МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економіко-гуманітарний інститут.
Факультет економіки та управління
(повне найменування інституту, назва факультету)

Фінанси, банківська справа та страхування
(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка
до дипломної магістерської роботи
магістра
(ступінь вищої освіти (освітній ступінь))

на тему Формування витрат і собівартості продукції
та їх вплив на прибуток підприємств

Виконав: студент 6 курсу, групи ФЕУз-113м
спеціальності (напряму підготовки)
072 «Фінанси, банківська справа та страхування »
(код і назва напряму підготовки, спеціальності)

Онопрієнко О.В.
(прізвище та ініціали)
Керівник Прушківський В.Г.
(прізвище та ініціали)
Рецензент Грицик Л.В.
(прізвище та ініціали)

м.Запоріжжя
2018 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Запорізький національний технічний університет

(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет ЕГІ,ФЕУ

Кафедра Фінанси, банківська справа та страхування

Ступінь вищої освіти (освітній ступінь) магістр

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва)

Напрям підготовки **072»Фінанси,банківська справа та страхування»**

(код і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри к.е.н, доцент

Назарова Є. В.

"12" грудня 2018 року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Онопрієнко Олександру Вікторовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Формування витрат і собівартості продукції та їх вплив на прибуток підприємств

керівник проекту роботи Прушківський Володимир Геннадійович, професор, доктор економічних наук,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від "11" вересня 2018 року №211

2. Строк подання студентом роботи 12 грудня 2018 року

3. Вихідні дані до роботи Нормативно-правові джерела щодо витрат, собівартості та доходів, наукові джерела з питань формування витрат та собівартості, управління витратами, управління прибутком підприємства, статистичні дані щодо діяльності ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ».

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Дослідити сутність витрат і собівартості продукції та їх участь у формуванні прибутку, надати визначення цим поняттям, розглянути їх структуру. Визначити особливості впливу на прибуток витрат та собівартості на прикладі окремого підприємства, надати характеристику підприємства та аналіз фінансових результатів, зробити факторний аналіз чистого прибутку, провести аналіз ліквідності та визначити ефективність витрат формування витрат та їх вплив на прибуток. Розробити пропозиції та рекомендації щодо підвищення прибутковості підприємства та більш ефективного формування витрат.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Рис.1.1 Класифікація витрат за економічними елементами, Рис.1.2 Види прибутку за видом діяльності, Рис. 2.1 Склад необоротних активів підприємства,%, Рис. 2.2 Склад пасиву балансу, %, Рис. 2.3 Зміна показників фінансових результатів підприємства, Рис. 2.4 Склад доходів підприємства, Рис. 2.5 Співвідношення доходів та витрат, Рис. 3.1 Шляхи збільшення прибутку.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання
1	Прушківський В.Г., д.е.н., проф.		
2	Прушківський В.Г., д.е.н., проф.		
3	Прушківський В.Г., д.е.н., проф.		
4	Журавель С.М., ст.викл		
Нормоконтролер	Чередниченко Н.О., ст.викл.		

7. Дата видачі завдання 5.03.18

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної магістерської роботи	Строк виконання етапів ДМР	Примітка
1	Вибір теми	15.02.2018-20.02.2018	
2	Огляд та опрацювання наукової та спеціальної літератури за темою дослідження	20.02.2018-20.03.2018	
3	Розробка робочого плану ДМР за узгодженням з науковим керівником	20.03.2018-10.04.2018	
4	Написанні I розділу та представлення його на кафедру в друкованому вигляді	10.04.2018-05.06.2018	
5	Написання II розділу та представлення його на кафедру в друкованому вигляді	05.06.2018-01.09.2018	
6	Написання III розділу та представлення його на кафедру в друкованому вигляді	01.09.2018-10.10.2018	
7	Написання IV розділу та представлення його на кафедру в друкованому вигляді	10.10.2018-25.10.2018	
8	Формулювання висновків і підготовка пропозицій за результатами дослідження	25.10.2018-10.11.2018	
9	Попередній захист дипломної магістерської роботи	15.11.2018	
10	Отримання відзиву наукового керівника і рецензента	11.12.2018	
11	Подання роботи на кафедру в остаточному чистовому оформленні	12.12.2018	
12	Захист роботи у ЕК	19.12.2018	

Студент _____ Онопрієнко О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Прушківський В.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ДО ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

ВСТУП 11

РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ ВИТРАТ І СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇХ УЧАСТЬ У ФОРМУВАННІ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА 13

1.1. Витрати як показник економічної діяльності підприємств різних форм власності. Їх види та групування за економічними елементами 13

1.2. Теоретичні засади собівартості. Структура собівартості та методика її калькулювання 22

1.3. Прибуток як економічна категорія, його види та структура 33

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ НА ПРИБУТОК ВИТРАТ ТА СОБІВАРТОСТІ НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» 40

2.1 Загальні відомості про підприємство та аналіз фінансового стану 40

2.2 Аналіз фінансових результатів підприємства 51

2.3 Факторний аналіз чистого прибутку 54

2.4 Аналіз ліквідності підприємства 59

2.5 Ефективність формування витрат та їх вплив на прибуток підприємств 67

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА 84

3.1 Напрями покращення управління прибутком підприємств 84

3.2 Зарубіжний досвід формування витрат на підприємстві 94

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ 106

ВИСНОВКИ 123

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 128

Додаток А. Форми фінансової звітності ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» за 2013 рік 134
Додаток Б. Форми фінансової звітності ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» за 2014 рік 141
Додаток В. Форми фінансової звітності ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» за 2015 рік 148
Додаток Г. Форми фінансової звітності ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» за 2016 рік 155
Додаток Д. Форми фінансової звітності ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» за 2017 рік 162

АНОТАЦІЯ

Онопрієнко О.В. **Формування витрат і собівартості продукції та їх вплив на прибуток підприємств**. – Дипломна магістерська робота.

Дипломна магістерська робота зі спеціальності 072 магістр фінансів, банківської справи та страхування. – Кафедра фінанси, банківська справа та страхування, Запорізький національний технічний університет, 2018.

Магістерська дипломна робота присвячена дослідженню впливу витрат і собівартості на прибуток підприємств.

Розглянуті питання формування витрат і собівартості та їх вплив на прибуток. Досліджено особливості формування та управління витрат, представлено методи підвищення прибутку, визначено аспекти управління витратами.

Проведено аналіз і надано оцінку фінансового стану підприємства, проаналізовано формування витрат, доходу та ліквідність.

Були запропоновані шляхи підвищення прибутку та більш ефективні способи управління витратами. Запропоновано систему управління витратами, намічено шляхи підвищення прибутку підприємства.

Ключові слова: АНАЛІЗ, ВИТРАТИ, СОБІВАРТІСТЬ, ПРИБУТОК, МЕТОДИ, УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ.

ANNOTATION

Onopriienko O. V. **Formation of costs and cost of production and their impact on the profit of enterprises**. - Graduate Masters Degree.

Graduate Masters Degree in Specialty 072 Master of Finance, Banking and Insurance. - Finance, Banking and Insurance, Zaporizhzhia National Technical University, 2018.

The master's thesis is devoted to the study of the impact of costs and cost on profits of enterprises.

The questions of formation of expenses and the cost price and their influence on profit are considered. The peculiarities of formation and management of expenses are investigated, methods of increase of profit are presented, expenses management aspects are defined.

The analysis and evaluation of the financial condition of the enterprise were made, the formation of expenses, income and liquidity was analyzed.

Ways have been proposed to increase revenue and more efficient ways to manage costs. The system of cost management is proposed, ways of increase of profit of the enterprise are outlined.

Key words: ANALYSIS, EXPENSES, COST OF PRODUCTION, PROFIT, METHODS, EXPECTING MANAGEMENT.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ДО ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Онопрієнко О.В. Ефективне управління витратами як один з методів підвищення прибутковості підприємства / В.Г. Прушківський, О.В. Онопрієнко // Економічний Вісник Запорізького національного університету, № 4 – 2018. С.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

В – вольт;

ВАТ – Відкрите акціонерне товариство;

ВДТ – выключатель дифференциального тока;

ВНЦ - виробничо-науковий центр;

ВО – виробниче об'єднання;

ГДК – гранично допустима концентрація;

ГН – гігієнічні норми;

ГОСТ – государственный стандарт;

грн. – гривні;

ДБН – державні будівельні норми;

ДСанПіН – державні санітарні правила і норми;

ДСК – державні санітарні норми;

ЕОМ – електронна обчислювальна машина;

ЗАТ – Закрите акціонерне товариство;

кг – кілограми;

лк – люкси;

лм – люмени;

ЛПО – люминесцентная потолочная лампа для освещения общественных зданий;

м – метри;

МВСУ – Міністерство внутрішніх справ України;

МДж – мегаджоулі;

МФУ – многофункциональное устройство;

МЮУ – Міністерство юстиції України;

НВО – науково-виробниче об'єднання;

НЗСТ – Нікопольський завод сталевих труб;

НЗТО – Нікопольський завод технологічного оснащення;

НПАОП – нормативно-правові акти з охорони праці;

НПТЗ – Нікопольський південнотрубний завод;

Ом – одиниця виміру електронної протидії;

п – параграф;

ПК – персональний комп'ютер;

ПрАТ – Приватне акціонерне товариство;

П(С)БО – Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку;

ПУЕ – правила устрою електроустановок;

С – цельсій;

с – секунда;

СНиП – строительные нормы и правила;

ССБТ – система стандартов безопасности труда;

тис. – тисяч;

ТОВ – Товариство з обмеженою власністю;

Ф – форма;

шт – штук;

ВСТУП

В ринковій економіці метою кожного підприємства є прибуток. Поняття прибутку в економічній системі існує у зв'язку з наявністю товарно-грошових відносин, появою і розвитком інституту власності, особливо приватної. Перші визначення прибутку збігалися зі значенням валового доходу, який за індивідуалістичною системою розподілу поділявся на три категорії: доходи від капіталу, землі та доходи від праці. Вважалося, що кожен із видів доходів є обов'язковою винагородою для одержувача за надані ним послуги у народному господарстві.

Прибуток є об'єктивною економічною категорією. Тому на його формування впливають об'єктивні процеси, що відбуваються в суспільстві, у сфері виробництва й розподілу валового внутрішнього продукту.

Водночас прибуток – це підсумковий показник, результат фінансово-господарської діяльності підприємств як суб'єктів господарювання. Тому прибуток відбиває їх результати і зазнає впливу багатьох чинників. Є особливості у формуванні прибутку підприємств залежно від сфери їхньої діяльності, галузі господарства, форми власності, розвитку ринкових відносин.

На формування прибутку як фінансового показника роботи підприємства, що відбивається в бухгалтерському обліку, в офіційній звітності суб'єктів господарювання, впливає встановлений порядок визначення фінансових результатів діяльності; обчислення собівартості продукції (робіт, послуг); загальногосподарських витрат; визначення прибутків (збитків) від фінансових операцій, іншої діяльності.

Актуальність даної теми. Прибуток є найважливішою фінансовою категорією, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва і в кінцевому рахунку свідчить про обсяг і якість виробленої продукції, стан

продуктивності праці, рівень собівартості. Одночасно прибуток впливає на зміцнення комерційного розрахунку, інтенсифікацію виробництва при будь-якій формі власності. Він є не лише джерелом забезпечення внутрішньогосподарських потреб підприємств, а і джерелом формування бюджетних ресурсів держави.

Тому дуже важливо для підприємства знати механізм формування прибутку та його розподілу, тому що прибуток є основним джерелом приросту власного капіталу підприємства.

Метою дослідження даної роботи є узагальнення знань про формування витрат і собівартості продукції та їх вплив на прибуток підприємств.

Завданням дипломної роботи є визначити сутність прибутку та вплив витрат на його формування.

Предметом роботи є дослідження формування витрат та їх вплив на прибуток, методи підвищення прибутковості підприємств.

Об'єктом – особливості впливу на прибуток підприємств витрат та собівартості продукції.

РОЗДІЛ 1
СУТНІСТЬ ВИТРАТ І СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Витрати як показник економічної діяльності підприємств різних форм власності. Їх види та групування за економічними елементами

Економісти Заходу добре розробили проблему витрат, згідно потреби зростання ефективності виробництва продукції. Вони розглядали її, виходячи з обмеженої кількості ресурсів та можливості у їх іншому способі використання. Економісти Ф. Візер та Дж. Кларк ввели категорію «вмінені витрати». Тобто витрати, які комусь приписані комусь або віднесені на чийсь рахунок. Вони є дійсними витратами виробництва на даний товар, що дорівнюють найбільшій корисності тих благ, котрі суспільство могло б отримати, якби по-іншому застосовувались витрачені виробничі ресурси.

Вибір певних ресурсів для виробництва цього товару означає неможливість виробництва якогось іншого товару. З цього виходить, що існує корисність, від якої відмовляються, або непряма корисність, яку можна отримати від виробництва альтернативного товару, використання альтернативних ресурсів.

Витрати являють собою один з найголовніших економічних показників діяльності підприємства. «Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. №318 і зареєстрований в Міністерстві юстиції України 19.01.2000 р. №27/4248, зі змінами і доповненнями, визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності.

Згідно з п.6 П(С)БО 16 «Витрати» [60] витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком

зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що вони можуть бути достовірно оцінені.

На сьогоднішній день погляд на категорію витрат доволі різний. Сучасні економісти надають різні тлумачення поняття «витрати». Розглянемо деякі з них.

Ф. Ф. Бутинець розуміє під витратами спожиті ресурси або гроші, які необхідно заплатити за товари, роботи і послуги.

М. Г. Грещак, М. С. Коцюба розглядають витрати як, обсяг використаних ресурсів підприємства у грошовому вимірі для досягнення певної мети.

Л. С. Шевченко розглядає витрати як, грошову оцінку вартості ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових, природних, інформаційних та інших), використаних у виробництві та реалізації продукції за певний період. Витрати також можна визначити як плату, якою підприємство забезпечує постачальників ресурсів, щоб дістати можливість використовувати ресурси у своїх виробничих цілях і не допустити використання їх у інших виробництвах.[52]

Елемент витрат визначається як сукупність економічно однорідних витрат. У той же час, об'єкт витрат – це продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) виробництва[39].

Витратами не визначаються:

а) платежі за договором комісії, агентськими угодами та іншими аналогічними договорами на користь комітента, принципала тощо;

б) попередня оплата запасів, робіт, послуг;

в) погашення одержаних позик;

г) інші зменшення активів або збільшення зобов'язань;

д) витрати, які відображаються зменшенням власного капіталу відповідно до стандартів бухгалтерського обліку;

е) балансова вартість валюти.

Один з варіантів класифікації витрат є класифікація витрат за економічними елементами (рис.1.1). Економічний елемент – це однорідний вид витрат незалежно від призначення. До цієї групи відносять:

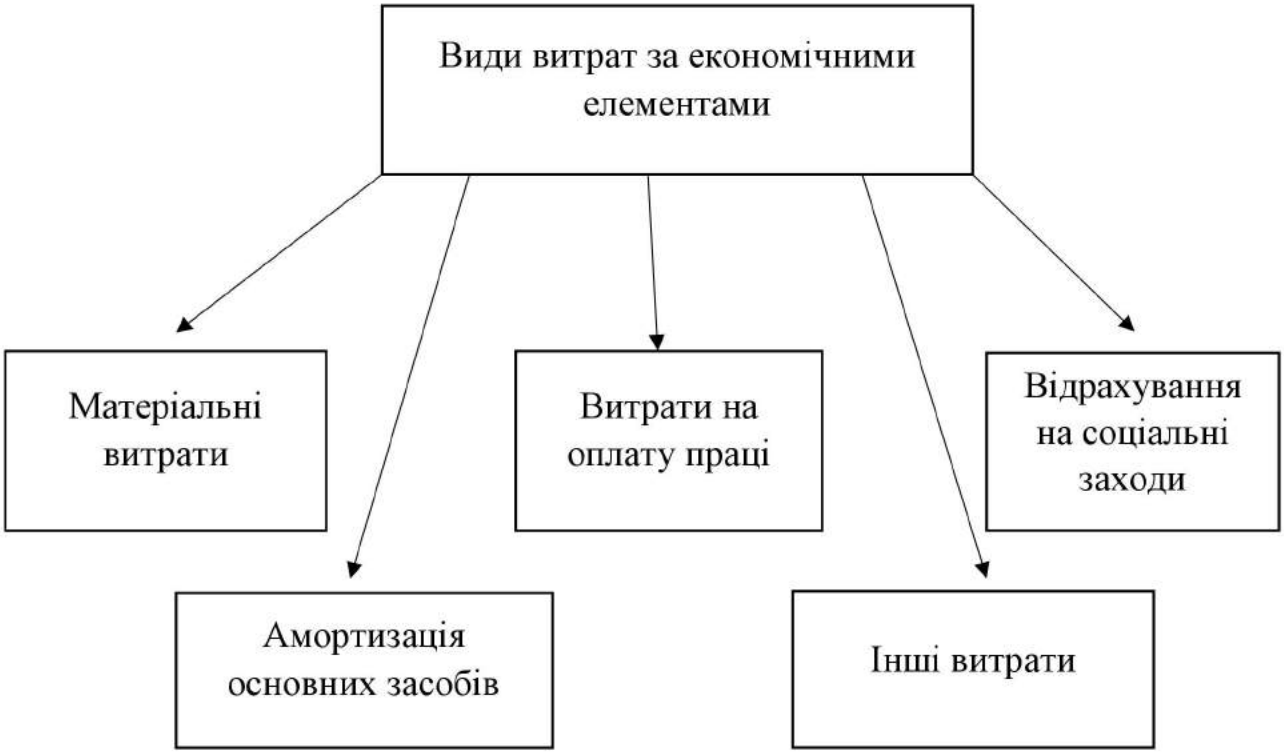

Рис. 1.1 Класифікація витрат за економічними елементами

Витрати також можна класифікувати за видами господарської діяльності. Вони поділяються на витрати, які пов'язані зі звичайною діяльністю та витрати, які пов'язані з надзвичайною діяльністю.

До витрат, пов'язаних зі звичайною діяльністю відносяться усі види витрат на підприємстві при його функціонуванні у звичайних умовах.

Витрати, пов'язані з надзвичайною діяльністю виникають у надзвичайних умовах. Такими є ліквідація наслідків після стихійних лих або техногенних аварій чи катастроф, пожеж або затрати, які потрібні для заходів щодо уникнення таких випадків[38].

У той же час, звичайні діяльність підприємства може охоплювати такі види витрат, як фінансові, операційні, від участі в капіталі та інші витрати.

Фінансовими витратами є витрати, котрі пов'язані за використанням кредитів або з фінансовою орендою та залученням позикового капіталу.

Операційними витратами називаюсь витрати підприємства, які пов'язані за виробництвом та реалізацією продукції. Їх можливо класифікувати за різними групами:

а) витрати, які пов'язані з виробництвом;

1) прямі матеріальні витрати;

2) прямі витрати на оплату праці;

3) інші прямі витрати;

4) загально-виробничі витрати;

б) адміністративні витрати;

в) витрати на збут;

г) інші операційні витрати;

д) витрати від не операційних курсових різниць.

У той же час загально-виробничі витрати можливо поділити на постійні та змінні. До постійних можна віднести собівартість реалізованої продукції (робіт або послуг) та витрати на виробництво. До змінних відноситься виробнича собівартість[36].

До складу прямих матеріальних витрат включається вартість сировини, основних матеріалів, що створюють основу виробленої продукції, купівельних напівфабрикатів, а також комплектуючих виробів, допоміжних й інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат.

До складу прямих витрат на оплату праці відноситься заробітна плата та інші виплати робітникам, зайнятим у виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг, що можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат.

До складу інших прямих витрат включаються всі інші виробничі витрати, котрі можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта

витрат, зокрема, відрахування на соціальні заходи, плата за оренду земельних і майнових паїв, амортизація та втрати від браку[37].

Загальновиробничі витрати складаються з:

а) витрати на управління виробництвом

б) амортизація основних засобів загальновиробничого призначення;

в) амортизація нематеріальних активів загальновиробничого призначення;

г) витрати на утримання, експлуатацію та ремонт, страхування, операційну оренду основних засобів, інших необоротних активів загальновиробничого призначення;

ґ) витрати на вдосконалення технології й організації виробництва;

д) витрати на опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення та інше утримання виробничих приміщень;

е) витрати на обслуговування виробничого процесу;

є) витрати на охорону праці, техніку безпеки і охорону навколишнього природного середовища;

ж) інші витрати.

Загальновиробничі витрати поділяються на постійні та змінні.

Змінні загальновиробничі витрати – це, насамперед, витрати на обслуговування та управління виробництвом, котрі змінюються прямо пропорційно до зміни обсягу діяльності.

Змінні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу, виходячи з фактичної потужності звітного періоду.

До постійних загальновиробничих витрат відносяться витрати на обслуговування та управління виробництвом, які залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності[35].

Постійні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо) при нормальній потужності. Нерозподілені

постійні загальновиробничі витрати включаються до складу собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) у періоді їх виникнення. Загальна сума розподілених та нерозподілених постійних загальновиробничих витрат не може перевищувати їх фактичну величину.

Перелік та склад змінних і постійних загальновиробничих витрат установлюються підприємством[51].

Також, витрати, які пов'язані з операційною діяльністю, котрі не входять до собівартості продукції, що була реалізована (робіт, товарів, послуг), поділяються на:

а) адміністративні витрати;

б) витрати на збут;

в) інші операційні витрати.

Адміністративні витрати включають у себе такі загальногосподарські витрати, які спрямовані на обслуговування та управління підприємством[33]:

а) загальні корпоративні витрати (організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати тощо);

б) витрати на службові відрядження та утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу;

в) витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (операційна оренда, страхування майна, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорона);

г) винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські, з оцінки майна тощо);

ґ) витрати на зв'язок (телеграфні, поштові, телефонні, телекс, факс тощо);

д) амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання;

е) витрати на врегулювання спорів у судових органах;

є) податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, що включаються до виробничої собівартості продукції, робіт, послуг);

ж) плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків, а також витрати, пов'язані з купівлею або продажем валюти;

з) інші витрати загальногосподарського призначення.

До витрат на збут відносяться витрати, які пов'язані з реалізацією або збутом продукції (товарів, робіт, послуг)[32]:

- витрати пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції на складах готової продукції;

- витрати на ремонт тари;

- оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам, а також працівникам підрозділів, які забезпечують збут;

- витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг);

- витрати на передпродажну підготовку товарів;

- витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом;

- витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг (операційна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона);

- витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору (базису) поставки;

- витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування;

- витрати на страхування призначеної для подальшої реалізації готової продукції (товарів), яка зберігається на складі підприємства;

- витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами підрозділів (філій або представництв) підприємства;

- інші витрати, які пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг.

Інші операційні витрати включають[31]:

- витрати на дослідження та розробки;

- собівартість реалізованих виробничих запасів, яка для цілей бухгалтерського обліку складається з їх облікової вартості та витрат, пов'язаних з їх реалізацією;

- сума безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів;

- втрати від операційної курсової різниці (тобто від зміни курсу валюти за операціями, активами і зобов'язаннями, що пов'язані з операційною діяльністю підприємства);

- втрати від знецінення запасів;

- нестачі й втрати від псування цінностей;

- визнані штрафи, пеня, неустойка;

- витрати на утримання об'єктів соціально-культурного призначення;

- інші витрати операційної діяльності.

Згідно чинного законодавства, витрати операційної діяльності групуються за такими економічними елементами:

а) матеріальні затрати;

б) витрати на оплату праці;

в) відрахування на соціальні заходи;

г) амортизація;

ґ) інші операційні витрати.

Матеріальні затрати включають у себе вартість витрачених у виробництві (крім продукту власного виробництва).[30] Насамперед це:

- сировини й основних матеріалів;

- купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів;

- палива й енергії;

- будівельних матеріалів;

- запасних частин;

- тари й тарних матеріалів;

- допоміжних та інших матеріалів.

Щодо вартості зворотних відходів, що отримані у процесі виробництва, то їх не включають до елементу операційних витрат "Матеріальні затрати".

Елемент "Витрати на оплату праці" включає:

- заробітну плату за окладами й тарифами;

- премії та заохочення;

- матеріальну допомогу;

- компенсаційні виплати;

- оплату відпусток та іншого невідпрацьованого часу;

- інші витрати на оплату праці.

До складу елемента "Відрахування на соціальні заходи" включаються:

- відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

- відрахування на індивідуальне страхування персоналу підприємства;

- відрахування на інші соціальні заходи.

Елемент "Амортизація" включає суму нарахованої амортизації основних засобів нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів.

До інших операційних витрат включаються витрати операційної діяльності, котрі не входять до складу інших економічних елементів операційної діяльності, а також витрати на відрядження, на послуги зв'язку, плата за розрахунково-касове обслуговування тощо.

Фінансові витрати включають витрати на проценти (за користування кредитами, які були отримані, за випущеними облігаціями, за фінансовою орендою тощо) та інші витрати підприємства, які пов'язані із запозиченнями (не включаючи фінансові витрати, котрі входять до складу собівартості кваліфікаційних активів).[29]

Втрати від участі в капіталі є збитками від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, які обліковуються методом участі в капіталі.

До складу інших витрат включаються витрати, що виникають під час діяльності (крім фінансових витрат), але не пов'язані безпосередньо з

виробництвом та/або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг).[28] Такі витрати складаються з:

- собівартості реалізованих фінансових інвестицій (балансова вартість та витрати, пов'язані з реалізацією фінансових інвестицій);
- втрат від зменшення корисності необоротних активів;
- втрат від безоплатної передачі необоротних активів;
- втрат від неопераційних курсових різниць;
- суми уцінки необоротних активів і фінансових інвестицій;
- витрат на ліквідацію необоротних активів (демонтажу, розбирання тощо);
- залишкова вартість ліквідованих або списаних необоротних активів;
- інші витрати діяльності.

Податки на прибуток також визнаються витратами, згідно чинного законодавства.

1.2. Теоретичні засади собівартості. Структура собівартості та методика її калькулювання.

Собівартість продукції є одним з найважливіших показників діяльності підприємств або об'єднань, тому що у ньому об'єднуються у грошовому вимірі витрати матеріально – технічного плану, трудових та фінансових ресурсів, які пов'язані з підготовкою, організацією або веденням виробництва та реалізацією продукції.[26]

С. В. Степаненко вказує, що собівартість – це один з основних показників роботи підприємства, що використовують для визначення потреби в обігових коштах, планування прибутку, визначення економічної ефективності окремих організаційно-технічних заходів і виробництва загалом, для внутрішньозаводського планування; а також для формування цін.[5]

Поняття собівартості продукції у економічній теорії базується на двох положеннях. По-перше це затрати на виробництво деякої продукції, які здійснюються на підприємстві. По-друге, усі затрати, які є у собівартості, виражаються в одній формі, яка загальна для всіх.

Перша характеристика служить для більш чіткого визначення кола затрат, які знаходяться у собівартості продукції, а друга спричинена тим, що витрати на виробництво продукції здійснюються за багатьма формами.[27]

Собівартість продукції належить до чинників, які є вирішальними, котрі мають вплив на прибуток підприємства та показники його рентабельності.

Собівартість також відображає, в що обходиться підприємству продукція, котра випускається їм. У собівартість входять перенесені на продукцію витрати минулої праці (амортизація основних фондів, вартість сировини, матеріалів, палива та інших матеріальних ресурсів), а також заробітна платня.

Якщо давати більш розгорнуте визначення собівартості, то це грошове вираження суми затрат, які необхідні для виробництва та збуту деякої продукції, а якщо точніше її одиниці.

Під витратами розуміють витрати всіх видів ресурсів, які виражені в грошовій формі. Це насамперед витрати основних фондів, природної та промислової сировини, матеріалів, палива та енергії, праці, які використовуються безпосередньо в процесі виготовлення продукції і виконання робіт, а також для збереження і поліпшення умов виробництва і його вдосконалення. Витрати, які включаються у склад собівартості продукції та їх класифікація по статтях визначаються стандартом, який визначений законодавством, а методи її калькуляції визначаються на підприємствах.

Показник собівартості продукції використовується для пояснення багатьох економічних рішень, наприклад:

- коли встановлюється ціна на продукцію. У цьому випадку собівартість виступає базою для формування ціни на продукцію підприємства. Тому зниження собівартості цієї продукції є дуже важливим чинником, котрий

дозволяє підприємству при діючих цінах на ринку отримувати більший прибуток;

- при економічному аналізі господарської діяльності підприємства показник собівартості продукції використовується для контролю за використанням матеріальних (нематеріальних), грошових та трудових ресурсів;

- під час схвалення рішень для вдосконалення виробництва собівартість використовується як показник, котрий вказує чи є доцільним впровадження організаційно-технічного заходу.

Собівартість як економічна категорія:

- виступає як основа для обліку та контролю за рівнем витрат на випуск та реалізацію продукції;

- є базою ціни цього товару та її нижньою межею;

- виражає рентабельність та прибуток;

- показує ефективність використання ресурсів на виробництві, а також удосконалення системи щодо організації та управління виробництвом;

- виступає доволі важливим елементом для економічного обґрунтування управлінських або інвестиційних рішень.

Об'єктами для аналізу собівартості є такі показники:

- витрати на одну гривню продукції;

- виробнича собівартість продукції за калькуляційними статтями та за елементами витрат;

- собівартість одиниці окремих видів продукції.

Собівартість продукції, яка є витратами підприємства на виробництво продукції та її обіг, виступає як основа для порівняння витрат і доходів, тобто самоокуповування, яка є основоположною ознакою для ринкового господарського розрахунку. Собівартість – це один з найважливіших показників ефективності споживання ресурсів.

Також розрізняють собівартість в залежності від етапів формування витрат. Вона ділиться на:

- технологічну;

- виробничу;

- повну.

Технологічна собівартість включає витрати, які пов'язані з технологіями виробництва, а також витрати на організацію та управління виробництвом в цехах, бригадах, фермах, що є загальновиробничими витратами.

Виробнича собівартість виступає сукупністю технологічної собівартості та витрат на організацію та управління підприємством в цілому. Це відноситься до загальногосподарських витрат.

Повна собівартість включає сукупність виробничої собівартості, а також витрат на реалізацію та зберігання продукції.

В залежності від часу собівартість ділиться на :

- планову собівартість - це собівартість, що планується на початку року;

- звітну (фактичну) собівартість, яка складається в кінці звітного періоду

- провізорну собівартість, до складу якої входять фактичні данні за 3 квартал та планові витрати за 4 квартал.

Планування собівартості має на меті економічно обґрунтоване визначення величини витрат, які є необхідними у плановому періоді для виробництва та збуту кожного виду, а також всієї промислової продукції підприємства, яка відповідає вимогам якості.

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її відображення у фінансовій звітності визначаються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 „ Витрати ”.

Собівартість відображає усі успіхи та невдачі підприємства в організації виробництва якогось продукту. Коли собівартість такого ж або аналогічного продукту конкурентів нижче, то це вказує на те, що виробництво та збут на підприємстві були організовані нераціонально. Тому необхідно це змінити. Треба вирішити, що за зміни потрібні, які допоможуть собівартості, бо вона є одним з чинників формування асортименту.

У різних галузях ринкової перехідної економіки України зростання собівартості продукції на підприємствах стало звичайним явищем, адже воно є наслідком збитковості підприємства.

Структура собівартості продукції – це відображення відсоткового відношення деякої статті витрат до загальної їх кількості.

Виробництво продукції (робіт або послуг) пов'язане з витратами, котрі називаються виробничими. Виробнича собівартість продукції включає прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі виробничі витрати та загальновиробничі витрати. Більш точний перелік та склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції самостійно встановлює підприємство.[25]

Оцінку прямих матеріальних витрат здійснюють за допомогою таких методів:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходжень запасів;
- собівартості останніх за часом надходжень запасів;
- нормативних затрат;
- ціни продажу.

За допомогою оцінки виробничої собівартості проводиться облік готової продукції на складі та її списання в реалізацію.

Собівартість готової продукції ($С_т$) визначають коригуванням суми виробничих витрат підприємства у звітному періоді на величину незавершеного виробництва на початок і кінець звітного періоду:

$$С_т = НВ_п + С_в - НВ_к \quad (1.1)$$

де $НВ_п$ - незавершене виробництво на початок звітного періоду, грн;

$С_в$ - виробничі витрати підприємства за звітний період, гри;

$НВ_к$ - незавершене виробництво на кінець звітного періоду, грн.

Собівартість реалізованої продукції ($С_р$) обчислюють як алгебраїчну суму собівартості товарної продукції та зміни за лишків готової продукції на складах підприємства на початок і кінець звітного періоду за формулою:

$$С_р = З_п + С_т - З_к \quad (1.2)$$

де $З_п$ - залишки готової продукції на початок звітного періоду, грн;

$С_т$ - собівартість виготовленої продукції за активний період, грн;

$З_к$ - залишки готової продукції на кінець звітнього періоду, грн.

При списанні продукції в реалізацію виробнича собівартість виготовленої продукції коригується на залишки нереалізованих виробів на початок і кінець відповідного періоду. Тобто встановлюється обсяг проданої продукції за виробничою собівартістю.

Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати вводять до складу собівартості проданої продукції у періоді їх виникнення.[24]

Наднормативні виробничі витрати виникають за фактом при наявності відхилень від встановлених норм списання матеріальних цінностей у виробництво.

Коли проходить планування собівартості, треба знати різницю між собівартістю окремих виробів та собівартістю загального обсягу готової продукції. Виробнича собівартість готової продукції може збігатися з кошторисом у підрозділах, котрі мають короткий виробничий цикл, а також стабільні залишки або запаси незавершеного виробництва. В інших випадках собівартість продукції відрізняється від кошторисних витрат.

Тому, загальна собівартість продукції дорівнює:

$$С_к = С_з + С_{н1} - С_{н2} \quad (1.3)$$

де, $С_к$ - собівартість кінцевої продукції підрозділу планового періоду, грн.;

$С_з$ - загальні витрати підрозділу за кошторисом, грн.;

$С_{н1}$, $С_{н2}$ - собівартість залишків незавершеного виробництва згідно початку та кінця планового періоду, грн.

Собівартість залишків незавершеного виробництва на початок планового періоду береться за очікуваними даними, а на кінець планового періоду - рахується з урахуванням особливостей певного типу виробництва.

У процесі виробництва одиничного та дрібносерійного собівартість незавершеного виробництва за окремими замовленнями на кінець планового періоду обчислюють на основі етапу їх планової готовності.

В інших видах виробництва ці обчислення робляться, коли є потрібно коригувати фактичну величину незавершеного виробництва, а також у разі зміні обсягів продукції, що випускається. У даному разі треба враховувати середньоденний випуск продукції за виробничою собівартістю, а також середня тривалість виробничого циклу та коефіцієнт зростання витрат.

Існує також інший метод визначення собівартості кінцевої продукції у підрозділі. Він має більш адекватний зміст цього показника, бо передбачає попереднє обчислення собівартості окремих виробів. У цьому разі собівартість кінцевої продукції є її підсумком.

$$C_к = \sum_{i=1}^{n} N_i * C_{oi} \qquad (1.4)$$

де n — кількість найменувань виробів;

N_i — кількість виробів і-го найменування за виробничою програмою у натуральному виразі;

$С_{oi}$ — виробнича собівартість одиниці і-го виробу, грн.

Особливе місце у системі планових обчислень має складання плану собівартості окремих виробів.

Існує багато методів розрахунку витрат на окремі вироби. Їх використання залежить від багатьох обставин, насамперед від широти номенклатури продукції, яка була виготовлена. При умовах однопродуктового

виробництва калькулювання є найпростішим,а також більш точнішим, бо усі витрати розглядаються як прямі.

Однопродуктове виробництво буває двох видів:

- продукт повністю однорідний, однієї споживної якості та складності його виготовлення;
- продукт має різні варіанти якості, властивостей, які мають потребу різних витрат часу або ресурсів.[23]

Перший випадок калькулювання здійснюється за допомогою методу прямого ділення витрат на обсяг продукції.

$$C_o = \frac{C_k}{N} \tag{1.5}$$

де $C_к$ — загальні витрати, які відносяться до кінцевої продукції за плановий період, грн.;

N — розмір готової продукції за плановий період у натуральному виразі.

Це буває за виробництва, яке має одну стадію. Якщо таких стадій більше ніж одна, відповідно більше й членів формули (1.5). Загалом формула обчислення виглядає так:

$$C_o = \sum_{j=1}^{n} \frac{C_j}{N_j} \tag{1.6}$$

де n— кількість стадій виробничого процесу;

C_j - загальні витрати на j-й стадії, грн.;

N_j - випуск продукції на j-й стадії.

У іншому випадку, коли продукт має різні між собою рівні якості або властивості, потрібно здійснювати калькулювання за допомогою коефіцієнтів еквівалентності. Цей метод особливий тим, що для кожного варіанта продукту присвоюється деякий коефіцієнт, котрий свідчить про його відносну відмінність за витратами від основного варіанта продукту. Коефіцієнт для

базового варіанта продукту дорівнює 1,0. Такі коефіцієнти обчислюються за даними досвіду (емпірично).[22]

Однопродуктове виробництво має обмежену сферу застосування. Частіше можна зустріти багатопродуктове виробництво. Це коли різні вироби виготовляють в одному періоді, також їх можливо виробляти одночасно. У цьому випадку обчислення собівартості окремих виробів ведеться за калькуляційними статтями, котрі охоплюють прямі, а також непрямі витрати.

До прямих витрат можна віднести такі статті, як матеріали, куповані вироби і напівфабрикати, паливо й енергія на технологічні потреби, основна, додаткова заробітна плата виробничих робітників з відрахуваннями на соціальні заходи. Тому їх розраховують на одиницю продукції.

Різниця полягає у тому, що при створенні кошторису до уваги брався весь обсяг виробництва. На практиці поширений метод розподілу зазначених витрат пропорційний основній заробітній платі виробничих робітників[21]. У даному випадку:

$$C_{\text{ов}} = C_{\text{зо}} * \frac{\text{Р}_{\text{в}}}{100} \qquad (1.7)$$

де $C_{ов}$ - загальновиробничі витрати на один виріб, грн.;

$C_{зо}$ - основна заробітна плата виробничих робітників на один виріб, грн.;

$Р_в$ - відношення загальновиробничих витрат до основної заробітної плати,%.

Величина $Р_в$ обчислюється по виробництву як відношення річного кошторису зазначених витрат до фонду основної зарплати за цей же період. Перевага цього методу в простоті. Але в той же час він має і суттєві мінуси. Насамперед стосовно розподілу витрат на утримання, а також експлуатацію машин та устаткування.[20]

Коли вимоги до точності калькулювання високі (часто це зустрічається у машино містких галузях), то розподіл загальновиробничих витрат потрібно здійснювати окремо за їх частинами. Наприклад вести розподілення витрат на

утримання й експлуатацію машин та устаткування за однією базою, а другі витрати - за іншою.

Найбільш обґрунтованим є розрахунок витрат на утримання й експлуатацію машин та устаткування на один виріб, в залежності від часу його обробки та собівартості однієї машино-години роботи конкретного устаткування.[6]

Цей метод відрізняється від попереднього тим, що береться не середня по всьому устаткуванню собівартість машино-години, а розраховується її величина по кожній окремій групі однотипних машин. Сутність цього методу і процедура його застосування полягає у тому, що:

а) устаткування підрозділу ділиться на групи верстатів з більш-менш рівними витратами на одну годину роботи, а також при цьому вони технологічно взаємозамінні. До окремої групи або до кількох груп відносять об'єднання робочих місць для ручних робіт. Затрати на їх утримання входять у кошторис витрат на утримання й експлуатацію машин та устаткування;

б) для кожної групи устаткування треба складати кошторис на його утримання та експлуатацію;

в) завантаження кожної групи устаткування визначають у машино-годинах;

г) обчислення затрат на одну машино-годину роботи ведеться по кожній групі устаткування шляхом діленням затрат за кошторисом на завантаження в машино-годинах. Витрати на одну машино-годину роботи, котрі ще мають назву собівартість машино-години, можна визначити більш точно за допомогою нормативних обчислень за елементами витрат. Наприклад це можуть бути амортизація, електроенергія, інструменти тощо.[7]

Основною нормативною базою цієї методики виступають затрати на одну машино-годину роботи устаткування.

Згідно цього ставка витрат на утримання й експлуатацію машин та устаткування на певний виріб при калькулюванні визначається за такою формулою:

$$C_{oy} = \sum_{j=1}^{m} C_{m-\text{г}_j} * t_j \quad (1.8)$$

де m - кількість груп устаткування, на якому обробляються вироби;

$C_{m\text{-}rj}$ - собівартість машино-години роботи устаткування j-ої групи,грн.;

t_j - затрати часу в машино-годинах на обробку виробу на j-й групі устаткування.

Розгляд методики розподілу затрат на утримання й експлуатацію машин та устаткування дає можливість суттєво збільшити точність калькулювання. Але при цьому вона має деякий недолік, котрий стримує її широке застосування. Цей недолік полягає у тому, що самі нормативи затрат на одну машино-годину роботи устаткування і відповідно їх собівартість великою мірою залежать від його завантаження.[19]

За умов розглянутого розподілу витрат на утримання й експлуатацію машин та устаткування витрати на організацію й управління виробництвом можна розподіляти пропорційно трудо- або машино-місткості виробів. У даному випадку:

$$C_{\text{о.о}} = C_{\text{г}} * t \quad (1.9)$$

де $C_{\text{о.о}}$ - витрати на організацію та управління виробництвом на один виріб;

$C_{\text{г}}$ - витрати на організацію та управління виробництвом на одну людино- або машино-годину по виробничому підрозділу, грн.;

t - трудомісткість або машиномісткість певного виробу,год.

Конкретні методи обчислення собівартості продукції описав американський організатор-бухгалтер Ч. Гаррісон у своїй книзі "Оперативно-калькуляційний облік виробництва і збуту". Цей облік відомий під назвою "стандарт кост". Його суть полягає в тому, що є вартісний облік виробництва, який будується на принципі обліку відхилень фактичних витрат від наперед встановлених стандартних чи нормальних.

1.3. Прибуток як економічна категорія, його види та структура.

Прибуток підприємства відіграє визначальну роль у фінансовій системі, а тому його неупинно розглядає велика кількість економістів.

Прибуток – це вагомий елемент ринкової економіки, котрий навколо себе нагромаджує дуже багато різноманітних підходів для його визначення. Це, своєю чергою, породжує дискусійність у трактуванні сутності прибутку [8].

Теперішні способи пояснення самої суті категорії «прибуток» в основному надають йому визначення як частині доходу від реалізації продукції, формі прояву вартості додаткового продукту, котрий реалізується у сфері обміну, перейшовши туди зі сфери виробництва. [18]

А. М. Поддєрьогін визначає прибуток як частину додаткової вартості продукту, що реалізується підприємством, яка залишається після покриття витрат виробництва [35].

Прибуток – це основний елемент для збагачення власників будь-якого підприємства, а також для розширення та внесення корисних змін у виробництва різних форм власності. Згідно до правил організації та ведення бухгалтерського обліку, прибуток відноситься до джерел власних економічних ресурсів підприємства. Основним документом, у якому можливо отримати інформацію щодо одержаного прибутку, як результату діяльності підприємства, виступає перша частина форми №2 фінансової звітності підприємства «Звіт про фінансові результати», котрий зроблений за деякий звітний період.[17]

І. М. Бойчик визначає прибуток як частину чистого доходу, що залишається підприємству після відшкодування усіх витрат, пов'язаних із виробництвом, реалізацією продукції та іншими видами діяльності.[10]

Прибуток, згідно з П(С) БО 3 «Звіт про фінансові результати», - це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. [11]

З погляду Г. Г. Кірейцева, прибуток визначається як найважливіша фінансова категорія, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва і в кінцевому підсумку свідчить про обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості.[12] Прибуток є не лише джерелом забезпечення внутрішньогосподарських потреб підприємства, але й джерелом формування бюджетних ресурсів держави. Як кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства, він становить різницю між загальною сумою доходів та витратами на виробництво і реалізацію продукції.

Прибуток - це найважливіша фінансова категорія, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва, і зрештою свідчить про рівень і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості. Одночасно прибуток впливає на зміцнення фінансового стану підприємства, інтенсифікацію виробництва за будь-якої форми власності. Він є не лише джерелом забезпечення внутрішньогосподарських потреб підприємств, а й джерелом формування бюджетних ресурсів держави [13].

Згідно національних стандартів бухгалтерського обліку прибуток підприємств різних форм власності формується за допомогою фінансових результатів від його операційної, а також фінансово-інвестиційної діяльності.

Виділяють декілька видів прибутку. Наприклад за джерелами формування (прибуток від основної діяльності, прибуток від фінансової діяльності, прибуток від інвестиційної діяльності, інший прибуток), залежно від мети визначення (бухгалтерський прибуток, економічний прибуток, прибуток як об'єкт оподаткування), за методикою оцінки (номінальний та реальний прибуток), залежно від розмірів (мінімальний прибуток, цільовий прибуток, максимальний прибуток).

Також прибуток поділяють за видом діяльності та за порядком розрахунку.

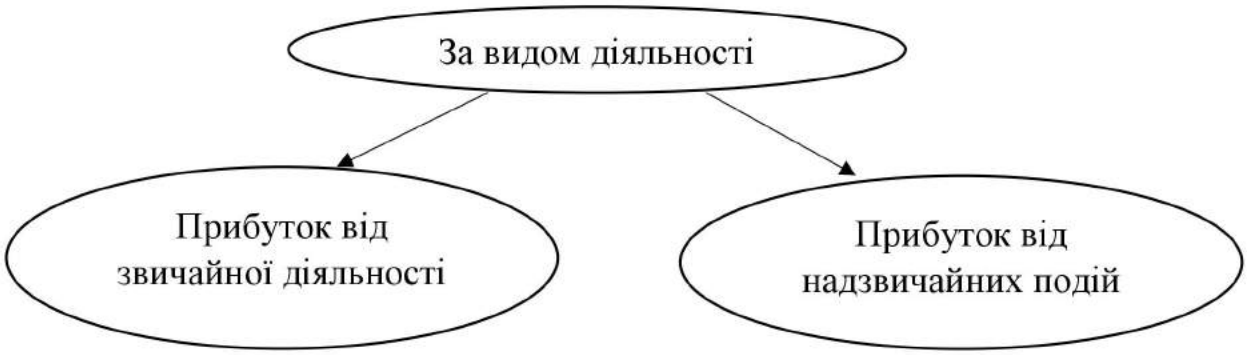

Рис. 1.2 Види прибутку за видом діяльності

За порядком розрахунку прибуток поділяється на валовий прибуток, прибуток від операційної діяльності, прибуток від звичайної діяльності до оподаткування, прибуток від звичайної діяльності та чистий прибуток. Усі ці види розраховуються за формулами:

а) валовий прибуток розраховується за формулою:

$$П_в = ВР - ПДВ - АЗ - В_в \quad (1.10)$$

де ВР – виручка від реалізації продукції підприємства;

$В_в$ – виробнича собівартість реалізованої продукції;

АЗ – акцизний збір;

ПДВ – податок на додану вартість.

б) прибуток від операційної діяльності розраховується за формулою:

$$П_о = П_в + Д_{оп.інш.} - АВ - В_з - В_{оп.інш.} \quad (1.11)$$

де $Д_{оп.інш.}$ – інші операційні доходи;

АВ - адміністративні витрати;

$В_з$ – витрати на збут;

$В_{оп.інш.}$ – інші операційні витрати.

в) прибуток від звичайної діяльності до оподаткування

$$П_{зо} = П_о + Д_к + Д_ф + Д_{ін.} - В_к - В_ф - В_{ін} \quad (1.12)$$

де $Д_к$ – доход від участі в капіталі;

$Д_ф$ – інші фінансові доходи;

$Д_{ін.}$ – інші доходи;

$В_ф$ – фінансові витрати;

$В_к$ – витрати від участі в капіталі;

$В_{ін}$ – інші витрати.

г) прибуток від звичайної діяльності

$$П_з = П_{зо} - ПП \quad (1.13)$$

де ПП – сума податків з прибутку.

ґ) чистий прибуток

$$ЧП = П_з + НП - НЗ - ПНП \quad (1.14)$$

де НП – надзвичайний прибуток;

НЗ – надзвичайний збиток;

ПНП – податок на надзвичайний прибуток.

Загалом, прибуток є об'єднанням усіх найважливіших сторін роботи підприємства. Для зростання прибутку підприємство зобов'язане [14]:

– нарощувати обсяги виробництва і реалізації товарів, робіт, послуг;

– розширювати орієнтуючись на ринок, асортимент, підвищувати якість продукції;

– впроваджувати заходи щодо підвищення продуктивності праці своїх працівників;

– зменшувати витрати на виробництво (реалізацію) продукції;

– з максимальною віддачею використовувати потенціал, що є у його розпорядження, в тому числі фінансові ресурси;

– зі знанням справи вести цінову політику, бо на ринку діють переважно вільні ціни;

– грамотно будувати договірні відносини з постачальниками й покупцями;

– вміти найдоцільніше розміщувати одержаний раніше прибуток задля досягнення оптимального ефекту.

Прибуток є ціллю фінансово-господарської діяльності підприємств різних форм власності, а тому має виконувати деякі функції:

- стимулюючу;

- є критерієм і показником ефективності діяльності підприємства;

- є джерело формування доходів бюджетів різних рівнів.

Стимулююча функція виражається у тому, що прибуток виступає джерелом зростання капіталу, найважливішим елементом для відновлення виробництва, а також джерелом суспільних благ для учасників трудового капіталу.

Коли прибуток є критерієм, а також показником ефективності діяльності підприємства, то це означає його наявність та зростання. У цьому разі відповідний рівень прибутковості вказує на ефективність господарської діяльності підприємства.

У той же час, якщо прибуток є джерелом формування доходів бюджетів різних рівнів, то це значить, що він надходить до бюджетів маючи вигляд податків.

Прибуток є одним з основних вартісних інструментів управління економікою, бо усі ці інструменти прямо або опосередковано пов'язують з прибутком. Насамперед це відноситься до кредиту, ціни, собівартості та інших економічних елементів. Зважаючи на ці обставини, прибуток є одним з основних об'єктів управління[15].

На прибуток підприємства може впливати велика кількість факторів. Загалом їх можна поділити на зовнішні (природні умови, конкуренція, податкове законодавство, транспортне сполучення, ціни на виробничі ресурси тощо) та внутрішні(обсяг виробництва та реалізації продукції, продуктивність праці, асортимент та якість продукції, собівартість і ціна продукції тощо).

Абсолютна сума прибутку підприємства формується під впливом результатів (ефективність його фінансово-господарської діяльності), самої сфери діяльності, галузі господарства та установлених законодавством умов обліку фінансових результатів.

Існує два підходи, за допомогою яких формується прибуток підприємства. Це бухгалтерський та економічний підходи.

При бухгалтерському підході формування прибутку відбувається за рахунок різниці між виручкою від реалізації продукції (товарів, послуг) та поточними витратами виробництва. У той же час, при економічному підході - прибуток формується як різниця між виручкою від реалізації та поточними витратами виробництва (реалізації), і витратами втрачених можливостей, основою яких є альтернативний процентний дохід на капітал[16].

Підсумовуючи усе вищесказане, ми побачили, що на формування прибутку підприємств різних форм власності прямо впливають три основні складові. Це витрати на виробництво продукції та її реалізацію, планова ціна одиниці продукції та обсяг реалізації.

Правильна інформація про витрати дає змогу визначити оптимальну ціну товарів (робіт, послуг), провести оцінку економічних процесів та визначити ефективність використання ресурсів в окремих підрозділах підприємства, а також розрахувати прибуток підприємства.

У той же час розмір отриманого прибутку залежить також від форми власності підприємства. В Україні існує п’ять форм власності підприємства. Це приватне, колективної власності, комунальне, державне та засноване за змішаній формі власності. А тому не кожне підприємство має на меті високий рівень прибутку, адже у деяких ситуаціях одне підприємство, отримуючи низький або майже нульовий рівень прибутку, дає змогу для функціонування низки інших підприємств у державі. На основі величини отриманого підприємством прибутку визначають наскільки ефективно воно функціонує та яким чином використовує свій капітал.

Хоча, якщо взяти підприємство державної форми власності, то воно може бути створене у галузі економіки, у якій згідно законодавства мається дозвіл на здійснення господарської діяльності лише для державних підприємств. У такому підприємстві держава виступає основним споживачем продукції (робіт, послуг). Тому умовами господарювання неможлива вільна конкуренція виробників товарів або споживачів, адже переважним є виробництво продукції (робіт, послуг), що є суспільно необхідною. У цьому випадку підприємство, як правило, не може бути рентабельним, згідно своїх умов та характеру потреб, що ним задовольняються, а приватизація цих підприємств заборонена законом.

РОЗДІЛ 2
ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ НА ПРИБУТОК ВИТРАТ ТА СОБІВАРТОСТІ НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ»

2.1. Загальні відомості про підприємство та аналіз фінансового стану

На початку 2002 року Антимонопольний комітет України видав дозвіл на створення ЗАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» на базі допоміжних підрозділів ВАТ «НПТЗ» - цеху ГазоВодоПостачання (ГВП) та Електроцеху. Підприємство було створене 15 квітня 2002 року та мало колективну форму власності, по організаційно-правовій формі – Закрите Акціонерне Товариство. Регістрація здійснилася в узгодженні з діючим законодавством України на основі рішення, прийнятого на загальному зборі акціонерів ВАТ «НПТЗ».

У зв'язку з набуттям чинності Закону України «Про акціонерні товариства», з 08.02.2011 р. на позачерговому загальному зборі акціонерів ЗАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» було прийнято рішення про зміну найменування Закритого Акціонерного Товариства «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» на Приватне Акціонерне Товариство «ЕНЕРГОРЕСУРСИ».

Загальна площа будівель підприємства, з урахуванням прилеглих територій, складає 80 га землі. ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» відноситься до первинних водокористувачів. Має власні водозабірні споруди та ліцензію на централізоване водопостачання та водовідведення. При виробництві своєї продукції не використовує технологічні процеси, які впливають на забруднення стічних вод, але приймає від інших підприємств стічні води для очищення та транспортування.

Головним напрямом діяльності ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» є забезпечення закритих акціонерних товариств та дочірніх підприємств, які знаходяться на промисловому майданчику ВАТ «НПТЗ», усіма видами енергоресурсів, без яких неможлива робота цих підприємств.

З ціллю здійснення заходів, які направлені на охорону водних ресурсів ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» разом з підприємствами-абонентами розроблена та здійснюється «Водоохоронна програма», якою передбачені заходи, які направлені на зменшення об'ємів водоспоживання та водовідведення.

З ціллю економії та раціонального використання свіжої води на ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» використовується вода із системи оборотного водопостачання ставку – шламонакопичувача.

На балансі підприємства знаходяться питних водоводів – 29002 м, мереж технічної води – 30283 м, мереж фекальної каналізації – 47158 м, систем промислової та зливової каналізації – 50784 м, мереж оборотного водопостачання – 3840 м, мереж кислотодротів у тунелях кислотних каналів – 7127 м.

На підприємстві працює 350 людей персоналу. Існуюча організаційна структура підприємства дозволяє ефективно взаємодіяти з зовнішньою середою. Раціонально використовувати трудові ресурси та направляти зусилля робітників на вирішення стратегічних та поточних задач підприємства.

Підприємство «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» одне з найбільш молодих акціонерних товариств, які були створені у результаті реструктуризації ВАТ «Нікопольського Південнотрубного заводу» (НПТЗ). У місті Нікополь є монополістом у постачанні споживачам продукції, яка є «предметом загального користування». Власністю підприємства є берегові насосні станції (БНС №1,2), фільтрувальна станція, нейтралізаційна станція, компресорні станції, знижувальні та розподільчі підстанції, комунікації водопостачання та водовідведення, повітряні та кабельні лінії електропередач.

ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» виробляє свою продукцію таким підприємствам, як : ПАТ НЗФ, ТОВ ВО «Індустріал-Сервіс», ПрАТ «СЕНТРАВІС ПРОДАКШН ЮКРЕЙН», ПрАТ НЗТО, ТОВ «ІНТЕРТАЙП НІКОТЬЮБ», ТОВ «ВСМПО ТИТАН УКРАЇНА», ТОВ ВО «Оскар», ЗАТ НРЗ, ТОВ НВО «ТРУБОЛІТ», ТОВ ВНЦ «ТРУБОСТАЛЬ», ЗАТ НЗСТ «ЮТиСТ», ЗАТ «Теплогенерація». Виробництво та якість готової продукції

вище перерахованих підприємств у першу чергу залежить від стабільного та якісного постачання електроносіїв таких, як: технічна вода, стисле повітря, транспортування електроенергії.

Для аналізу фінансового стану підприємства проведемо вертикальний та горизонтальний аналіз балансу (табл. 2.1 та табл. 2.2).

Таблиця 2.1

Аналіз активів підприємства

Показник	Початок періоду		Кінець періоду		Відхилення значень кінця періоду від початку		
	Значення, тис грн	Питома вага, %	Значення, тис. грн	Питома вага, %	Абсолютне, тис. грн	Темп приросту, %	Пунктів структури, %
1	2	3	4	5	6	7	8
Вартість активів, всього	81022	100	83591	100	2569	3,17%	0
В тому числі:							
- Необоротні активи	37360	46,11	36483	43,64	-877	-2,35%	-2,47%
з них Нематеріальні активи (за залишковою вартістю)	228	0,28	193	0,23	-35	-15,35%	-0,05%
Незавершені капітальні інвестиції	651	0,8	601	0,72	-50	-7,68%	-0,08%
Основні засобі (за залишковою вартістю)	34341	42,38	34150	40,85	-191	-0,56%	-1,53%
Інвестиційна нерухомість (за залишковою вартістю)	220	0,27	220	0,26	0	0	-0,01%
Довгострокові біологічні активи (за залишковою вартістю)	0	0	0	0	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: -які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	0	0	0	0	0	0	0
Інші фінансові інвестиції	752	0,93	255	0,31	-497	-66,09%	-0,62%
Довгострокова дебіторська заборгованість	24	0,03	1	0,001	-23	-95,83%	-0,03%
Відстрочені податкові активи	1144	1,41	1063	1,27	-81	-7,08%	-0,14%
Гудвіл	0	0	0	0	0	0	0
інші необоротні активи	0	0	0	0	0	0	0

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
- Оборотні активи	43496	53,68	47106	56,35	3610	8,3%	2,67%
з них Запаси, в тому числі:	2322	2,87	2637	3,15	315	13,57%	0,29%
виробничі запаси	2322	2,87	2522	3,02	200	8,61%	0,15%
поточні біологічні активи	0	0	0	0	0	0	0
незавершене виробництво	0	0	115	0,14	115	-	0,14%
готова продукція	0	0	0	0	0	0	0
товари	0	0	0	0	0	0	0
векселі одержані	0	0	0	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги	33821	41,74	38295	45,81	4474	13,23%	4,07%
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	0	0	0	0	0	0	0
в тому числі з бюджетом	37	0,05	59	0,07	22	59,46%	0,02
за виданими авансами	1745	2,15	745	0,89	-1000	-57,31%	-1,26%
з нарахованих доходів	0	0	0	0	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	0	0	0	0	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	3947	4,87	3837	4,59	-110	-2,79%	-0,28%
Поточні фінансові інвестиції	0	0	0	0	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	593	0,73	466	0,56	-127	-21,42%	-0,17%
Витрати майбутніх періодів	193	0,24	171	0,2	-22	-11,4%	-0,03%
інші оборотні активи	838	1,03	896	1,07	58	6,92%	0,04%
- Необоротні активи та групи вибуття	166	0,2	2	0,002	-164	-98,8%	-0,2%

Аби визначити тип стратегії підприємства щодо довгострокових вкладень, побудуємо діаграму складу, яка більш наглядно відображає склад необоротних активів підприємства (рис. 2.1)

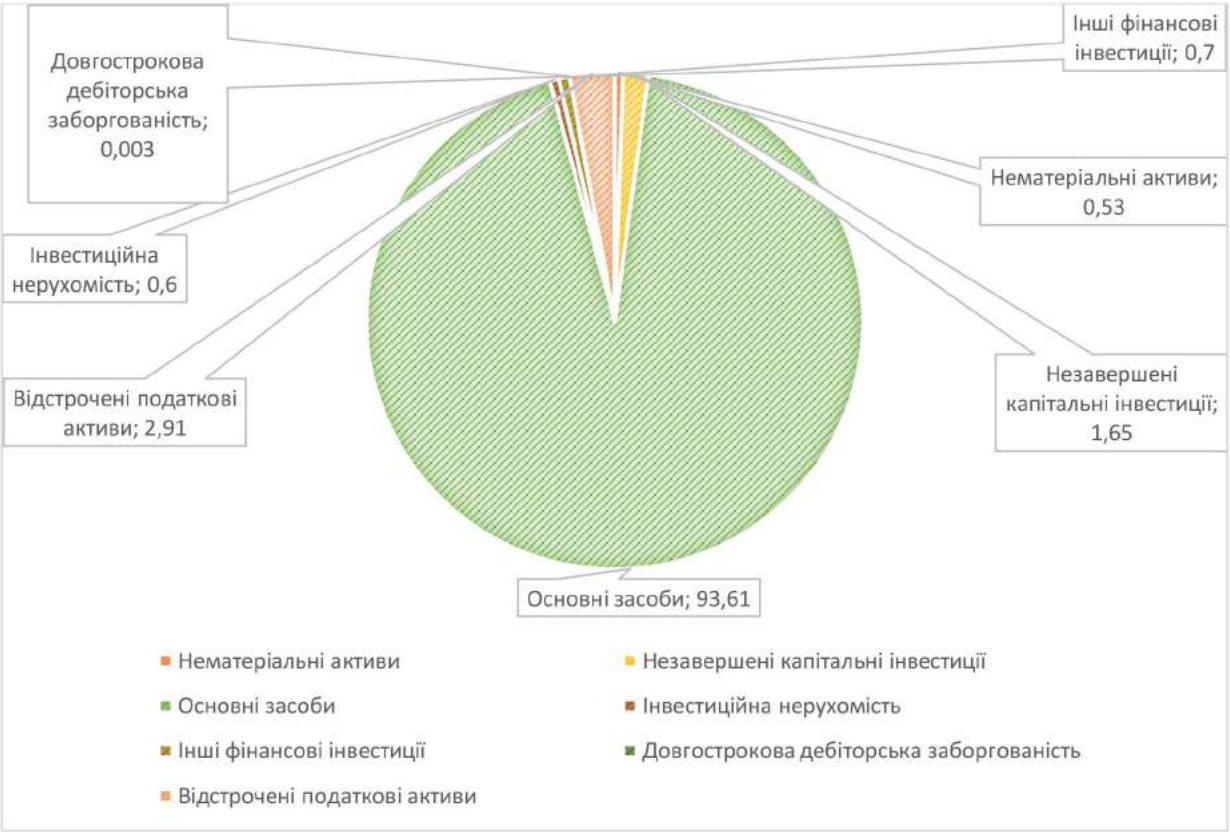

Рис. 2.1. Склад необоротних активів підприємства, %

За допомогою діаграми складу необоротних активів ми бачимо, що найбільшу частину складають основні виробничі засоби, а саме 93,61% кількості необоротних активів або 40,85% (34150 тис. грн) від усієї суми активів підприємства на кінець 2017 року.

Таким чином, стратегія підприємства направлена на створення матеріальних умов розширення основної діяльності підприємства. Але у той же час, необхідно враховувати переоцінювання основних засобів.

Аби точніше розглянути загальну структуру активів знайдемо коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів (формула 2.1) :

$$К_{о/п} = \frac{ОА}{НА}, \qquad (2.1)$$

де ОА – вартість оборотних активів;

НА – вартість необоротних активів.

Отже, коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів на початок звітного періоду становить:

$$К_{о/п} = \frac{43496}{37360} = 1{,}16$$

На кінець звітного періоду:

$$К_{о/п} = \frac{47106}{36483} = 1{,}29$$

Ми бачимо, що показник збільшився на 0,13. Його зміна більшою мірою була зумовлена галузевими особливостями кругообігу коштів самого підприємства.

Далі розрахуємо коефіцієнт майна виробничого призначення (формула 2.2):

$$К_{м} = \frac{ОЗ+НБ+ВЗ+НВ}{А} \qquad (2.2)$$

де ОЗ – вартість основних засобів підприємства;

НБ – вартість незавершеного будівництва;

ВЗ – вартість виробничих запасів;

НВ – вартість незавершеного виробництва;

А – вартість активів.

На початок звітного періоду:

$$К_{м} = \frac{34341 + 0 + 2322 + 0}{81022} = 0{,}45$$

На кінець звітного періоду:

$$К_{м} = \frac{34150 + 0 + 2522 + 115}{83591} = 0{,}44$$

Взагалі об'єктивним для промислових підприємств є значення більше 0,5. У нашому випадку показник вже на початок звітного періоду нижче критичної межі та має тенденцію до спаду. Тому доцільним є поповнення власного капіталу (наприклад, за рахунок збільшення статутного капіталу).

Також можливо залучити довготермінові позичені кошти для майна виробничого призначення.

Таблиця 2.2

Аналіз пасивів підприємства

Показник	Початок періоду		Кінець періоду		Відхилення значень кінця періоду від початку		
	Значення, тис грн	Питома вага, %	Значення, тис. грн	Питома вага, %	Абсолютне, тис. грн	Темп приросту, %	Пунктів структури, %
1	2	3	4	5	6	7	8
Вартість пасивів, всього	81022	100	83591	100	2569	3,17%	0
В тому числі:							
- Власний капітал	74479	91,92	79629	95,26	5150	6,91%	3,34%
з нього: Зареєстрований (пайовий) капітал	46152	56,96	46152	55,21	0	0%	-1,75%
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	0	0	0	0	0	0	0
Капітал в дооцінках	9699	11,97	8570	10,25	-1129	-11,64%	-1,72%
Додатковий капітал	1	0,001	1	0,001	0	0	0
Емісійний дохід	0	0	0	0	0	0	0
Резервний капітал	6932	8,54	6923	8,28	0	0	-0,26%
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	11704	14,45	17983	21,51	6279	53,65%	7,07%
Неоплачений капітал	0	0	0	0	0	0	0
Вилучений капітал	0	0	0	0	0	0	0
- Довгострокові зобов'язання та забезпечення	0	0	0	0	0	0	0
з них: Відстрочені податкові зобов'язання	0	0	0	0	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	0	0	0	0	0	0	0
Довгострокові кредити банків	0	0	0	0	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	0	0	0	0	0	0	0
Довгострокові забезпечення	0	0	0	0	0	0	0
Довгострокові забезпечення виплат персоналу	0	0	0	0	0	0	0
Цільове фінансування	0	0	0	0	0	0	0
Благодійна допомога	0	0	0	0	0	0	0

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8
- Поточні зобов'язання і забезпечення	6543	8,08	3962	4,74	-2581	-39,45%	-3,34%
з них: - Короткострокові кредити банків	0	0	0	0	0	0	0
Видані векселі	0	0	0	0	0	0	0
Поточна заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	0	0	0	0	0	0	0
за товари, роботи, послуги	2236	2,76	1410	1,69	-826	-36,94%	-1,07%
за розрахунками з бюджетом	1640	2,02	912	1,09	-728	-44,39%	-0,93%
за розрахунками зі страхування	123	0,15	83	0,1	-40	-32,52%	0,05%
за розрахунками з оплати праці	395	0,49	307	0,37	-88	-22,28%	-0,12%
за одержаними авансами	813	1	2	0,002	-811	-99,75%	-1%
за розрахунками з учасниками	0	0	0	0	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	0	0	0	0	0	0	0
за страховою діяльністю	0	0	0	0	0	0	0
Поточні забезпечення	987	1,22	1098	1,31	111	11,25%	0,1%
Доходи майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	349	0,43	150	0,18	-199	-57,02%	-0,25%
- Зобов'язання пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0	0	0	0	0	0	0

Проаналізувавши пасив балансу, ми бачимо, що у ньому переважає власний капітал, який у базовому періоді складає 91,92%, а у звітному 95,26%. У той же час, статутний капітал становить 61,97% власного капіталу у базовому періоді та 57,96% у звітному періоді. Таким чином, ми спостерігаємо

тенденцію зменшення статутного капіталу відносно власного капіталу та загальної кількості пасивів підприємства.

Частка нерозподіленого прибутку у пасиві підприємства зросла з 14,45% у базовому періоді до 21,51% у звітному.

Склад довгострокових забезпечень та зобов'язань залишився незмінним та становить 0.

Структура поточних зобов'язань та забезпечення загалом не змінилася. Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги як і раніше має найбільшу частку у структурі та становить 34,17% у базовому та 35,59% у звітному періоді відносно загальної кількості поточних зобов'язань. У той же час ми бачимо, що загальна кількість поточних зобов'язань знизилася на 3,34% відносно числа пасивів підприємства.

Більш наглядно склад пасиву підприємства зображено на діаграмі (рис.2.2).

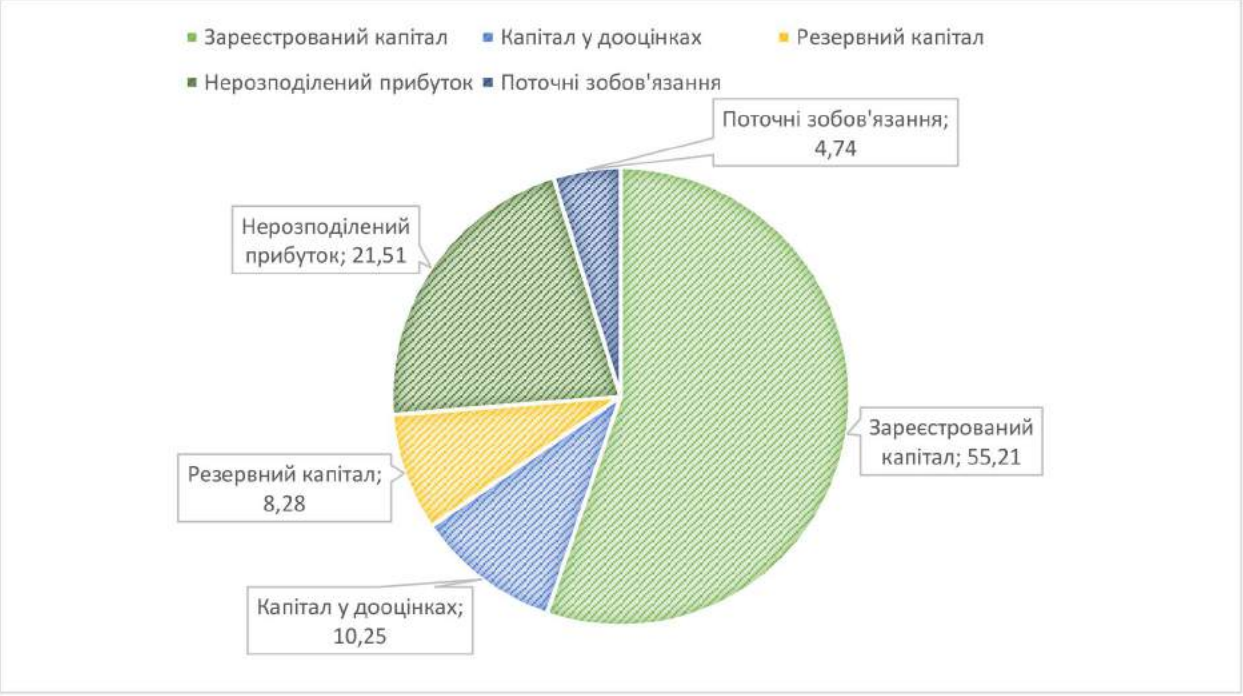

Рис. 2.2. Склад пасиву балансу, %

Проаналізувавши структуру капіталу підприємства, нам необхідно розрахувати показники, котрі характеризують структуру пасиву з точки зору забезпеченості власними джерелами фінансування.

Спочатку розрахуємо коефіцієнт автономії (формула 2.3):

$$К_{авт} = \frac{ВК}{К}, \quad (2.3)$$

де ВК – величина власного капіталу підприємства;

К – загальна вартість капіталу підприємства.

Отже, на початок звітного періоду:

$$К_{авт} = \frac{74479}{81022} = 0{,}92$$

На кінець звітного періоду:

$$К_{авт} = \frac{79629}{83591} = 0{,}95$$

Цей коефіцієнт характеризую частку вкладників підприємства в загальній сумі авансованих в діяльність підприємства коштів. Загалом, чим значення цього показника більше, тим більша фінансова стійкість підприємства та його незалежність від кредиторів. У загальній сумі фінансових ресурсів частка власного капіталу повинна бути не менше 50%. У нашому випадку у базовому періоді вона становила 92%, а у звітному 95%, що є позитивною тенденцією.

Обчислимо показник фінансової залежності, який є оберненим до коефіцієнта автономії (формула 2.4):

$$К_{фз} = \frac{К}{ВК} \quad (2.4)$$

У базовому періоді:

$$К_{фз} = \frac{81022}{74479} = 1{,}09$$

У звітному періоді:

$$К_{фз} = \frac{83591}{79629} = 1{,}05$$

Зменшення цього коефіцієнта свідчить про зменшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства.

Останній показник, який потрібно обчислити – це коефіцієнт фінансового ризику (формула 2.5):

$$К_{фр} = \frac{ЗК}{ВК}, \quad (2.5)$$

де ЗК – вартість залучених коштів у підприємство.

У базовому періоді:

$$К_{фр} = \frac{6543}{74479} = 0,09$$

У звітному періоді:

$$К_{фр} = \frac{3962}{79629} = 0,05$$

Значення цього коефіцієнту відображає, скільки позикових коштів припадає на одну гривню власного капіталу. У нашому випадку показник знизився на 0,04 та становить 0,05, що свідчить про збільшення фінансової стійкості підприємства.

Зведемо ці показники до таблиці 2.3, у якій додатково розрахуємо зміну значень показників у звітному періоді відносно попереднього.

Таблиця 2.3

Аналіз показників, які характеризують структуру пасиву підприємства

Показник	Значення		Зміна значень на кінець періоду порівняно відносно початку	
	Початок періоду	Кінець періоду	Абсолютна	Темп приросту, %
Коефіцієнт автономії	0,92	0,95	0,03	3,26%
Коефіцієнт фінансової залежності	1,09	1,05	-0,04	-3,67%
Коефіцієнт фінансового ризику	0,09	0,05	-0,04	-44,44%

Отже, підприємству необхідно вжити заходів щодо активнішого використання залучених джерел фінансування.

2.2. Аналіз фінансових результатів підприємства

В умовах ринкової економіки прибуток є найбільш важливим чинником для стимулювання виробничої та підприємницької діяльності підприємства, а також створює фінансову основу для її розширення, задоволення соціальних та матеріальних потреб трудового колективу.

У процесі аналізу фінансових результатів насамперед досліджують динаміку показників прибутку. Інформація, яка знаходиться у звітній формі 2 «Звіт про фінансові результати», дає змогу проаналізувати фінансові результати, отримані від усіх видів діяльності підприємства, визначити структуру прибутку.

Фінансовий результат підприємства характеризують усі види його господарської діяльності:

- фінансовий результат від основної операційної діяльності (Ф. 2, р.2090 або р.2095);
- фінансовий результат від іншої операційної діяльності (Ф. 2, р.2120 – р.2180);
- фінансовий результат від операційної діяльності (Ф. 2, р.2190 або р.2195);
- фінансовий результат від участі в капіталі (Ф. 2, р.2200 – р.2255);
- фінансовий результат від фінансової діяльності (Ф. 2, р.2200 – р.2250);
- фінансовий результат від іншої звичайної діяльності (Ф. 2, р.2240 – р.2270);
- фінансовий результат від звичайної діяльності (Ф. 2, р.2290 або р.2295);
- фінансовий результат від господарської діяльності (Ф. 2, р.2350 або р.2355).

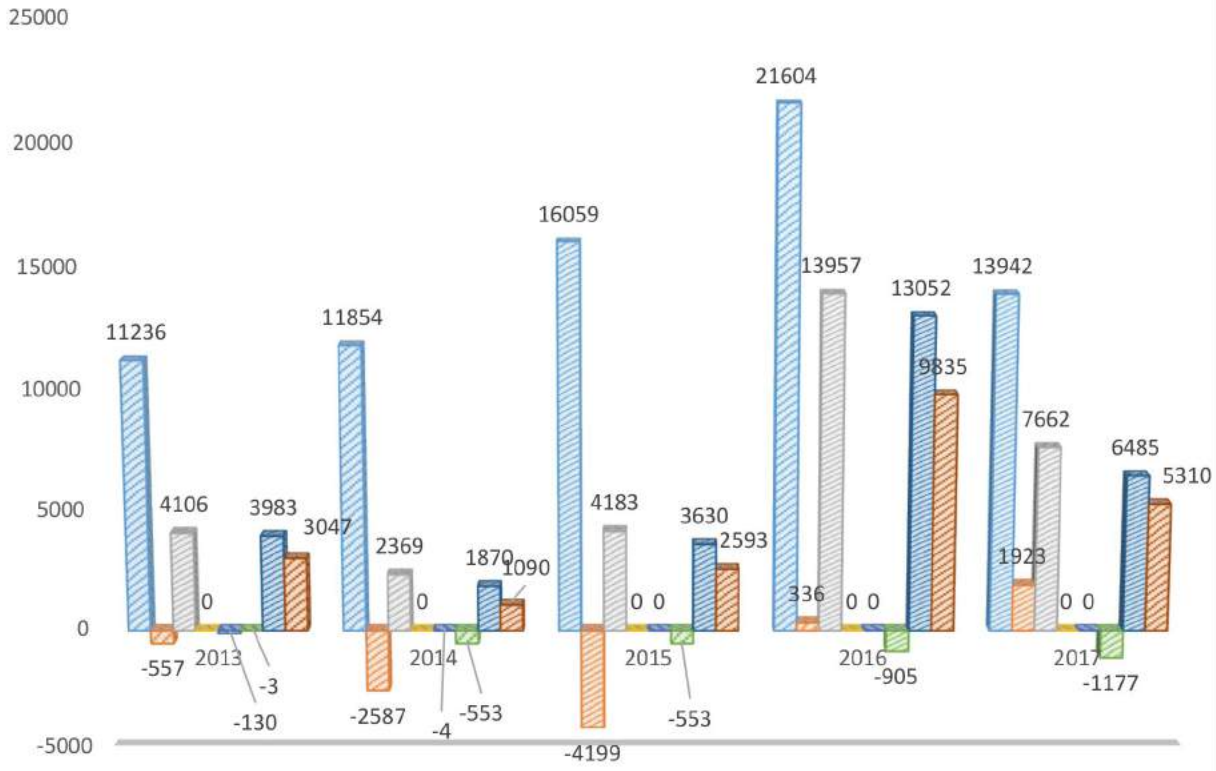
Для зручності аналізу динаміки фінансових результатів, розрахунки цих показників за період з 2013 по 2017 роки, оформимо у вигляді таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Фінансові результати діяльності підприємства

Показник	Значення, тис. грн.					Зміна значень звітного року							
						Абсолютна, тис. грн.				Темп приросту, %			
	2013	2014	2015	2016	2017	2017 до 2016	2016 до 2015	2015 до 2014	2014 до 2013	2017 до 2016	2016 до 2015	2015 до 2014	2014 до 2013
Фінансовий результат від основної операційної діяльності	11236	11854	16059	21604	13942	-7662	5545	4205	618	-35,47%	34,53%	35,47%	5,50%
Від іншою основної операційної діяльності	-557	-2587	-4199	336	1923	1587	4535	-1612	-2030	472,32%	-108,00%	62,31%	364,45%
Від операційної діяльності	4106	2369	4183	13957	7662	-6295	9774	1814	-1737	-45,10%	233,66%	76,57%	-42,30%
Від участі в капіталі	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-	-
Від фінансової діяльності	-130	-4	0	0	0	0	0	4	126	-	-	-100,00%	-96,92%
Від іншою звичайної діяльності	-3	-553	-553	-905	-1177	-272	-352	0	-550	30,06%	63,65%	0,00%	18333,33%
Від звичайної діяльності до оподаткування	3983	1870	3630	13052	6485	-6567	9422	1760	-2113	-50,31%	259,56%	94,12%	-53,05%
Від господарської діяльності	3047	1090	2593	9835	5310	-4525	7242	1503	-1957	-46,01%	279,29%	137,89%	-64,23%

Більш наглядно ми можемо побачити зміну цих показників на рис. 2.3.

	2013	2014	2015	2016	2017
Фінансовий результат від основної операційної діяльності	11236	11854	16059	21604	13942
Фінансовий результат від іншої основної операційної діяльності	-557	-2587	-4199	336	1923
Фінансовий результат від операційної діяльності	4106	2369	4183	13957	7662
Фінансовий результат від участі в капіталі	0	0	0	0	0
Фінансовий результат від фінансової діяльності	-130	-4	0	0	0
Фінансовий результат від іншої звичайної діяльності	-3	-553	-553	-905	-1177
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	3983	1870	3630	13052	6485
Фінансовий результат від господарської діяльності	3047	1090	2593	9835	5310

Рис. 2.3 Зміна показників фінансових результатів підприємства

На ньому ми бачимо, що найбільший показник у результату від основної операційної діяльності. Він зростав протягом 4 років та у 2016 році становив 21604 тис.грн, але у 2017 році зменшився на 35,47% (7662 тис.грн) та становить 13942 тис.грн.

Загалом, усі результати, окрім результату від іншої основної операційної діяльності, від іншої звичайної діяльності, від участі в капіталі та від

фінансової діяльності, мали у 2016 році свої найбільші значення за досліджуваний період.

Результат від іншої основної операційної діяльності, навпаки, зріс на 1587 тис. грн. та становить 1923 тис. грн. У той же час, результат від іншої звичайної діяльності має тенденцію до спаду, бо за досліджуваний період кожного року знижувався та у 2017 році становить -1177 тис. грн.

Результати від участі в капіталі та від фінансової діяльності не змінюються з 2015 року, а тому залишилися на позначці 0.

2.3. Факторний аналіз чистого прибутку

На чистий прибуток підприємства впливає два основних фактори першого рівня:

- чистий дохід від реалізації продукції;
- чиста рентабельність підприємства.

З метою залучення до аналізу додаткової інформації використовуються багатофакторні моделі, а також методичні прийоми декомпозиційного аналізу, який передбачає послідовну деталізацію і розкриття впливу на результат факторних показників.

На особливу увагу заслуговує чотирифакторна мультиплікативна модель аналізу чистого прибутку підприємства. Для побудови цієї моделі використовуються чинники другого ряду, до яких належать:

- власний капітал підприємства;
- коефіцієнт оборотності активів (відношення чистого доходу до загальної вартості активів);
- мультиплікатор власного капіталу (відношення залишків активів до середньорічних залишків власного капіталу);
- чиста рентабельність (відношення чистого прибутку до чистого доходу).

Модель залежності чистого прибутку від наведених вище факторів має такий вигляд (формула 2.6):

$$П = ВК * Коб_{ОА} * М_к * Р_{чиста}, \quad (2.6)$$

де ВК – середньорічні залишки власного капіталу;

$Коб_{ОА}$ – оборотність активів, за якою оцінюється рівень ефективності використання активів підприємства;

$Р_{чиста}$ – чиста рентабельність фінансово-господарської діяльності підприємства

$М_к$ – мультиплікатор власного капіталу;

Усі ці фактори можуть спричинити доволі різний вплив на суму валового прибутку підприємства, – як позитивний, так і негативний. Зв'язок між чинниками та результативним показником у наведеній моделі є функціональним, тому факторний аналіз чистого прибутку на її основі може проводитись за допомогою методу ланцюгових підстановок.

Усі показники, необхідні для проведення факторного аналізу чистого прибутку, наведені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Дані для проведення факторного аналізу чистого прибутку

Показник	значення					зміна			
	2013	2014	2015	2016	2017	2017 до 2016	2016 до 2015	2015 до 2014	2014 до 2013
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Чистий прибуток (ЧП), тис. грн	3047	1090	2593	9835	5310	- 4525	7242	1503	- 1957
Чистий дохід від реалізації (ЧД), тис. грн	62993	81669	77979	89111	63484	- 25627	11132	- 3690	18676
Середньорічні залишки активів (А), тис. грн	63463	74022	71092	81022	83591	2569	9930	- 2930	10559
Середньорічні залишки власного капіталу (ВК), тис. грн	56259	59797	62610	74479	79629	5150	11869	2813	3538

Продовження табл 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Оборотність активів ($Коб_А$), оборотів	0,99	1,10	1,10	1,10	0,76	- 0,34	0,00	- 0,01	0,11
Мультиплікатор капіталу ($М_К$)	1,13	1,24	1,14	1,09	1,05	- 0,04	- 0,05	- 0,10	0,11
Чиста рентабельність ($Р_{ЧИСТА}$)	0,05	0,01	0,03	0,11	0,08	- 0,03	0,08	0,02	- 0,04

Використаємо формулу 2.6 аби оцінити поетапно кількісний вплив кожного із чинників на зміну чистого прибутку.

Визначимо зміну чистого прибутку в результаті зміни величини власного капіталу:

$$\Delta ЧП_{ВК} = (ВК_з - ВК_п) * Коб_{А_П} * Мк_П * Р_{чиста_П} \quad (2.7)$$

Отже 2017 рік становить:

$\Delta ЧП_{ВК} = (79629 - 74479) * 1,1 * 1,09 * 0,11 = 679,23$ тис. грн

2016 рік:

$\Delta ЧП_{ВК} = (74479 - 62610) * 1,1 * 1,14 * 0,03 = 446,51$ тис. грн

2015 рік:

$\Delta ЧП_{ВК} = (62610 - 59797) * 1,1 * 1,24 * 0,01 = 38,37$ тис. грн

2014 рік:

$\Delta ЧП_{ВК} = (59797 - 56259) * 0,99 * 1,13 * 0,05 = 197,9$ тис. грн

Визначимо зміну чистого прибутку в результаті зміни оборотності активів:

$$\Delta ЧП_{Коб_{ОА}} = ВК_з * (Коб_{А_з} - Коб_{А_п}) * Мк_п * Р_{ЧИСТА_П} \quad (2.8)$$

2017 рік:

$$\Delta ЧП_{Коб_{ОА}} = 79629 * (0,76 - 1,1) * 1,09 * 1,11 = -32756,66 \text{ тис. грн}$$

2016 рік:

$$\Delta ЧП_{Коб_{ОА}} = 74479 * (1,1 - 1,1) * 1,14 * 0,03 = 0$$

2015 рік:

$$\Delta ЧП_{Коб_{ОА}} = 62610 * (1,1 - 1,1) * 1,24 * 0,01 = 0$$

2014 рік:

$$\Delta ЧП_{Коб_{ОА}} = 59797 * (1,1 - 0,99) * 1,13 * 0,05 = 371,64 \text{ тис. грн}$$

Визначимо зміну чистого прибутку в результаті зміни величини мультиплікатора власного капіталу:

$$\Delta ЧП_{Мк} = ВК_{з} * Коб_{А_{з}} * (Мк_{з} - Мк_{п}) * Р_{ЧИСТА_{П}} \quad (2.9)$$

2017 рік:

$$\Delta ЧП_{Мк} = 79629 * 0,76 * (1,05 - 1,09) * 1,11 = -2687 \text{ тис. грн}$$

2016 рік:

$$\Delta ЧП_{Мк} = 74479 * 1,1 * (1,09 - 1,14) * 0,03 = -122,89 \text{ тис. грн}$$

2015 рік:

$$\Delta ЧП_{Мк} = 62610 * 1,1 * (1,14 - 1,24) * 0,01 = -68,87 \text{ тис. грн}$$

2014 рік:

$$\Delta ЧП_{Мк} = 59797 * 1,1 * (1,24 - 1,13) * 0,05 = 328,88 \text{ тис. грн}$$

Визначимо зміну чистого прибутку в результаті зміни величини чистої рентабельності:

$$\Delta ЧП_{Рчиста} = ВК_{з} * Коб_{А_{з}} * Мк_{з} * (Р_{ЧИСТА_{З}} - Р_{ЧИСТА_{П}}) \quad (2.10)$$

2017 рік:

$$\Delta ЧП_{Рчиста} = 79629 * 0,76 * 1,05 * (0,08 - 0,11) = -1906,32 \text{ тис. грн}$$

2016 рік:

$$\Delta ЧП_{Рчиста} = 74479 * 1,1 * 1,09 * (0,11 - 0,03) = 7144,03 \text{ тис. грн}$$

2015 рік:

$$\Delta ЧП_{Рчиста} = 62610 * 1,1 * 1,14 * (0,03 - 0,01) = 1570,26 \text{ тис. грн}$$

2014 рік:

$$\Delta ЧП_{Рчиста} = 59797 * 1,1 * 1,24 * (0,01 - 0,05) = -3262,52 \text{ тис. грн}$$

Оцінимо сукупний вплив чинників на зміну чистого прибутку в звітному періоді:

$$\Delta ЧП = \Delta ЧП_{ВК} + \Delta ЧП_{Коб_А} + \Delta ЧП_{Мк} + \Delta ЧП_{Рчиста} \qquad (2.11)$$

2017 рік:

$$\Delta ЧП = 679,23 - 32756,66 - 2687 - 1906,32 = -36670,75 \text{ тис. грн}$$

2016 рік:

$$\Delta ЧП = 446,51 + 0 - 122,89 + 7144,03 = 7467,55 \text{ тис. грн}$$

2015 рік:

$$\Delta ЧП = 38,37 + 0 - 68,87 + 1570,26 = 1539,76 \text{ тис. грн}$$

2014 рік:

$$\Delta ЧП = 197,9 + 371,64 + 328,88 - 3262,52 = -2364,1 \text{ тис. грн}$$

Зведемо результати до таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Результати впливу чинників на зміну чистого прибутку

Показник	Рік			
	2014	2015	2016	2017
$\Delta ЧП_{ВК}$	197,9	38,37	446,51	679,23
$\Delta ЧП_{Коб_А}$	371,64	0	0	- 32756,66
$\Delta ЧП_{Мк}$	328,88	- 68,87	- 122,89	- 2687
$\Delta ЧП_{Рчиста}$	- 3262,52	1570,26	7144,03	- 1906,32
ΔЧП	- 2364,1	1539,76	7467,55	- 36670,75

Звернемо увагу на загальну зміну величини чистого прибутку в звітному році порівняно із попереднім.

Ми бачимо, що майже кожного року негативний вплив на прибуток мав один фактор. У 2014 це був фактор зміни величини чистої рентабельності (-3262,52 тис. грн.), у 2015 та 2016 роках – фактор зміни величини мультиплікатора власного капіталу -68,87 тис. грн. та -122,89 тис. грн. відповідно. Але у 2017 році негативний вплив на величину чистого прибутку мали одразу три фактори. Це фактор зміни оборотності активів, зміни величини мультиплікатора власного капіталу та зміни величини чистої рентабельності, що призвело до зниження чистого прибутку на 36670,75 тис. грн.

2.4. Аналіз ліквідності підприємства

Фінансовий стан підприємства у короткостроковій перспективі оцінюється за допомогою показників ліквідності та платоспроможності, які в загальному вигляді характеризують його здатність своєчасно та у повному розмірі провести розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями.

Під ліквідністю підприємства розуміють наявність в нього оборотних засобів у розмірі, якого теоретично повинно бути достатньо для погашення короткострокових зобов'язань.

Зміст цього поняття полягає у тому, що якщо процеси виробництва та реалізації продукції відбуваються в нормальному режимі, то грошові суми, які надходять від покупців як оплата за отриману ними продукцію, є достатніми для розрахунків з кредиторами, тобто розрахунків за поточними зобов'язаннями.

Основною ознакою ліквідності є формальне перевищення (у вартісному оцінюванні) оборотних активів над короткостроковими пасивами. Чим це

перевищення більше, тим кращий фінансовий стан підприємства з позиції ліквідності.

Рівень ліквідності розраховується за допомогою спеціальних показників – коефіцієнтів ліквідності, котрі основані на зіставленні оборотних засобів та короткострокових пасивів.

Коефіцієнти ліквідності визначаються відношенням величини ліквідного майна, тобто засобів, які можуть бути використані для сплати боргів за поточними зобов'язаннями, до величини поточних зобов'язань. По суті, ліквідність суб'єкта господарювання – це ліквідність його активів.

Ліквідність визначається мірою покриття зобов'язань підприємства його активами, які мають бути перетворені у гроші у строк, що відповідає строку погашення зобов'язань.

Коефіцієнт покриття (платоспроможності) є важливим показником платоспроможності.

Коефіцієнт покриття – це показник, який визначається відношенням усіх оборотних активів до поточних зобов'язань і характеризує достатність оборотних активів підприємства для погашення своїх боргів:

$$К_{п} = \frac{ОА}{ПЗ}, \qquad (2.12)$$

де, ОА – основні засоби;

ПЗ – поточні зобов'язання та забезпечення.

Розрахуємо коефіцієнт покриття.

2013 рік:

$$К_{п} = \frac{10016}{5083} = 1{,}97$$

2014 рік:

$$К_{п} = \frac{16296}{11693} = 1{,}39$$

2015 рік:

$$К_{п} = \frac{20274}{7102} = 2,85$$

2016 рік:

$$К_{п} = \frac{43496}{6543} = 6,65$$

2017 рік:

$$К_{п} = \frac{47106}{3962} = 11,89$$

Якщо на покриття зобов'язань підприємство передбачає мобілізувати оборотні активи у частині грошових коштів та коштів у розрахунках, то можливо одержати коефіцієнт швидкої ліквідності, котрий характеризує відношення коштів у розрахунках до поточних зобов'язань та розраховується за формулою:

$$К_{л_{шв}} = \frac{ДЗ+ПФІ+ГК}{ПЗ}, \quad (2.13)$$

де ПФІ – поточні фінансові інвестиції;

ДЗ – дебіторська заборгованість (за товари, роботи та послуги; за розрахунками; інша поточна дебіторська заборгованість);

ГК – грошові кошти.

Розрахуємо цей показник:

2013 рік:

$$К_{л_{шв}} = \frac{4888 + 1340 + 1175 + 1309 + 3}{5083} = 1,71$$

2014 рік:

$$К_{л_{шв}} = \frac{11139 + 197 + 1065 + 1118 + 922 + 62}{11693} = 1,24$$

2015 рік:

$$К_{л_{шв}} = \frac{14866 + 1364 + 1127 + 704 + 42}{7102} = 2,55$$

2016 рік:

$$К_{Л_{шв}} = \frac{33821 + 37 + 1745 + 3947 + 593 + 838}{6543} = 6,26$$

2017 рік:

$$К_{Л_{шв}} = \frac{38295 + 59 + 745 + 3837 + 466 + 896}{3962} = 11,18$$

Наймобільнішою частиною оборотних активів є гроші. Оборотні активи в грошах готові до платежу й розрахунків негайно, тому відношення їх до поточних зобов'язань підприємства називають коефіцієнтом абсолютної ліквідності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності є показником, котрий характеризує здатність підприємства розраховуватись за поточними зобов'язаннями абсолютно ліквідними активами та визначається за формулою:

$$К_{Л_{абс}} = \frac{ПФІ+ГК}{ПЗ} \quad (2.14)$$

Проведемо розрахунки цього показника.

2013 рік:

$$К_{Л_{абс}} = \frac{1309}{5083} = 0,26$$

2014 рік:

$$К_{Л_{абс}} = \frac{922}{11693} = 0,08$$

2015 рік:

$$К_{Л_{абс}} = \frac{704}{7102} = 0,1$$

2016 рік:

$$К_{Л_{абс}} = \frac{593}{6543} = 0,09$$

2017 рік:

$$К_{Л_{абс}} = \frac{466}{3962} = 0,12$$

Зведемо показники до таблиць 2.7 та 2.8.

Таблиця 2.7

Аналіз показників, які характеризують ліквідність підприємства

Показник	Значення				
	2013	2014	2015	2016	2017
Коефіцієнт покриття	1,97	1,39	2,85	6,65	11,89
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,71	1,24	2,55	6,26	11,18
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,26	0,08	0,1	0,09	0,12

Таблиця 2.8

Зміна показників, що характеризують ліквідність підприємства

Показник	Абсолютне відхилення				Темп приросту, %			
	2014 до 2013	2015 до 2014	2016 до 2015	2017 до 2016	2014 до 2013	2015 до 2014	2016 до 2015	2017 до 2016
Коефіцієнт покриття	-0,58	1,46	3,8	5,24	-29,44%	105,04 %	133,33 %	78,80%
Коефіцієнт швидкої ліквідності	-0,47	1,31	3,71	4,92	-27,49%	105,65 %	145,49 %	78,59%
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	-0,18	0,02	-0,01	0,03	-69,23%	25,00%	-10,00%	33,33%

Високе значення показників є негативним, бо є свідченням надмірного відволікання ресурсів підприємства на формування грошових коштів, що у свою чергу призводить до неефективного використання наявних фінансових ресурсів. В умовах нормальної економічної ситуації та середньої очікуваної рентабельності підприємства більш ефективним є вкладання вільних грошових ресурсів у власну діяльність, ніж формування вкладів на депозитних рахунках.

Низьке значення показників ліквідності також є негативним, адже свідчить про проблеми із здатністю відповідати за своїми короткостроковими зобов'язаннями. Це знижує довіру контрагентів та партнерів до підприємства, що має негативний вплив на вартість залучення позикових ресурсів – банківських та комерційних кредитів, а також призводить до підвищення ризику вирішення проблем у судовому порядку тощо.

Важливо зазначити, що нормативні значення показників ліквідності досить умовні, а також більшою мірою залежать від сфери діяльності підприємства, фактору сезонності, типових договорів співпраці з постачальниками товарів, робіт та послуг, сукупності інших факторів. Загалом нормативними є наступні:

- для показника покриття нормативним вважається значення вище 1.
- для показника швидкої ліквідності – 0,6-0,8.
- для показника абсолютної ліквідності – 0,1.

У нашому випадку ми бачимо, що, на протязі досліджуваного періоду, коефіцієнт покриття має значення більше 1, що є позитивним моментом. У 2013 та 2014 роках показник був у межах норми 1,97 та 1,39 відповідно. Але далі він почав зростати та вже у 2017 році становив 11,89, що не є гарним наслідком діяльності підприємства.

Коефіцієнт швидкої ліквідності на протязі всього періоду був вище 0,8 та вже в 2017 році мав максимальне значення 11,18. Такі високі значення цих показників говорять про те, що підприємству краще зосередити свою увагу на вільних грошових ресурсів у власну діяльність.

Щодо коефіцієнта абсолютної ліквідності, то він на протязі 4 років був у межах норми, що є позитивною тенденцією.

Зробимо факторний аналіз коефіцієнта покриття за 2017 рік. Аналіз здійснюється шляхом визначення впливу його на зміну оборотних активів та поточних зобов'язань в цілому та кожної з їх складових.

Щоб провести факторний аналіз розрахуємо допоміжні показники.

Коефіцієнт покриття на початок періоду:

$$К_{пп} = \frac{ОА_п}{ПЗ_п} \quad (2.15)$$

$$К_{пп} = \frac{43496}{6543} = 6,65$$

Коефіцієнт покриття на кінець періоду:

$$К_{пк} = \frac{ОА_к}{ПЗ_к} \quad (2.16)$$

$$К_{пк} = \frac{47106}{3962} = 11,89$$

Коефіцієнт покриття за умови активів на початок періоду та поточних зобов'язань на кінець періоду:

$$К_{п/к} = \frac{ОА_п}{ПЗ_к} \quad (2.17)$$

$$К_{п/к} = \frac{43496}{3962} = 10,99$$

Коефіцієнт частки участі фактора а, котрий враховує частку зміни коефіцієнта покриття за рахунок зміни оборотних активів:

$$a = \frac{Кп_к - К_{п/к}}{ОА_к - ОА_п} \quad (2.18)$$

$$a = \frac{11,89 - 10,99}{47106 - 43496} = 0,00024$$

Коефіцієнт частки участі фактора б, який враховує частку зміни коефіцієнта покриття за рахунок зміни поточних зобов'язань:

$$б = \frac{К_{п/к} - Кп_п}{ПЗ_к - ПЗ_п} \quad (2.19)$$

$$б = \frac{10,99 - 6,65}{3962 - 6543} = -0,0016$$

Алгоритм розрахунку рівня впливу окремого фактора на коефіцієнт покриття наведено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Результати впливу факторів на коефіцієнт покриття

Фактор	Методика розрахунку	Рівень впливу
1	2	3
Загальна зміна коефіцієнта покриття	$Кп_к$ - $Кп_п$	5,24
в тому числі за рахунок зміни:		
- оборотних активів	($ОА_к$ – $ОА_п$) * а	0,87
з них:		
- запасів	($З_к$ – $З_п$) * а	0,08
- поточних біологічних активів	($ПБА_к$ – $ПБА_п$) * а	0
- дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги	($ДЗт_к$ – $ДЗт_п$) * а	1,07
- дебіторської заборгованості за розрахунками	($ДЗр_к$ – $ДЗр_п$) * а	- 0,24
- іншої поточної дебіторської заборгованості	($IДЗ_к$ – $IДЗ_п$) * а	- 0,03
- поточних фінансових інвестицій	($ПФІ_к$ – $ПФІ_п$) * а	0
- грошових коштів та їх еквівалентів	($ГК_к$ – $ГК_п$) * а	- 0,03
- витрат майбутніх періодів	($ВМП_к$ – $ВМП_п$) * а	- 0,01
- інших оборотних активів	($IОА_к$ – $IОА_п$) * а	0,01
- поточних зобов'язань і забезпечень	($ПЗЗ_к$ – $ПЗЗ_п$) * б	4,13

Продовження табл. 2.9

1	2	3
з них:		
- короткострокових кредитів банків	$(КК_к – КК_п) * б$	0
- поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями	$(ПЗДЗ_к – ПЗДЗ_п) * б$	0
- кредиторської заборгованість за товари, роботи та послуги	$(КЗ_к – КЗ_п) * б$	1,32
- кредиторської заборгованості за розрахунками	$(КР_к – КР_п) * б$	1,37
- поточних забезпечень	$(ПЗ_к – ПЗ_п) * б$	- 0,18
- доходів майбутніх періодів	$(ДМП_к – ДМП_п) * б$	0
- інших поточних зобов'язань	$(ІПЗ_к – ІПЗ_п) * б$	0,32

З даних таблиці можна зробити висновок, що найбільший вплив на зростання коефіцієнта покриття мали поточні зобов'язання та забезпечення, а саме 4,13. У той же час найбільш негативний вплив мала дебіторська заборгованість за розрахунками (- 0,24).

2.5. Ефективність формування витрат та їх впливу на прибуток підприємства

Найважливішим елементом для ефективного управління витратами є організація самого процесу управління витратами, адже за допомогою нього реалізовується механізм управління та основні центри виникнення витрат, а також центри відповідальності.

Контролем та регулюванням витрат є порівняння їх фактичного рівня із тим, який запланований, а також визначення відхилень та прийняття оперативних заходів для усунення розбіжностей. Якщо витрати координуються та регулюються своєчасну, то це дає змогу підприємству уникнути зриву у досягненні запланованого економічного результату діяльності. Облік як елемент управління витратами потрібен, насамперед, для підготовки інформації при прийнятті виважених рішень.

У ринковій економіці облік прийнято поділяти на два види: фінансовий та виробничий. Виробничий облік, загалом, ототожнюється з урахуванням витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції. У своєму розвитку виробничий облік трансформувався в управлінський, який є активним інструментом управління підприємством.

Для виробничого обліку орієнтиром є методика відображення витрат на виробництво, а для управлінського – аналіз ситуації, прийняття рішень, вивчення запитів споживачів інформації, аналіз відхилень.

Фінансовий облік повинен надавати інформацію користувачам поза межами підприємства та передбачає порівняння витрат із доходами для визначення прибутку. У процесі управління витратами інформація про них використовується, насамперед, задля оцінки рівня витрат та визначення прибутку. Цей напрям передбачає розрахунок собівартості продукції та прибутку, котрий був одержаний.

Зменшення собівартості продукції – найважливіший резерв формування прибутку. Правильний розрахунок собівартості продукції сприяє більш ефективному управлінню процесом її формування, використання та мобілізації внутрішньогосподарських резервів, подальшого зниження рівня витрат виробництва.

Щоб виявити чинники формування кінцевого результату необхідно провести аналіз доходів та витрат підприємства.

Аналіз формування доходів проведемо шляхом оцінювання складу та структури доходів підприємства, а також динаміки їх зміни. Для цього

використаємо класифікацію доходів за джерелами їх утворення, на основі якої побудовано звіт про фінансові результати. Склад за аналіз формування доходів підприємства занесемо у таблиці 2.10 та 2.11.

Таблиця 2.10

Склад доходів підприємства

Показник	Значення									
	2013		2014		2015		2016		2017	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Чистий дохід від реалізації продукції	62993	91,63	81669	93,20	77979	86,83	89111	79,54	63484	92,79
Інші операційні доходи	5731	8,34	5152	5,88	11812	13,15	21408	19,11	4620	6,75
Дохід від участі в капіталі	0	0	0	-	0	-	0	-	0	-
Інші фінансові доходи	10	0,01	58	0,07	0	-	0	-	0	-
Інші доходи	15	0,02	749	0,85	18	0,02	1514	1,35	312	0,46
Разом	68749	100,00	87628	100,00	89809	100,00	112033	100,00	68416	100,00

Згідно аналізу даних таблиць 2.9 та 2.10 ми визначили доходи, які становлять найбільшу питому вагу в складі загального доходу підприємства, а також оцінили динаміку зміни усіх доходів в цілому та окремих складових. Більш наглядно зміну доходів зображено на рис.2.4.

Таблиця 2.11

Аналіз формування доходів підприємств

Показник	Відхилення значень											
	Абсолютне, тис. грн.				Темп приросту, %				Пунктів структури, %			
	2017 від 2016	2016 від 2015	2015 від 2014	2014 від 2013	2017 від 2016	2016 від 2015	2015 від 2014	2014 від 2013	2017 від 2016	2016 від 2015	2015 від 2014	2014 від 2013
Чистий дохід від реалізації продукції	-25627	11132	-3690	18676	-28,76%	14,28%	-4,52%	29,65%	13,25%	-7,29%	-6,37%	1,57%
Інші операційні доходи	-16788	9596	6660	-579	-78,42%	81,24%	129,27%	-10,10%	-12,36%	5,96%	7,27%	-2,46%
Дохід від участі в капіталі	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші фінансові доходи	0	0	-58	48	-	-	-100,00%	480,00%	-	-	-	0,06%
Інші доходи	-1202	1496	-731	734	-79,39%	8311,11%	-97,60%	4893,33%	-0,89%	1,33%	-0,83%	0,83%
Разом	-43617	22224	2181	18879	-38,93%	24,75%	2,49%	27,46%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

	2013	2014	2015	2016	2017
Чистий дохід від реалізації продукції	62993	81669	77979	89111	63484
Інші операційні доходи	5731	5152	11812	21408	4620
Дохід від участі в капіталі	0	0	0	0	0
Інші фінансові доходи	10	58	0	0	0
Інші доходи	15	749	18	1514	312
Доходи Разом	68749	87528	89809	112033	68416

Рис. 2.4 Склад доходів підприємства

Отже найбільшу питому вагу доходів підприємства протягом аналізованого періоду становить чистий дохід від реалізації продукції. Цей показник зростав до 2015 року, але у 2015 році порівняно з 2014 він знизився на 4,52%. У 2016 році цей показник знову зріс та мав максимальне значення за весь період, а саме 89111 тис. грн. Але у 2017 році він знову знизився на 28,76% та становить 63484 тис. грн. У той же час, ця категорія доходів все ще має найбільший показник серед доходів підприємства.

Загалом загальні доходи підприємства зростали до 2017 року, а у 2017 році доходи підприємства різко впали на 38,93% та становлять 68416 тис. грн.

Аби надати оцінку величині доходу від надання послуг, потрібно зіставити його з витратами, які здійснюються для отримання доходу, а також визначення результату даної операції: прибутку або збитку.

Ефективне управління витратами передбачає розподіл витрат за напрямами використання коштів (табл. 2.12 та 2.13):

- витрати, що входять до собівартості реалізованої продукції;

- податок на додану вартість;

- акцизний збір;
- адміністративні витрати;
- витрати на збут;
- інші операційні витрати;
- фінансові витрати;
- втрати від участі в капіталі;
- інші витрати;
- податок на прибуток;
- надзвичайні витрати.

Таблиця 2.12

Динаміка елементів витрат підприємства

Показник	Значення									
	2013		2014		2015		2016		2017	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Собівартість реалізованої продукції	51757	78,78	69815	80,68	61920	71,00	67507	66,06	49542	78,51
Адміністративні витрати	6573	10,00	6898	7,97	7677	8,80	7983	7,81	8203	13,00
Витрати на збут	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші операційні витрати	6288	9,57	7739	8,94	16011	18,36	21072	20,62	2697	4,27
Фінансові витрати	130	0,20	4	0,005	0	0	0	0	0	0
Інші витрати	18	0,03	1302	1,50	571	0,65	2419	2,37	1489	2,36
Податок на прибуток від звичайної діяльності	936	1,42	780	0,90	1037	1,19	3217	3,15	1175	1,86
Разом	65702	100,00	86538	100,00	87216	100,00	102198	100,00	63106	100,00

Таблиця 2.13

Аналіз витрат підприємства

Показник	Відхилення значень звітного періоду											
	Абсолютне, тис. грн				Темп приросту, %				Пунктів структури, %			
	2017 від 2016	2016 від 2015	2015 від 2014	2014 від 2013	2017 від 2016	2016 від 2015	2015 від 2014	2014 від 2013	2017 від 2016	2016 від 2015	2015 від 2014	2014 від 2013
Собівартість реалізованої продукції	-17965	5587	-7895	18058	-26,61%	9,02%	-11,31%	34,89%	12,45	-4,94	-9,68	1,90
Адміністративні витрати	220	306	779	325	2,76%	3,99%	11,29%	4,94%	5,19	-0,99	0,83	-2,03
Витрати на збут	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші операційні витрати	-18375	5061	8272	1451	-87,20%	31,61%	106,89%	23,08%	-16,35	2,26	9,41	-0,63
Фінансові витрати	0	0	-4	-126	-	-	-100,00%	-96,92%	-	-	-0,00	-0,19
Інші витрати	-930	1848	-731	1284	-38,45%	323,64%	-56,14%	7133,33%	-0,01	1,71	-0,85	1,48
Податок на прибуток від звичайної діяльності	-2042	2180	257	-156	-63,48%	210,22%	32,95%	-16,67%	-1,29	1,96	0,29	-0,52
Разом	-39092	14982	678	20836	-38,25%	17,18%	0,78%	31,71%	-	-	-	-

Згідно даних таблиць 2.12 і 2.13 отримуємо наступну інформацію про динаміку та структуру витрат. В 2014 році приріст собівартості продукції перевищує приріст виручки. Це однозначно негативна тенденція, яка вказує на те, що в підприємства залишається менше коштів для здійснення інших витрат. Загалом, за аналізований період, собівартість, як і доходи, кожного року змінювалася то зростаючи, то йдучи на спад. У ці ж роки доходи відображали таку ж тенденцію. У 2017 році ситуація протилежна початку аналізованого періоду і собівартість змінюється більш повільним темпом порівняно з сумою виручки, що дало зниження собівартості на 26,61 % в порівнянні з роком раніше. Частка собівартості продукції на кінець періоду складає 78,51 % від усієї суми витрат.

На початок 2013 року сума адміністративних витрат становила 6573 тис.грн. Приріст статті витрат становив у 2014 році 4,94 % в порівнянні з попереднім періодом. Після цього спостерігаємо зміну тенденції та збільшення суми управлінських витрат на 11,29 % у 2015 році. Надалі спостерігається зменшення адміністративних витрат та на кінець 2017 року сума управлінських витрат становила 8203 тис.грн. Частка управлінських витрат становить 13 % від усієї суми витрат на кінець періоду дослідження.

Спочатку, а саме у 2013 році сума інших операційних витрат становила 6288 тис.грн. Приріст інших операційних витрат становив у 2014 році 23,08 % в порівнянні з роком раніше. Наступного року спостерігається подальше збільшення суми інших операційних витрат на 106,89 % в порівнянні з роком раніше, але вже у 2016 році сума інших операційних витрат почала знижуватися. На кінець 2017 року сума інших операційних витрат становила 2697 тис. грн. Частка інших операційних витрат складає 4,27 % від усієї суми витрат.

Сума інших витрат коливалася кожного року. Частка інших витрат становить 2,36 % від усієї суми витрат в останньому році.

Значення показника поточного податку на прибуток коливається з року в рік. Частка поточного податку на прибуток складає 1,86 % від усієї суми витрат.

Як результат впливу факторів, описаних вище, в 2013 році загальна сума витрат склала 65702 тис.грн. В 2014 році відбувається збільшення показника на 31,71 % в порівнянні з роком раніше. В 2015 році продовжується підвищення рівня витрат - на 0,78 % в порівнянні з роком раніше. Загальна кількість витрат зростає ще більше у 2016 році – на 17,17 %, але у 2017 році різко знижується на 38,25 % та становить 63106 тис.грн.

Оцінимо динаміку операційних витрат табл. 2.14, 2.15 та 2.16.

Таблиця 2.14

Структура операційних витрат

Показник	Значення									
	2013		2014		2015		2016		2017	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Матеріальні затрати	33569	52,33	37363	52,45	38498	52,43	44582	56,54	25690	43,01
Витрати на оплату праці	12959	20,2	15346	21,54	17092	23,28	17025	21,59	18761	31,41
Відрахування на соціальні заходи	4658	7,26	5545	7,78	6138	8,36	3666	4,65	3945	6,6
Амортизація	2043	3,19	2195	3,08	2614	3,56	2761	3,5	2910	4,87
Інші операційні витрати	10913	17,01	10782	15,14	9089	12,38	10822	13,72	8428	14,11
Разом	64142	100,00	71231	100,00	73431	100,00	78856	100,00	59734	100,00

Таблиця 2.15

Динаміка операційних витрат

Показник	Відхилення значень звітного періоду							
	Абсолютне, тис. грн				Темп приросту, %			
	2017 від 2016	2016 від 2015	2015 від 2014	2014 від 2013	2017 від 2016	2016 від 2015	2015 від 2014	2014 від 2013
Матеріальні затрати	-18892	6084	1135	3794	-42,38%	15,8%	3,04%	11,3%
Витрати на оплату праці	1736	-67	1746	2387	10,2%	-0,39%	11,38%	18,42%
Відрахування на соціальні заходи	279	-2472	593	887	7,61%	-40,27%	10,69%	19,04%
Амортизація	149	147	419	152	5,4%	5,62%	19,09%	7,44%
Інші операційні витрати	-2394	1733	-1693	-131	-22,12%	19,08%	-15,7%	-1,2%
Разом	-19122	5425	2200	7089	-24,25%	7,39%	3,09%	11,05%

Таблиця 2.16

Динаміка витрат за функцією

Показник	Значення					Відхилення значень звітного періоду							
	2013	2014	2015	2016	2017	Абсолютне, тис. грн				Темп приросту, %			
	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн	2017 від 2016	2016 від 2015	2015 від 2014	2014 від 2013	2017 від 2016	2016 від 2015	2015 від 2014	2014 від 2013
Виробнича функція	51757	69815	61920	67507	49542	-17965	5587	-7895	18058	-26,61%	9,02%	-11,31%	34,89%
Управлінська функція	6573	6898	7677	7983	8203	220	306	779	325	2,76%	3,99%	11,29%	4,94%
Збутова функція	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-	-
Фінансова діяльність	6418	7743	16011	21072	2697	-18375	5061	8268	1325	-87,2%	31,61%	106,78%	20,65%
Інвестиційна діяльність	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-	-
Надзвичайні події	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-	-
Витрати, що забезпечують інші функції	954	2082	1608	5636	2664	-2972	4028	-474	1128	-52,73%	250,5%	-22,77%	118,24%
Разом	65702	86538	87216	102198	63106	-39092	14982	678	20836	-38,25%	17,18%	0,78%	31,71%

На початок 2013 року сума витрат на виробничі цілі становила 51757 тис.грн. Приріст показника становив у 2014 році 34,89 % в порівнянні з попереднім періодом. Наступного року спостерігається зменшення суми витрат на виробничі цілі на 11,31 % в порівнянні з роком раніше. У 2016 році сума витрат на виробничі цілі знову зростає на 9,02%, але вже в 2017 різко знижується на 26,61%.

В 2013 році сума витрат на виконання управлінської функції становила 6573 тис.грн. Приріст статті витрат становив у 2014 році 4,94 % в порівнянні з попереднім періодом. Після цього спостерігаємо подальшу тенденції до зростання суми видатків. На кінець 2017 року сума витрат на виконання управлінської функції становила 8203 тис.грн.

Сума витрат на реалізацію фінансової функції у 2013 році становила 6418 тис. грн. Протягом 4 років цей показник мав тенденцію до постійного зростання та у 2016 році мав найбільше значення за увесь досліджуваний період, а саме 21072 тис. грн., але у 2017 році сталося зниження показника на 87,2 %. Станом на 2017 рік сума витрат на реалізацію фінансової функції становила 2697 тис. грн.

В 2013 році сума витрат на реалізацію інших функцій становила 954 тис.грн. Сума витрат на реалізацію інших функцій демонструє збільшення на 118,24 % у 2014 році. У 2015 році спостерігається зниження суми витрат на реалізацію інших функцій на 22,77 % в порівнянні з роком раніше. У 2016 році був переломний момент для цього показника, адже від зріс на 250,5%, але вже у 2017 році знову знизився на 52,73% та становив 2664 тис.грн.

Для комплексного аналізу, а також оцінки ефективності формування витрат на підприємстві існує деяка система економічних показників, які дозволять нам отримати більш детальну інформацію щодо ефективності витрат на даному підприємстві.

В таблиці 2.17 приведені основні показники ефективності формування витрат підприємства.

Таблиця 2.17

Показники ефективності формування витрат ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ»

Показник	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
Коефіцієнт покриття реалізованих виробничих витрат	1,22	1,17	1,26	1,32	1,28
Коефіцієнт окупності реалізованих виробничих витрат	0,82	0,85	0,79	0,76	0,78
Коефіцієнт покриття постійних витрат	9,58	11,84	10,16	11,16	7,74
Коефіцієнт окупності постійних витрат	0,10	0,08	0,10	0,09	0,13
Коефіцієнт покриття адміністративних витрат	9,58	11,84	10,16	11,16	7,74
Коефіцієнт окупності адміністративних витрат	0,10	0,08	0,10	0,09	0,13
Коефіцієнт покриття витрат на збут	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Коефіцієнт окупності витрат на збут	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Коефіцієнт витратомісткості загальногосподарського управління	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Коефіцієнт навантаження адміністративних витрат	0,96	1,12	2,09	2,64	0,33
Коефіцієнт координації співвідношення постійних і змінних витрат	-23,06	8,20	0,92	0,61	-1,49
Коефіцієнт навантаження витрат на збут	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Коефіцієнт окупності виробничих (змінних) витрат	4,61	5,89	3,86	3,12	3,55
Валова рентабельність виробничих (змінних) витрат	0,22	0,17	0,26	0,32	0,28
Коефіцієнт окупності чистого доходу	5,61	6,89	4,86	4,12	4,55
Валова рентабельність чистого доходу	0,18	0,15	0,21	0,24	0,22
Коефіцієнт окупності операційних витрат	14,21	32,38	16,64	5,41	7,54

На основі розрахованих відносних показників (табл. 2.17) можемо відмітити, що на підприємстві політика формування реалізованих виробничих витрат є не зовсім продуманою, адже за рахунок 1 грн. у 2016 році створювалось 1,32 грн. чистого доходу, а в 2017 році 1,28 грн.

Коефіцієнт окупності реалізованих виробничих витрат, має негативну тенденцію відповідно, оскільки у 2016 році підприємство несло 0,76 грн. виробничих витрат за для одержання 1 грн. чистого доходу, в 2017 році 0,78 грн. виробничих витрат до 1 грн. чистого доходу.

У 2017 році 1 грн. постійних витрат створювала підприємству 7,74 грн., що є меншим від показників попередніх періодів. Таким чином, підприємство у 2017 році несло 0,13 грн. постійних витрат за для отримання 1 грн. чистого доходу. Це може пояснюватися, тим що в складі постійних витрат – адміністративні витрати мають тенденцію до зростання, тому і окупність постійних витрат теж буде підвищуватися.

Так, коефіцієнт покриття адміністративних витрат підприємства є нижчим ніж попередні і 1 грн. вкладена в дані витрати приносить підприємству 7,74 грн., отже щоб одержати 1 грн. чистого доходу підприємство несе 0,13 грн. адміністративних витрат, коли у 2016 році підприємство несло 0, 09 грн. даних витрат.

Коефіцієнт покриття витрат на збут дорівнює 0 на пртязі усього періоду, адже у підприємства відсутні витрати на збут.

Коефіцієнт витратомісткості загальногосподарського управління у 2017 році становить 1,00, тобто питома вага адміністративних витрат в операційних витратах 1,00, цей показник є однаковим на протязі усього досліджуваного періоду.

В свою чергу рівень навантаження операційних витрат на 1 грн. адміністративних витрат становить - 0,33 грн. у 2017 році. Цей показник є найменшим за увесь період, адже на 1 грн. адміністративних витрат припадає 0,33 грн. операційних витрат.

Коефіцієнт координації у співвідношенні постійних і змінних витрат показує скільки постійних витрат припадає на 1 грн. змінних витрат, так на 1 грн. змінних витрат припадає -1,49 грн. постійних витрат.

Рівень навантаження операційних витрат на 1 грн. витрат на збут складає 0 грн. за увесь аналізований період.

Коефіцієнт окупності виробничих (змінних) витрат показує, що для створення 1 грн. валового прибутку необхідно 3,55 грн. виробничих (змінних) витрат. До 2017 року була позитивна тенденція, оскільки цей показник зменшувався, а таким чином, підприємство більш ефективно формувало виробничі (змінні) витрати. Але у 2017 році показник зріс, що не є позитивним моментом.

Тому з 1 грн. виробничих (змінних) витрат підприємство у 2017 році одержало 0,28 грн. валового прибутку, що є нижчим показником, ніж у попередньому році.

Коефіцієнт окупності чистого доходу показує, що підприємству необхідно 4,55 грн. чистого доходу, щоб створити 1 грн. валового прибутку.

Так, з 1 грн. чистого доходу у 2017 році підприємство одержало 0,22 грн. валового прибутку.

Коефіцієнт окупності операційних витрат показує, що підприємству потрібно 7,54 грн. операційних витрат, щоб створити 1 грн. прибутку від операційної діяльності. Отже, потрібно відмітити про менш ефективне управління операційними витратами на ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ».

Проаналізувавши витрати підприємства, ми бачимо, що найбільш питому вагу відносно їх загальній вартості становить собівартість реалізованої продукції. У 2017 році вона знизилася на 26,61% відносно 2016 року або 17965 тис. грн та становить 49542 тис. грн.

Загалом усі показники мають тенденцію до зниження, що є позитивним моментом. Однак це не відноситься до адміністративних витрат, адже вони зростають протягом усього аналізованого періоду.

Порівняння загальної величини отриманих доходів та витрат наведено на рис. 2.5.

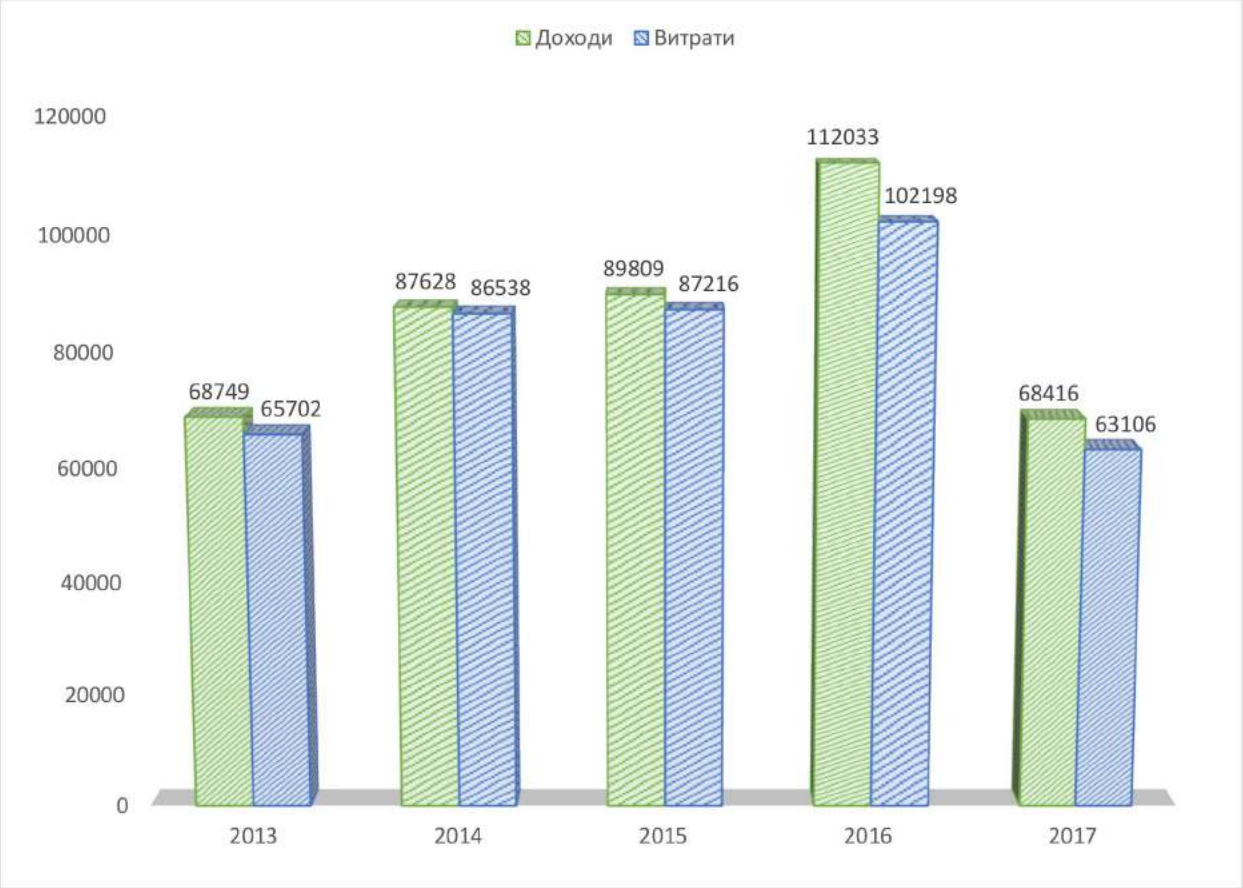

Рис. 2.5 Співвідношення доходів та витрат

Аналізуючи рис.2.5, ми бачимо, що доходи та витрати підприємства росли протягом трьох років та у 2016 році мали свій найбільший показник, але знизилися у 2017 році. Якщо дивитися загалом, то у 2016 році різниця між доходами та витратами була найбільшою за аналізований період та становила 9835 тис. грн.

З проведеного аналізу в розділі 2, можна зробити висновок, що підприємство ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» загалом є прибутковим. Але треба враховувати факт коливання розміру прибутку за аналізований період. Можна побачити його зростання та різкий спад у 2017 році.

У свою чергу це відноситься й до показника рентабельності підприємства, адже він також мав тенденцію до зростання, а у 2017 році знизився. Також було зазначено, що підприємству необхідно вжити заходів щодо активнішого використання залучених джерел фінансування.

Щодо показника ліквідності, то підприємство має занадто великий показник у 2017 році, що свідчить про надмірне відволікання ресурсів підприємства на формування грошових коштів. Це у свою чергу призводить до неефективного використання наявних фінансових ресурсів.

В нашій ситуації більш ефективним є вкладання вільних грошових ресурсів у власну діяльність, ніж формування вкладів на депозитних рахунках.

РОЗДІЛ 3
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМТСВА

3.1. Напрями покращення управління прибутком підприємства

На кожному підприємстві повинні бути передбачені планові заходи по збільшенню прибутку.

Загалом ці заходи мають бути наступного характеру:

- збільшення випуску продукції;
- покращення якості продукції;
- продаж зайвого обладнання та іншого майна або здача його в оренду;
- зниження собівартості продукції за рахунок більш раціонального використання матеріальних ресурсів, виробничих потужностей, робочої сили та робочого часу;
- диверсифікація виробництва;
- розширення ринку продажів і тп;
- раціональне витрачання економічних ресурсів;
- зниження витрат на виробництво;
- збільшення продуктивності праці;
- ліквідація невиробничих затрат та втрат;
- підвищення технічного рівня виробництва.

В умовах ринкової економіки значення прибутку дуже велике. Прагнення до його отримання орієнтує товаровиробників на збільшення об'єму виробництва продукції, яка потрібна споживачу, зниження витрат на виробництво. При розвинутій конкуренції цим досягається не тільки ціль підприємництва, але і задоволення громадських потреб. Однак, економічна нестабільність, монопольне положення товаровиробників спотворюють формування прибутку як чистого доходу, приводять до прагення отримання доходів, головним чином, у резільтаті підвищення цін.

Незважаючи на те, що прибуток являє собою важливіший економічний показник діяльності підприємства, він не характеризує ефективність його роботи. Для визначення ефективності роботи підприємства необхідно порівняти результати (у нашому випадку прибуток) з витратами або ресурсами, котрі забезпечили ці результати.

Як відомо, прибуток від продажів – це різниця між доходами від продажів та повною собівартістю продукції, робіт, послуг. Таким чином, існує два шляхи впливу (збільшення, зменшення) прибутку підприємства:

- перший шлях – зниження собівартості;

- другий шлях - збільшення обсягу продажів.

Розглянемо приклад взаємодії цих шляхів (рис 3.1). Щоб збільшити прибуток на 1000 тис. грн у 2018 році, необхідно або знизити витрати на 1000 тис. грн, або збільшити обсяг продажу 4557 тис. грн.

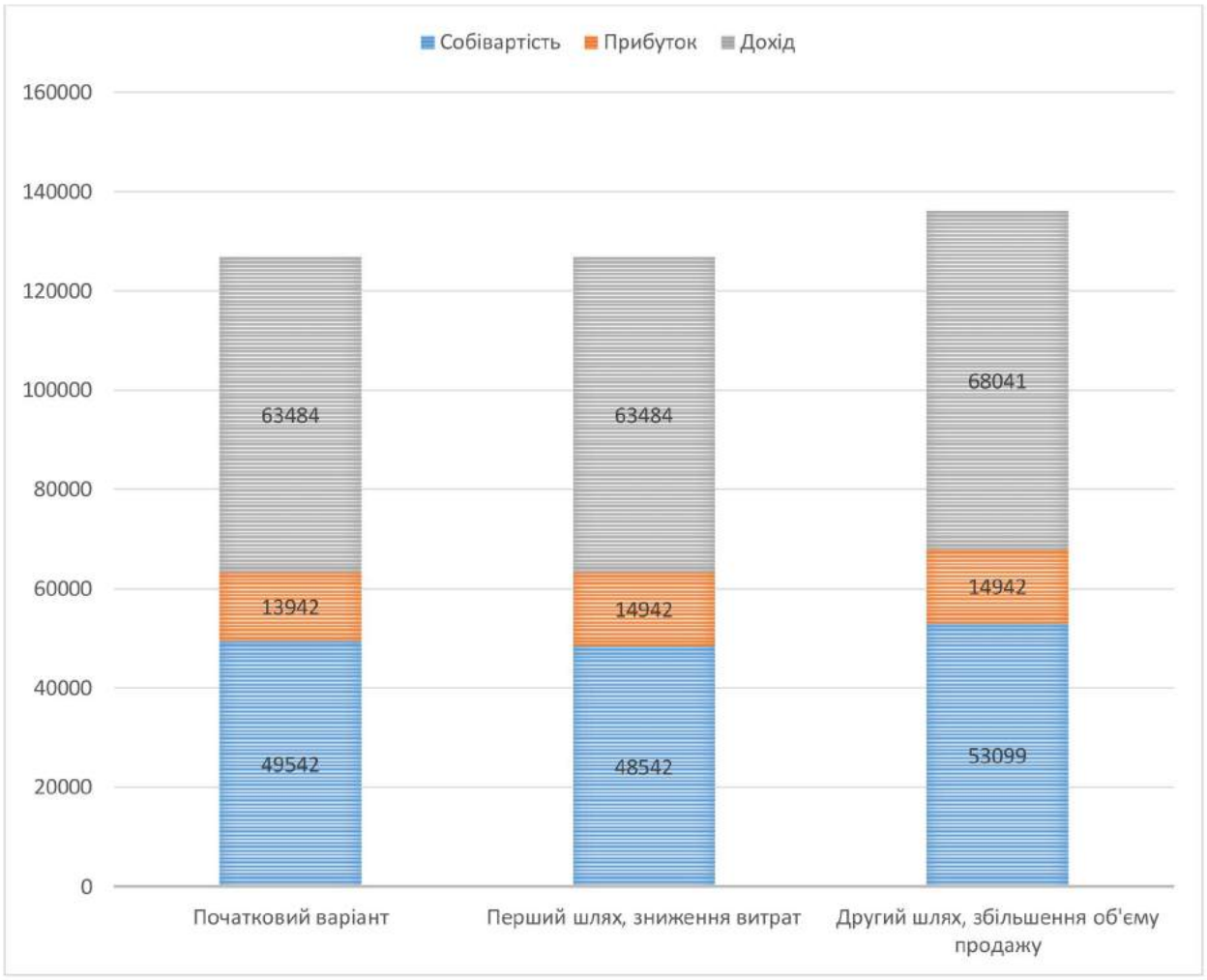

Рис. 3.1 Шляхи збільшення прибутку

Очевидно, що найбільш вигідним є варіант по зниженню витрат, адже знизити витрати на 1000 тис. грн (1,58 %) простіше, ніж збільшити обсяг продажу на 7%.

Збільшення обсягу виробництва потребує додаткових витрат, у тому числі оборотних засобів;

Збільшення обсягу продажу потребує охоплення деяких сегментів ринку.

Зниження витрат для підприємства – це об'єктивний процес. При цьому не тільки з причини збільшення прибутку, але і у зв'язку з конкурентною боротьбою та необхідністю зниження цін на продукцію, що випускається в деяких ситуаціях. У цих випадках з ціллю скорочення або збільшення прибутку необхідно своєчасно переходити на випуск нової продукції.

Плануючи витрати на виробництво та реалізацію продукції, необхідно враховувати резерви зниження її собівартості, до яких належать:

- поліпшення використання основних виробничих фондів та збільшення у зв'язку з цим випуску продукції на кожну гривню основних фондів;

- раціональне використання сировини, матеріалів, палива, енергії та скорочення витрат на одиницю продукції без зниження її якості;

- зменшення затрат живої праці на одиницю продукції на основі науково-технічного прогресу;

- скорочення витрат на реалізацію продукції за рахунок удосконалення форм її збуту;

- зменшення втрат від браку та безгосподарності, ліквідація непродуктивних витрат;

- економія в адміністративно-управлінській сфері на основі раціональної організації апарату управління підприємством.

У зниженні собівартості суспільство зацікавлене не менш, ніж виробник. Адже низька собівартість означає, по-перше, що виробництво функціонує ефективно і завжди обмежені ресурси суспільства використовуються раціонально, по-друге, вивільнені завдяки раціональному їх використанню

ресурси підуть на створення нової продукції, по-третє, зниження індивідуальної собівартості продукції більшістю виробників створює передумови для зниження цін на товари.

Забезпечення зниження собівартості продукції на підприємстві вимагає підвищення вимог щодо управління витратами виробництва, що передбачає впровадження комплексу заходів щодо зниження собівартості продукції. Підприємство самостійно виходячи із конкретних умов господарювання, необхідності забезпечення прибутковості підприємства визначає заходи щодо зниження собівартості продукції, які можуть дати відповідну віддачу за умови раціонального використання природних, матеріально-технічних, трудових та фінансових ресурсів тощо. Тому в процесі техніко-економічних розрахунків повинна бути обґрунтована величина витрат для виробництва і реалізації продукції. Зниження собівартості виробництва продукції передбачає скорочення витрат з кожного елементу її структури. Наприклад:

- зниження витрат, пов’язаних з використанням предметів праці (сировини, матеріалів, палива, електроенергії тощо);

- зниження витрат, пов'язаних з використанням засобів праці;

- зменшення витрат на заробітну плату за умови, коли більш високими темпами зростає продуктивність праці;

- зменшення витрат, джерелом покриття яких виступає вартість додаткового продукту;

- поліпшення організації виробництва й праці;

- оптимізація обсягу виробництва продукції на підприємстві.

Світовий досвід показує, що всякі відхилення від нормативних витрат на виробництво продукції відносяться не на собівартість продукції, а на кінцеві результати роботи підприємства, збільшуючи при цьому, або зменшуючи величину прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства, але при цьому не змінюється нормативна (планова) собівартість продукції. З точки зору економіки таке відхилення можна вважати правильним, оскільки всі

відхилення до собівартості продукції виникають внаслідок відступу від нормативних умов при здійсненні технологічного процесу.

Маса одержання прибутку залежить від обсягу діяльності підприємства, кількості реалізованих товарів. Збільшенню обсягу продажу сприяє здійснення ефективної маркетингової політики шляхом включення в перелік взаємодоповнюючих товарів, надання споживчого кредиту при реалізації товарів, розширення системи додаткових торгівельних послуг, пов'язаних із реалізацією товарів, здійснення ефективних рекламних заходів.

Зростання доходів від позареалізаційних операцій підприємства може бути забезпечено за рахунок:

- вкладення вільних грошових коштів у різноманітні цінні папери, продажу їх на фінансовому ринку;

- придбання депозитних сертифікатів банків або відкриття в них депозитних рахунків;

- здачі в оренду основних фондів, які не використовуються в теперішній час;

- віднесення певної суми збитку на винних осіб і своєчасне її стягнення;

- стягнення штрафних санкцій, що пред'являються до контрагентів;

- урахування суми втрат від інфляції і втраченої недоотриманої вигоди.

Прибуток від позареалізаційних операцій буде більший, якщо не допускати непродуктивних витрат і збитків.

Прибутковість підприємства, а відповідно величина сформованого прибутку, тісно пов'язана з ефективністю виробництва, з раціональним використанням основних виробничих фондів, матеріальних та трудових ресурсів, з рівнем техніки, технології та організації виробництва і праці, ступенем прогресивності технологічних і організаційних рішень і управління виробництвом.

Отже, можливими шляхами збільшення величини прибутку є ріст виручки і зменшення затрат, тобто зниження собівартості продукції. Для цього

слід досконало володіти ринковою ситуацією, своєчасно реагувати на зміни кон'юнктури ринку,проводити організаційно-управлінські реорганізації тощо.

Важливим фактором, який впливає на величину прибутку, є рівень закупівельних цін на сировинні ресурси, які повинні бути найнижчими. Цього можна досягти шляхом скорочення кількості посередників при закупівлі сировини, застосування цінових знижок. Якщо підприємство займається зовнішньоекономічною діяльністю, то зниженню закупівельних цін сприяє придбання товарів в іноземних партнерів (при сприятливому співвідношенні курсів національної та іноземної валюти) або здійснення прямих товарообмінних (бартерних) операцій (при сприятливому співвідношенні рівня цін на обмінювані товари).

Зростання розмірів прибутку пов'язане зі збільшенням рівня цін продажу това-рів. Управління цінами залежить від обґрунтованості вибору цінової політики підприємства на споживчому ринку, використання сприятливої кон'юнктури в окремі періоди року. Збільшення ціни реалізації товарів сприяє розширенню продажу сезонних товарів перед початком сезону (коли ціни найвищі). Розмір прибутку також залежить від обсягів діяльності підприємства, кількості реалізованих товарів. Збільшенню обсягу продажу сприяє здійснення ефективної маркетингової діяльності шляхом включення до асортименту підприємства взаємодоповнюючих товарів, надання споживчого кредиту при реалізації товарів, розширення системи додаткових торговельних послуг, пов'язаних з реалізацією товарів, здійснення ефективних рекламних заходів.

При однаковій величині доходів в різні періоди підприємство може мати різний розмір прибутку, що пояснюється неоднаковими витратами обігу, які, в свою чергу, формуються під впливом таких факторів, як:

- обсяг товарообігу;
- номенклатура та асортимент товарів;
- джерела надходження товарів;
- рівень продуктивності праці на підприємстві;

- ступінь використання ресурсів;

- структура капіталу.

На прибуток від реалізації товарної продукції впливають різні фактор, основними з яких є:

- зміни в обсягах реалізації;

- зміни в структурі й асортименті продукції;

- зміни відпускних цін на продукцію;

- зміни цін на сировинно-матеріальні ресурси;

- зміни в рівні витрат матеріальних і трудових ресурсів.

Загалом, ціллю управління прибутком підприємства є оптимізація планування величини прибутку, отримання, насамперед, запланованого прибутку, оптимізація розподілу прибутку з точки зору ефективності підприємницької діяльності.

На реалізацію мети управління прибутком спрямована вся діяльність підприємства. Частина цієї діяльності сфокусована на реалізації іншої, не менш важливої мети – забезпечення ліквідності та платоспроможності підприємства.

Перш за все, це введення системи бюджетування на підприємстві. Основна відмінність бюджетування від фінансового планування полягає в делегуванні фінансової відповідальності. Загальним основним бюджетом є скоординований за всіма підрозділами і функціями план роботи підприємства в цілому, який об'єднує складові частини окремих бюджетів і характеризує потік інформації для прийняття і контролю управлінських рішень в сфері фінансового планування. Основний бюджет розглядає в кількісному вираженні майбутній прибуток, грошові потоки і супутні плани.

При цьому основний бюджет - це підсумок безлічі обговорень і рішень про майбутній розвиток підприємства, який покликаний забезпечити як оперативне, так і фінансове управління. Розрахунки, які здійснюються в процесі розробки бюджету підприємства, в повному обсязі і своєчасно

дозволяють визначити необхідний обсяг грошових коштів для реалізації прийнятих рішень, а також джерела цих коштів.

Позитивний ефект від складання бюджету складається в підвищенні гнучкості підприємства від можливостей передбачити результати управлінських рішень, визначати базові установки кожної сфери діяльності підприємства і прорахувати різні варіанти, готуючи заздалегідь відповідні дії на потенційні зміни в зовнішньому і у внутрішньому середовищі.

Бюджетування виконує наступні функції:

- аналітична:

1) дозволяє переосмислювати бізнес-ідеї;

2) проводити корекцію стратегії;

3) розробляти додаткові цілі; - аналізувати операційні альтернативи;

- фінансового планування:

змушує планувати, а отже обмірковувати майбутнє;

- фінансового обліку:

облік і оцінка вчинених дій в минулому і тим самим уникнути помилок в майбутньому;

- фінансового контролю:

1) дозволяє зіставити поставлені завдання з отриманими результатами;

2) допомагає виявляти слабкі і сильні сторони;

- мотиваційна:

1) обґрунтоване прийняття плану;

2) досягнення ясності постановки цілей;

3) відповідальність за зрив намічених планів;

4) заохочення за виконання;

- координаційна:

координація функціональних блоків оперативного планування;

- комунікаційна:

1) узгодження планів структурних підрозділів підприємства;

2) досягнення компромісних рішень;

3) закріплення відповідальності за конкретними виконавцями.

Загалом виділяють п'ять етапів встановлення системи бюджетування на підприємстві:

- формування фінансової структури;

- формування структури бюджетів;

- обчислення обсягу продажів за плановий період, залишки нереалізованої продукції на кінець планового періоду;

- розробка регламенту планування

- впровадження системи бюджетування

Метою першого етапу постановки системи бюджетування є розробка моделі структури, яка дозволяє закріпити відповідальність за виконанням бюджетів і здійснювати контроль джерел отримання доходів і витрат.

Другий етап має на меті визначення загальної схеми формування зведеного бюджету організації.

Результатом реалізації третього етапу є формування обліково-фінансової політики підприємства, тобто правил ведення і консолідації виробничого, бухгалтерського та оперативного обліку відповідно обмеженням, які були прийняті в ході складання і контролю (моніторингу) виконання бюджетів.

Четвертий етап присвячений розробці регламенту планування, який визначає процедури планування, контролю та аналізу виявлення причин розбіжності з плановими бюджетами, а також поточне коригування бюджетів.

П'ятий етап має на увазі складання операційного і фінансового бюджетів для планованого періоду, проведення сценарного аналізу, коригування системи бюджетування за підсумковими результатами аналізу її відповідності потребам.

Основними достоїнствами введення системи бюджетування на підприємстві є:

- дозволяє здійснювати координацію роботи підприємства в цілому;

- аналіз бюджетів дає можливість своєчасно вносити корективи;

- дозволяє використовувати досвід складання бюджетів в минулих періодах;

- відкриває можливості для удосконалення процесу розподілу ресурсів;

- сприяє комунікації;

- допомагає менеджерам низової ланки зрозуміти свою роль в організації;

- виступає інструментом для зіставлення досягнутих результатів з бажаними.

Для оперативного управління фінансовим станом підприємства може бути розроблена і впроваджена автоматизована оперативна система управління, яка дозволить проводити оперативний облік і аналіз фінансового стану підприємства, відстежувати формування, рух фінансових ресурсів, їх використання та розподіл.

Прибуткова політика є дуже важливою та полягає у наступному:

а) аналіз фактичних фінансових результатів:

1) взаємозв'язок доходів та витрат підприємства та його прибутку;

2) фінансовий аналіз доходів, прибутку та рентабельності видів;

3) прибутку – від продажів, балансового, чистого;

4) аналіз та оптимізація витрат підприємства у процесі розробки собівартості, у тому числі собівартості проданих товарів, комерційних та управлінських витрат;

5) маржинальний аналіз та оцінка маржинальних показників;

6) аналіз структури капіталу та пов'язаного з ним фінансового важеля, його впливу на рентабельність власних засобів по формулі Дюпона;

7) аналіз показників оборотності засобів підприємства та їх вплив на рентабельність власних засобів підприємства по формулі Дюпона;

8) оцінка прибутку, яка припадає на одну акцію в акціонерних товариствах.

б) аналіз та оцінка ролі та місця прибутку у внутрішніх фінансових відносинах, в центрах фінансової відповідальності;

в) розробка та обґрунтування бізнес-плану (фінансового плану), фінансових бюджетів підприємства, у тому числі прогнозованого звіту о прибутках та збитках на основі результатів аналізу та інших економічних розрахунків. Види документів та їх зміст визначаються підприємством.

г) розробка прибуткової політики підприємства, яка пов'язана з розподілом чистого прибутку, що включає:

1) дивідендну політику;

2) інвестиційну політику;

3) відношення до фонду споживання;

4) відношення до резервного фонду за рахунок чистого прибутку;

5) оцінка інших виплат з чистого прибутку.

д) розробка організаційного плану підприємства (регламенту управління прибутком), що включає принципи оперативної діяльності з реалізації отримання запланованого прибутку;

Окрім перерахованих вище основних положень прибуткової політики, у відповідних документах можуть бути відображені й інші положення.

3.2. Зарубіжний досвід формування витрат на підприємстві

Іноземні підприємства і фірми застосовують класифікацію витрат, близьку до вітчизняної. При класифікації за первинними елементами витрат до них відносять витрати на придбання сировини, матеріалів, палива, енергії, витрати на утримання персоналу (оплата праці працівників), амортизацію основного капіталу (основних фондів), витрати по виплаті відсотків і інші

зовнішні витрати (оренда приміщень, страхові внески, транспортні витрати, послуги сторонніх організацій, реклама та інші витрати). До складу витрат за статтями витрат (статтям калькуляції) входять:

- матеріали;

- оплата праці;

- плата за оренду приміщень;

- амортизація, під якою розуміється частина постійних витрат, які виникають за рахунок розподілу одноразових витрат на придбання основного капіталу за кілька періодів його використання. Розрахунок величини амортизаційних відрахувань проводиться методами лінійної амортизації (близький вітчизняному методу), амортизації за залишковою вартістю, амортизації за обсягом виробництва;

- інші витрати.

На іноземних підприємствах (фірмах) часто при калькулюванні витрат враховується неповна або обмежена собівартість. Вона може включати тільки прямі витрати, тільки змінні або розраховуватися на основі виробничих витрат, навіть якщо вони непрямі. Інші види витрат, які за своєю економічною сутністю складають частину поточних витрат, не включаються в калькуляцію, а відшкодовуються за рахунок загальної суми виручки (валового прибутку). У цьому полягає особливість обліку неповної собівартості за системою «директ-костинг», або системі обліку прямих витрат.

Директ-костинг - це система обліку собівартості продукції, яка базується на поділі загальних витрат підприємства на постійні, які не залежать від кількості продукції, виробленої за одиницю часу, і перемінні витрати, що змінюються, прямо пов'язані з кількістю продукції, виробленої за одиницю часу. Тільки перемінні витрати утягуються в обчислення собівартості виробів. Постійні витрати враховуються на рахунку прибутків і збитків.

Основою директ-костинга, який часто називають методом «усіченої» (неповної) собівартості, є чіткий поділ витрат на перемінні і постійні, при цьому постійні витрати рахуються витратами періоду і не розподіляються між

виробами, а прямо відносять на результат, як слідство цього, загальні витрати швидше відносять на результат при директ-костингу, чим при методі повної собівартості, залишки ж готової продукції оцінюються тільки за змінними витратами.

Техніка директ-костинга пристосована до визначених економічних умов: зниження темпів економічного розвитку і неповне використання чинників виробництва. Справді, у цій ситуації керівник більш контролює перемінні витрати, чим постійні. Дистанція росту постійних витрат довше, ніж період економічного підйому, а аналіз перемінної собівартості в період економічної кризи більш відповідає економічній ситуації.

Класичний директ-костинг будується на таких принципах:

- витрати підрозділяються по елементах на постійні і перемінні;

- собівартість зроблених і реалізованих виробів обчислюється тільки на основі перемінних витрат;

- під маржинальним прибутком розуміється надлишок виторгу від реалізації в порівнянні з перемінними витратами;

- постійні витрати відшкодовуються за рахунок маржинального прибутку для визначення результату діяльності і рентабельності підприємства.

Особливістю директ-костингу є можливість вивчення взаємозв'язку між обсягом виробництва, витратами і прибутком. Аналіз різноманітних можливих рішень, прийнятих в умовах конкуренції, дозволяє вибрати найбільш ефективне з них. Наприклад, коли маржинальний прибуток дозволяє відшкодувати суму постійних витрат, підприємство досягає порога рентабельності, або «точки беззбитковості», або точки критичного обсягу виробництва, того обсягу виробництва, при якому розмір виторгу від реалізації продукції дорівнює її повної собівартості, тобто фінансовий результат дорівнює нулю. Якщо підприємство виробляє визначений асортимент виробів, то метод директ-костингу дозволяє виміряти «внесок»

кожного виробу у відшкодування постійних витрат і формування загального рівня рентабельності.

У відповідності до системи «директ-костинг» витрати поділяються на постійні (залишкові і стартові), змінні, валові й граничні. Під граничними витратами розуміється середня величина витрат приросту або скорочення на одиницю продукції, що виникли внаслідок зміни обсягу виробництва і реалізації більш ніж на одну одиницю продукції. Вважається, що постійні витрати слабо пов'язані з витратами виробництва окремих видів продукції. Тому їх не включають до розрахунку собівартості виробів, а як витрати даного періоду списують з отриманого прибутку протягом того періоду, в якому вони були зроблені.

Проте, даний метод має ряд суттєвих недоліків. У випадку зниження цін із метою досягнення привілейованого положення на ринку по окремих виробах виникає небезпека, що маса неподільних постійних витрат не може бути покрита маржинальним доходом, таким чином підприємство потрапляє в зону збитків. Але серед постійних витрат є такі, що можуть бути віднесені прямо на виріб. Наприклад, вся амортизація при директ-костингу рахується постійними витратами, тоді як амортизаційні витрати можуть бути віднесені на конкретні вироби, у результаті чого з'являється категорія прямих постійних витрат.

Класичний директ-костинг, що припускає облік постійних витрат єдиним блоком, коли вони єдиною сумою переходять із системи обліку по місцях виникнення витрат у систему обліку результатів за період, а маржинальний дохід розраховується по окремих виробах або групах виробів, замінюється на так званий «розвитий директ-костинг» або багатоступінчастий облік покриття постійних витрат (маржинального доходу).

Даний метод посилює контроль у процесі виробництва по сегментах діяльності і забезпечує одержання інформації про результати роботи кожного підрозділу підприємства. Щоб визначити відповідальність кожного підрозділу, потрібно намагатися уникати умовного підрозділу загальних

витрат. Цю проблему вирішує багатоступінчастий облік покриття постійних витрат із введенням поняття маржинального доходу по рівнях (виріб, група виробів, цех, підприємство).

У зв'язку з цим основою організації такого обліку стало виділення сегментів діяльності і визначення результатів у виробничому обліку по цих сегментах. «Контроль прибутковості потребує виявлення усіх витрат і встановлення фактичної рентабельності діяльності фірми по товарах, збутовим територіям, сегментам ринку, торговим каналам і замовленням різного обсягу».

До одного з найбільш поширених за рубежем методів управлінського обліку, а також методів управління виробничими затратами відноситься «стандарт-кост».

Основна ідея цього методу це розробка норм, до яких повинно прагнути підприємство.

У США та Великобританії "стандарт-костом" називають метод обчислення стандартної собівартості. Термін "стандарт-кост" дослівно означає стандартні вартості:

"стандарт" – кількість необхідних виробничих витрат для виготовлення одиниці продукції або заздалегідь обчислені витрати на виробництво одиниці продукції або надання послуг; "кост" – це грошовий вираз виробничих витрат, які припадають на одиницю продукції.

"Стандарт-кост" – це заздалегідь визначені кошториси витрат на виробництво одного виробу або декількох виробів одного виду протягом певного звітного і попереднього періоду, з якими порівнюють фактичну собівартість.

Сутність системи "стандарт-кост" полягає у тому, що обліковується лише те, що повинно відбутись, а не те, що відбулося, враховується не реальне, а належне, і обґрунтовано відображаються відхилення, які виникли. Основою системи є чітке, тверде запровадження норм витрат матеріалів, енергії, робочого часу, праці, зарплати та інших витрат, пов'язаних з виготовленням

будь-якої продукції або напівфабрикатів. У той же час, не можна недовиконати норми, які були встановлені. Перевищення норми над фактом означає, що вона була встановлена помилково.

Загалом, систему "стандарт-кост" спочатку почали застосовувати на машинобудівних підприємствах, а лише потім – у інших галузях промисловості задля обчислення собівартості продукції, контролю за виробництвом, а також управління ним. Вирахування витрат на базі "стандарткосту" широко застосовується при позамовному і попроцесному методах обліку витрат на виробництво.

Основою системи "стандарт-кост" є, насамперед, підрахунок майбутніх витрат.

Очікувані витрати визначають на основі стандартів (норм і нормативів), розрахованих всередині фірм. Ці стандарти є основою функціонування системи і розкривають її зміст. Всю сукупність стандартів у США поділяють на такі групи:

а) залежно від рівня цін, що приймаються у розрахунок, розрізняють такі види стандартів:

1) ідеальні – передбачають найбільш сприятливі ціни на матеріали, тарифи на послуги, ставки на оплату праці і кошторисні ставки накладних витрат.

2) нормальні – розраховуються за середніми протягом економічного циклу цінами.

3) поточні – передбачають розрахунок на основі цін певного облікового періоду як очікуваних, так і діючих в цей період.

4) базисні – встановлюються на початку року і протягом року залишаються незмінними. Звичайно вони застосовуються для обчислення індексу цін.

б) від рівня використання Потужності стандарти поділяють на:

1) теоретичні – досяжні підприємством при хорошому або ідеальному їх виконанні. Вони є метою підприємства, засновані на

повному використанні потужності, нормованій величині часу відпочинку, не передбачають витрат часу на брак, простої, псування.

2) минулого середнього виконання – розраховуються за статистичним даними і включають уже затрачений час на брак, простої і псування, тобто всі недоліки попереднього періоду.

3) нормального виконання – передбачають очікуваний середній рівень напруженості норм у майбутньому періоді.

в) від обсягу випуску продукції (має першорядний вплив на підходи до розробки стандартів) розрізняють стандарти:

1) теоретичні – зумовлені теоретичною потужністю підприємства. Вони або недосяжні, або досяжні в одноразовому порядку.

2) практичні – досягаються підприємством при хорошому виконаній, вони близькі за своїм рівнем до теоретичних стандартів при хорошому виконанні, засновані на реально досяжному рівні випуску і допускають неминучі втрати.

3) нормальні – розраховуються при досяжному рівні випуску продукції виходячи з середньої величини вищого і нижчого обсягу виробництва протягом циклу.

4) очікувані – розраховуються на основі конкретних умов виробництва при очікуваному обсязі випуску продукції.

Дана характеристика стандартів показує, що в американських фірмах існують різні підходи до встановлення стандартів за статтями витрат. Однак при будь-якому підході прийняті стандарти узагальнюються в бухгалтерії в карти стандартної собівартості до початку процесу виробництва. Карти складають на виріб, замовлення, на виробничий підрозділ, що бере участь у виготовленні цього виробу, замовлення.

Система "стандарт-кост" являє собою засіб управління прямими витратами.

Залежно від розмірів підприємства координацію робіт по організації системи "стандарт-кост", визначенню стандартів для використання,

виявленню відхилень від стандартів і методиці їх списання здійснює контролер або комітет, куди входять представники всіх підрозділів, пов'язаних із системою "стандарт-кост". У найбільш великих компаніях створюється підвідділ стандартів, де сконцентрована вся робота по стандартах, їх складанні, внесенні в них змін, обліку і т. п.

Система "стандарт-кост", на відміну від інших систем обліку витрат, що застосовуються на практиці, має свої характерні особливості. По-перше, основою виявлення відхилень від стандартів у процесі витрачання коштів є бухгалтерські записи на спеціальних рахунках, а не їх документування. Перед менеджерами ставиться завдання не документувати відхилення, а не допускати їх. По-друге, не всі компанії відображають у бухгалтерському обліку виявлені відхилення, а лише ті з них, які використовують поточні стандарти. Третьою особливістю в частині відображення відхилень від стандартів є виділення спеціальних синтетичних рахунків для обліку відхилень за статтями калькуляції, за факторами відхилень.

Дані особливості системи "стандарт-кост" означають, що з метою управління витратами завжди розглядається, наскільки істотні ці відхилення" щоб їх враховувати; що вони показують, при розв'язанні яких проблем вони можуть бути використані; важливість виявлених відхилень в аналізі витрат на виробництво.

З допомогою методу "стандарт-кост" заздалегідь встановлюється величина затрат у вигляді норм. Відхилення, виявлені в оперативному порядку, сигналізують про негативні обставини у виробничому процесі, на які менеджери повинні звернути увагу, тобто прийняти відповідні рішення. Виявлені ж відхилення в процесі здійснення господарської діяльності — це та інформація, яка необхідна керівникам для прийняття своєчасних управлінських рішень і є найбільш цінною в регулюванні виробничого процесу, а отже, в управлінні витратами.

Основною метою системи "стандарт-кост" є визначення неефективної роботи підприємства шляхом порівняння фактичних витрат з нормативними.

Однак, незважаючи на суттєве покращення обліку з допомогою методу "стандарт-кост", його впровадженню перешкоджала велика кількість затрат, а отже, і відхилень, що мали місце в організації облікового процесу.

Система "стандарт-кост" розглядається як один з важливих інструментів контролю затрат. Найголовніше в цій системі — визначення ще до початку виробничого процесу стандартних витрат і здійснення суворого контролю за їх дотриманням зі сторони відповідальних осіб. Характерною особливістю цієї системи є не документальне виявлення відхилень від норм в процесі витрачання засобів, а відображення відхилень у бухгалтерських записах на спеціальних рахунках. Перед відповідальними працівниками ставиться завдання не документувати, а не допускати і своєчасно усувати відхилення, що виникають.

Особливістю організації обліку на іноземних фірмах є його поділ на фінансову і управлінську (виробничу) підсистеми. Правила ведення фінансового обліку і складання зовнішньої фінансової звітності регламентуються державою. Організація управлінського (виробничого) обліку - внутрішня справа фірми. Адміністрація фірми вирішує, як класифікувати витрати, наскільки їх деталізувати і пов'язувати з центрами відповідальності, як вести облік фактичних або стандартних (планових, нормативних), повних або часткових (змінних, прямих, обмежених) витрат. Важливою характеристикою іноземних систем управлінського обліку є оперативність обліку витрат. З цієї точки зору облік витрат поділяється на облік:

- фактичних (минулих, історичних) витрат;
- витрат по системі «стандарт-кост».

Система «стандарт-кост» включає розробку норм (стандартів) на витрати праці, матеріалів, накладних витрат, складання нормативної (стандартної) калькуляції і облік фактичних витрат з виділенням відхилень від норм (стандартів).

Облік витрат і результатів на іноземних фірмах складається з наступних елементів:

- облік за видами витрат;

- облік за місцем виникнення витрат;

- облік за носіями витрат (калькулювання собівартості одиниці виробу);

- облік результатів по носіям витрат;

- облік результатів за період.

Всі ці елементи присутні при будь-якій формі обліку витрат і результатів в управлінському (виробничому) обліку, в тому числі і при обліку повних або часткових витрат.

Облік за видами витрат відображає вертикальну структуру витрат фірми, його особливістю є систематичний облік витрат за видами заданого періоду. Він схожий з вітчизняною системою обліку повної собівартості. При цій системі відсутня необхідна для організації директ-костингу поділ витрат на постійні та змінні.

Облік за місцем виникнення витрат дає уявлення про горизонтальну структуру витрат фірми. При цій системі здійснюються планування, облік і контроль непрямих витрат. Витрати, що враховані та заплановані в даному місці виникнення, є для нього прямими. Облік за місцем виникнення витрат, по-перше, повинен бути організований з поділом витрат на постійні і змінні, по-друге, базуватися на оцінці планових (нормативних) витрат і їх відхилень від фактичних. Як бази розподілу окремо виділяються машино-години і людино-години. Перевагою такої організації обліку витрат є можливість розрахунку різного роду їх відхилень від нормативів і показ цих відхилень безпосередньо в листку по обліку витрат в місці їх виникнення.

Облік по носіям витрат (калькулювання собівартості одиниці виробу) - це віднесення витрат на їх носії, а саме, продукцію, роботи або послуги підприємства, які призначені для реалізації на ринку. Облік за носіями витрат може бути організований як облік повних або часткових витрат. При калькулюванні собівартості продукції за системою «директ-костинг» постійні витрати не розподіляються між носіями. Ця система називається ще «витратною статистикою», так як в ній усереднюються витрати по носіях і

вважається, що для управління фірмою таке калькулювання неприйнятно. Однак дана система надає інформацію державним органам для ціноутворення.

Облік результатів по носіям витрат застосовується для визначення результату шляхом порівняння продажної ціни виробу і його собівартості. Він може бути заснований або на обліку повної собівартості, або на обліку змінних витрат. При організації обліку результатів за системою «директ-костинг» змінні витрати на одиницю віднімаються від ціни виробу і на основі цієї різниці обчислюється брутто-прибуток (сума покриття або граничний дохід) на виріб. Величина суми покриття (граничного доходу) показує «внесок» виробу в покриття постійних витрат і в тому ж обсязі - в прибуток фірми.

Облік результатів за період застосовується з метою виявлення загального результату фірми за звітний період шляхом зіставлення загальної виручки з величиною повних витрат. У підсумку можна отримати результат за період - нетто-прибуток або нетто-збиток. При системі «директ-костинг» загальну виручку за період порівнюють з величиною змінних витрат, тобто визначають величину брутто-прибутку (суми покриття, або граничного доходу) за звітний період. Для обчислення нетто-прибутку фірми з брутто-прибутку віднімають суму постійних витрат, які не розподіляються між носіями як змінні витрати. При директ-костингу загальну суму постійних витрат за період відносять до результатів того звітного періоду, в якому вони виникли.

На підприємствах і фірмах іноземних країн здійснюється також порівняльний аналіз витрат виробництва конкурентів.

Підсумовуючи усе вищесказане, як на нашу думку, основними шляхами підвищення прибутку на підприємстві є зниження витрат або збільшення обсягу продажу. Із цих двох варіанті найбільш зручним для підприємства виявився шлях зниження витрат. Це пояснюється тим, що у цьому випадку підприємство більш зручно знизити витрати на виробництво продукції, ніж збільшити обсяг продажів у декілька разів.

До збільшення прибутковості підприємства призводять й інші фактори. Це можуть бути заходи підвищення продуктивності праці, кваліфіковане проведення цінової політики, покращення системи маркетингу, проведення наукових досліджень аналізу ринку, правильна побудова договірних відносин з постачальниками, посередниками та покупцями.

Також велику роль у підвищенні прибутковості підприємства є система управління прибутком. Адже неправильне та некваліфіковане управління прибутком призведе лише до негативних наслідків. І якщо така тенденція буде продовжуватись, то через проміжок часу підприємство має великі шанси на те, щоб стати збитковим.

РОЗДІЛ 4
ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Згідно з Законом України «Про охорону праці» на підприємстві незалежно від форми власності та виду діяльності має бути створена система управління охороною праці для організації виконання правових, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних і лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на запобігання нещасним випадкам, професійним захворюванням і аваріям у процесі праці. Головною метою управління охороною праці є створення здорових, безпечних і високопродуктивних умов праці, покращення виробничого побуту, запобігання травматизму і профзахворюванням.

Темою диплома є «Формування витрат і собівартості продукції та їх вплив на прибуток підприємств». Робота проводиться у окремому приміщенні, а саме у кабінеті бухгалтерського відділу ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ». Для ефективної роботи над темою використовуються окремі предмети меблів (стіл, стілець), а також ПК та периферійні пристрої (мишка, клавіатура, МФУ і тп.).

4.1. Аналіз потенційних небезпек

До потенційних небезпек, що можуть виникнути відносяться:

– ураження електричним струмом, у наслідок несправності електрообладнання, яке використовується під час виконання трудових обов’язків, невиконання правил техніки безпеки при користуванні електричним обладнанням, що може призвести до електротравм різного ступеню або навіть до летального наслідку;

– механічне травмування в наслідок не раціонального розташування робочих місць;

– нервово-психічні навантаження, через специфічність роботи працівників економіко-гуманітарної сфери, яка передбачає постійний контакт з клієнтами, колегами по роботі, керівництвом, контрагентами при вирішенні робочих питань (деякі з них можуть бути конфліктними, суперечливими). Подібний характер роботи може викликати емоційний дискомфорт, внутрішнє роздратування та емоційну нестабільність під час короткотривалих певних негативних ситуацій, що може призвести до захворювань нервової системи, зниження наснаги на працю та стресових станів;

– кістково-м'язові порушення, у зв'язку з тривалим статичним напруженням м'язів спини, шиї, рук і ніг, що призводить до ушкодження опорно-рухового апарату;

– негативний вплив електромагнітних, в тому числі і рентгенівських випромінювань при використанні моніторів персональних комп'ютерів (далі ПК) з електронно-променевою трубкою, що призводить до погіршень зору, зниження імунітету;

– недостатнє або надмірне освітлення робочих місць, в зв'язку з несправністю, або хибним вибором освітлювальних приладів, в зв'язку з неправильним розташуванням робочих місць по відношенню до джерел природного та штучного освітлення, що призводить до погіршення зору або ефекту засліплення;

– підвищений рівень шуму, який створюється перетворювачем напруги електронно-обчислювальної машини (далі ЕОМ), її технічною периферією, а також людьми, що працюють у приміщенні, і який призводить до погіршення слуху;

– незадовільні параметри мікроклімату робочого місця, у зв'язку із відсутністю приладів, що забезпечують необхідний повітряобмін та опалювальної системи, які можуть викликати загальні захворювання;

– вірогідність загоряння, в зв'язку з використанням несправного електрообладнання, обігрівачів з відкритим теном, недотриманням, або порушенням правил протипожежної безпеки, відсутністю систем пожежної сигналізації і пожежогасіння, що призводить до пожежі;

– неправильні дії персоналу в умовах надзвичайних ситуацій, які призводять до паніки та загибелі людей.

– підвищена запиленість та загазованість повітря робочої зони в наслідок того, що робота проходить в будівлі, де проходить виробництво, що може призвести до захворювань легень, зору та зниження імунітету;

– підвищена або знижена температура поверхонь обладнання та матеріалів, через невірне використання або внутрішні неполадки, що призводить до фізичних ушкоджень у зв’язку з необережним або невірним використанням обладнання.

4.2. Заходи по забезпеченню безпеки

У приміщенні офісу застосовується широке різноманіття електроприладів: персональні комп'ютери, принтери, ксерокси, факси, освітлювальні прилади, кондиціонери, побутові електроприлади тощо. Небезпека ураження електричним струмом при використанні цих приладів з'являється при недотриманні заходів обережності, а також при відмові або несправності цього обладнання. Наслідки ураження електричним струмом залежать від багатьох факторів: опору організму, величини, тривалості дії, роду і частоти струму, шляхів його проходження через життєво важливі органи, умов зовнішнього середовища.

Для запобігання ураження електричним струмом встановлено електроустаткування, яке відповідає вимогам: ПУЕ («Правила устрою електроустановок») і ГОСТ 12.1.030-81 (2001) «ССБТ. Электробезопасность.

Защитное заземление, зануление», величина опору захисного заземлення електрообладнання приміщення - 4 Ом; НПАОП 40.1-1.32-01 «Правила устройства электроустановок. Электрооборудование специальных установок», приміщення, в якому розташовуються ЕОМ, різноманітне устаткування, відноситься до класу пожеженебезпечної зони П-IIа, тому передбачений мінімальний ступінь захисту ізоляції обладнання IP44; ГОСТ 12.1.009-76 (1999) «ССБТ. Электробезопасность. Термины и определения» обладнання офісу має подвійну ізоляцію, яка складається з робочої та додаткової ізоляції; ГОСТ 12.2.007.0-75* (2001) «ССБТ. Изделия электротехнические. Общие требования безопасности» ЕОМ, периферійні пристрої ЕОМ та устаткування для обслуговування, ремонту та налагодження ЕОМ по способу захисту людини від ураження електричним струмом, належать до I класу, оскільки мають подвійну ізоляцію, елемент для заземлення та провід для приєднання до джерела живлення, що має заземлюючу жилу і вилку з заземлюючим контактом. Експлуатація електроустановок і електроустаткування проводиться відповідно до НПАОП 40.1-1.01-97 «Правила безпечної експлуатації електроустановок» та НПАОП 40.1-1.21-98 «Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів»

Ймовірність механічного травмування може виникнути внаслідок не раціонального розташування робочих місць, захаращення робочих місць або у зв'язку з недбалістю та неуважністю обслуговуючого персоналу. Для виключення травматизму згідно ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» зроблено більш зручне та раціональне розташування робочих місць, таким чином збільшена відстань між ними, яка відповідає нормованим значення (площа на одне робоче місце має становити не менше ніж 6,0 м2, а об'єм не менше ніж 20,0 м3).

У зв'язку із стресовими ситуаціями та нервово-емоційними навантаженнями у працівників може виникнути ймовірність захворювань загально-невротичного характеру.

З метою зниження нервово-емоційного напруження, стомлення зорового аналізатора, поліпшення мозкового кровообігу, подолання несприятливих наслідків гіподинамії, запобігання втоми, згідно ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» для робітників із застосування ЕОМ, передбачені регламентовані перерви для відпочинку тривалістю 15 хвилин через кожні дві години, а також обладнані побутові приміщення для відпочинку під час роботи, кімната психологічного розвантаження. В кімнаті психологічного розвантаження передбачені пристрої для приготування й роздачі тонізуючих напоїв, а також місця для занять фізичною культурою

Для оптимізації відносин у колективі проводяться тренінги з залучанням психологів на теми: «Адаптація у новому колективі», «Поведінка в суспільстві».

Для запобігання кістково-м'язових порушень у зв'язку з тривалим статичним напруженням м'язів спини, шиї, рук і ніг необхідно виконувати фізичні вправи 2-3 рази протягом робочого часу.

4.3. Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці

Внаслідок роботи за ПК, на фізіологію людини негативно впливають електромагнітні випромінювання. Щоб зменшити наслідки впливу на людину та знизити негативні показники у робочій зоні до допустимих значень, згідно з ГОСТ 12.2.007.0-75 «Изделия электротехнические. Общие требования безопасности», вироби, які створюють електромагнітні поля, повинні мати захисні елементи (екрани, поглиначі і т.д.). Вимоги до захисних елементів повинні бути вказані в стандартах та технічних умовах на конкретні види виробів. Згідно з НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час

експлуатації електронно-обчислювальних машин» та ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин», на робочих місцях обладнаних ПК встановлені рідкокристалічні монітори, які не є джерелами рентгенівського та електромагнітного випромінювань.

Основними причинами недостатньої або надмірної освітленості робочих місць є несправність або хибний вибір освітлювальних приладів, неправильне розташування робочих місць по відношенню до джерел освітлення.

Незадовільна освітленість на робочому місці або на робочій зоні може бути причиною зниження продуктивності та якості праці, отримання травм. Недостатнє або надмірне освітлення викликає зоровий дискомфорт, що виражається у відчутті незручності або напруженості. Тривале перебування в умовах зорового дискомфорту призводить до розсіювання уваги, зменшення зосередженості, зоровій і загальній втомі.

У офісному приміщенні, згідно ДБН В.2.5-28-2006 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне і штучне освітлення» передбачене природне та штучне освітлення. Природне освітлення здійснено через світлові прорізи, які забезпечують коефіцієнт природної освітленості (КПО) не нижче 1,5%. Для захисту від прямих сонячних променів, які створюють прямі та відбиті відблиски на поверхні екранів і клавіатури, передбачено сонцезахисні пристрої, на вікнах встановлені жалюзі або штори.

Дано А = 6 м, В = 6 м, Н = 3 м, тип світильника – ЛПО (растровий), L/h = 1,4, $р_{ст}$ = 50%, $р_с$ = 30%, $р_п$ = 10%, $h_р$ = 0,8 м, $Е_н$ = 300 лк, $К_з$ = 1,4.

Розрахуємо кількість рядів світильників у приміщенні $N_р$:

$$N_p = \frac{B}{(H-h_p)*[L/h]}, \text{ шт}, \quad (4.1)$$

де: В – ширина приміщення, м;

H – висота приміщення, м;

$h_р$ – висота робочої поверхні, м;

$[L/h]$ – числове значення коефіцієнта світильника.

$$N_p = \frac{6}{(3-0{,}8)*1{,}4} = 2 \text{ шт.}$$

Визначимо максимально припустиму відстань між рядами світильників L_{max}:

$$L_{max} = \frac{B}{N_p}, \text{ м}, \quad (4.2)$$

де: B– ширина приміщення, м;

$N_р$ – кількість рядів світильників у приміщенні, шт.

$$L_{max} = \frac{6}{2} = 3 \text{ м.}$$

Визначимо значення індексу приміщення *i*, що характеризує співвідношення розмірів освітлювального приміщення і висоти розміщення світильників:

$$i = \frac{A*B}{(H-h_p)*(A+B)}, \quad (4.3)$$

де: A– довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

H – висота приміщення, м;

$h_р$ – висота робочої поверхні, м.

$$i = \frac{36}{2{,}2*12} = 1{,}36$$

Визначимо значення коефіцієнта використання світлового потоку η, створюваного світильниками вибраного типу.

Коефіцієнтів використання світлового потоку світильників η = 46.

Визначимо сумарний світловий потік освітлювальної установки у даному приміщені $\Phi_{\sum}$:

$$\Phi_{\Sigma} = \frac{E_н * A * B * k_з * z}{\eta}, \text{лм}, \quad (4.4)$$

де: $E_н$– рівень нормованого загального освітлення, лк;

A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

$k_з$ – коефіцієнт запасу;

z – коефіцієнт нерівномірності (мінімальної) освітленості (відношення середньої освітленості до мінімальної освітленості), як правило дорівнює (для люмінесцентних ламп z = 1,1);

η – коефіцієнт використання світлового потоку.

$$\Phi_{\Sigma} = \frac{300 * 36 * 1{,}4 * 1{,}1}{0{,}46} = 36156$$

Визначити умовну загальну кількість світильників у приміщені $N^*_{св}$:

$$N^*_{св} = \frac{A * B}{L^2_{max}}, \text{шт}, \quad (4.5)$$

де: A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

L_{max} – максимально припустима відстань між рядами світильників, м.

$$N^*_{св} = \frac{36}{9} = 4 \text{ шт.}$$

Розрахувати світловий потік умовного джерела світла $\Phi^*_л$:

$$Ф_{л}^{*} = \frac{Ф_{\Sigma}}{N_{л}^{*}}, \text{лм}, \quad (4.6)$$

де: Ф– сумарний світловий потік освітлювальної установки, лм;

$N^{*}_{л}$ – загальна кількість ламп у світильнику, яка розраховується за формулою:

$$N_{л}^{*} = N_{св}^{*} * n, \text{шт}, \quad (4.7)$$

де: n– кількість ламп у світильнику, шт.

$N_{л}^{*} = 4 * 4 = 16$ шт

$Ф_{л}^{*} = \frac{36156}{16} = 2259{,}75$ лм;

Виберемо тип стандартної лампи з найближчим значенням фактичного світлового потоку лампи $Ф_{л}$ (1050), і знайдемо коефіцієнт m (співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи $Ф^{*}_{л}$ та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи $Ф_{л}$):

$$m = \frac{Ф_{л}^{*}}{Ф_{л}} \quad (4.8)$$

$$m = \frac{2259{,}75}{1050} = 2{,}15.$$

Визначаємо оптимальну (фактичну) кількість світильників у приміщенні $N_{св}$:

$$N_{св} = N_{св}^{*} * m, \text{шт}, \quad (4.9)$$

де: $N^{*}_{св}$ – умовна загальна кількість світильників у приміщені, шт.

m – співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи.

$N_{св} = 4 * 2{,}15 = 8{,}6$

результат потрібно округлити до цілого значення, кратного кількості рядів $N_р$. Тобто $N_{св}$ буде дорівнювати 10.

Визначимо фактичну кількість ламп у приміщенні $N_л$:

$$N_л = N_{св} * n, \text{шт}, \quad (4.10)$$

де: $N_{св}$ – оптимальна (фактична) кількість світильників у приміщенні, шт;

n – кількість ламп у світильнику, шт.

$N_л = 10 * 4 = 40$ шт

Визначимо загальну розрахункову освітленість $E_р$ у приміщенні, що створюється при застосуванні стандартних ламп:

$$E_р = \frac{Ф_л * N_л * \eta}{A * B * k_з * z}, \text{лк}, \quad (4.11)$$

де: $Ф_л$ – фактичний світловий поток вибраної стандартної лампи, лм;

$N_л$ – фактична кількість ламп у приміщенні, шт;

η – коефіцієнт використання світлового потоку;

A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

$k_з$ – коефіцієнт запасу;

z – коефіцієнт нерівномірності (мінімальної) освітленості.

$$E_р = \frac{1050 * 40 * 0{,}46}{36 * 1{,}4 * 1{,}1} = 348{,}48 \text{ лк}.$$

Отже значення $E_р$ близько до нашої норми.

Рівні звукового тиску в октавних смугах частот, рівні звуку та еквівалентні рівні звуку на робочих місцях приміщення відповідають вимогам

ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» та ДСН 3.3.6.037-99 «Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку». Зниження рівня шуму в приміщенні здійснено за допомогою:

- використання більш сучасного обладнання;

- розташування принтерів та різноманітного устаткування колективного користування на значній відстані від більшості робочих місць працівниць;

- переведення жорсткого диска в режим сну (Standby), якщо комп'ютер не працює протягом визначеного часу;

- використання блоків живлення ПК з вентиляторами на гумових підвісках;

Неправильне проектування або несправність систем опалення та вентиляції в приміщенні офісу може призвести до негативних впливів на здоров'я працівників у вигляді простудних захворювань, перегрівань, проблем із дихальними шляхами тощо.

Метеорологічні умови в приміщенні офісу – температура повітря, відносна вологість повітря й швидкість його переміщення відповідають встановленим санітарно-гігієнічним вимогам ДСН 3.3.6.042-99 «Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень» і ГОСТ 12.1.005-88 (1991) «ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны». Роботи в офісному приміщенні, належать до категорії Іб - легка робота, тому передбачені наступні оптимальні значення параметрів мікроклімату:

- у холодний період року: температура 21-23°С; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,1 м/с;

- у теплий період року: температура 22-24°С; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,2 м/с.

Забезпечення таких параметрів мікроклімату досягається оснащенням приміщень пристроями кондиціонування, вентиляції та дезодорації повітря, системами опалювання.

Оптімальні рівні позитивних (n+) і негативних (n-) іонів у повітрі приміщеня з ВДТ відповідають вимогам ГН 2152-80 «Санітарно-гігієнічні норми допустимих рівнів іонізації повітря виробничих та громадських приміщень» і становить: n+=1500-30000 (шт. на 1см^3); n- = 3000-5000 (шт. на 1см^3). Підтримку оптимального рівня легких позитивних і негативних аероіонів у повітрі на робочих місцях забезпечуються за допомогою біполярних коронних аероіонізаторів.

Для охорони здоров'я працюючих необхідно додержуватись вимогам санітарних норм ГДК пилу з ГОСТу 12.1.005-76.

Значна кількість технологічних процесів трапляється з відділенням токсичних газів. Токсичні гази попадають крізь органи дихання в кров людини и викликають отруєння, крім того вони діють роздразнюючи на очі.

Для запобігання потрібно провести зміну вікон та дверей, аби вони не пропускали отруйні гази. Також для зменшення запиленості слід встановити обладнання для циркуляції повітря.

Підвищена або знижена температура поверхонь обладнання та матеріалів на робочому місці може призвести до фізичних ушкоджень. Задля попередження небезпеки потрібно вчасно проводити діагностику обладнання, щоб дізнатися про наявні дефекти, а також, при можливості, одразу знешкодити їх. Також доцільно проводити інструктаж роботи з цим обладнанням та встановити предмети для контролю за його температурою.

4.4. Заходи з пожежної безпеки

Згідно «Правил експлуатації та типових норм належності вогнегасників», затверджених наказом МВСУ 15.01.2018 № 25 та зареєстрованих в МЮУ 23.02.2018 р. за № 225/31677, визначені пожежі класу

А – ураження електричним струмом та Е – горіння електроустановок, що перебувають під напругою до 1000 В.

Приміщення відноситься до категорії В (пожежонебезпечна) відповідно до вимог ДСТУ Б В.1.1-36:2016 «Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою» та СНиП 2.09.02-85* «Производственные здания». До категорії Д відносяться горючі гази, легкозаймисті, горючі і/або важкогорючі рідини, а також речовини і/або матеріали, які здатні вибухати і горіти або тільки горіти під час взаємодії з водою, киснем повітря і/або один з одним; тверді горючі і/або важкогорючі речовини і матеріали (включно з горючим пилом і/або волокнами), за умови, що приміщення, в яких вони знаходяться (зберігаються, переробляються, транспортуються), не відносяться до категорій А або Б і питома пожежна навантага для твердих і рідких легкозаймистих, горючих та важкогорючих речовин і/або матеріалів на окремих ділянках1 площею не менше 10 м2 кожна перевищує 180 МДж·м-2. 2, 3

Відповідно до категорії виробництва з пожежної небезпеки і вимог ДБН В.1.1-7:2016 «Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги», приміщення об'єкта має ступінь вогнестійкості II.

Евакуація людей у разі пожежі повинна передбачатися по шляхах евакуації через евакуаційні виходи, сходи та сходові клітки.

Сходи і сходові клітки, які призначені для евакуації людей та для проведення робіт пожежно-рятувальними підрозділами, та зовнішні пожежні драбини, які призначені для проведення робіт пожежно-рятувальними підрозділами на підприємстві відносяться до типів С2 (внутрішні відкриті сходи без огороджувальних стін) та С3 (зовнішні відкриті сходи).

Максимальне видалення від найбільш віддаленого робочого місця до найближчого евакуаційного виходу згідно п. 2.29 СНиП 2.09.02-85* «Производственные здания» дорівнює 60 м.

Обладнання, а також силові та освітлювальні мережі робочого приміщення відповідають вимогам пожежної безпеки. Також у приміщенні у

наявності є засоби виявлення загорань і пожеж, а саме автоматичний сигналізатор про пожежу та система пожежної сигналізації.

З огляду на пожежну небезпеку виробництва, передбачено первинні засоби пожежогасіння (вогнегасники порошкового виду) відповідно до вимог «Правил експлуатації та типових норм належності вогнегасників», затверджених наказом МВСУ 15.01.2018 № 25 та зареєстрованих в МЮУ 23.02.2018 р. за № 225/31677. Згідно цих норм повинно бути встановлено такі переносні вогнегасники з зарядом вогнегасної речовини – 5 кг (2 шт.).

4.5. Заходи по забезпеченню безпеки у надзвичайних ситуаціях

Евакуація - організоване виведення чи вивезення із зони надзвичайної ситуації або зони можливого ураження населення, якщо виникає загроза життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей, якщо виникає загроза їх пошкодженню або знищенню.

Залежно від масштабів надзвичайної ситуації евакуація проводиться на державному, регіональному, місцевому та об'єктовому рівні.

Залежно від особливостей надзвичайної ситуації встановлюються такі її види:

- обов'язкова;
- загальна і часткова;
- тимчасова і безповоротна.

Рішення про проведення евакуації приймають:

- на державному рівні - Кабінет Міністрів України;
- на регіональному рівні - Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації;
- на місцевому рівні - місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування;

- на об'єктовому рівні - керівники суб'єктів господарювання.

У разі виникнення радіаційних аварій рішення про евакуацію населення, що може потрапити до зони радіоактивного забруднення, приймається місцевими державними адміністраціями на підставі висновку санітарно-епідеміологічної служби відповідно до прогнозованого дозового навантаження на населення або за інформацією від суб'єктів господарювання, які експлуатують ядерні установки, про випадки порушень у їх роботі.

У невідкладних випадках керівник робіт із ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, а у разі його відсутності керівник аварійно-рятувальної служби, який першим прибув у зону надзвичайної ситуації, може прийняти рішення про проведення екстреної евакуації населення із зони надзвичайної ситуації або зони можливого ураження.

Обов'язкова евакуація населення проводиться у разі виникнення загрози:

- аварій з викидом радіоактивних та небезпечних хімічних речовин;

- катастрофічного затоплення місцевості;

- масових лісових і торф'яних пожеж, землетрусів, зсувів, інших геологічних і гідрогеологічних явищ і процесів;

- збройних конфліктів (з районів можливих бойових дій у безпечні райони, які визначаються Міністерством оборони України на особливий період).

Загальна евакуація проводиться для всіх категорій населення із зон:

- можливого радіоактивного та хімічного забруднення;

- катастрофічного затоплення місцевості з чотиригодинним добіганням проривної хвилі при руйнуванні гідротехнічних споруд.

Часткова евакуація проводиться для вивезення категорій населення, які за віком, станом здоров'я у разі виникнення надзвичайної ситуації не здатні самостійно вжити заходів до збереження свого життя або здоров'я, а також осіб, які відповідно до законодавства доглядають (обслуговують) таких осіб. Часткова евакуація може проводитися також для інших категорій населення за рішенням органів і посадових осіб, зазначених у частині четвертій цієї статті.

Проведення евакуації забезпечується шляхом:

- утворення регіональних, місцевих та об'єктових органів з евакуації;

- планування евакуації;

- визначення безпечних районів, придатних для розміщення евакуйованого населення та майна;

- організації оповіщення керівників суб'єктів господарювання і населення про початок евакуації;

- організації управління евакуацією;

- життєзабезпечення евакуйованого населення у місцях їх безпечного розміщення;

- навчання населення діям під час проведення евакуації.

За рішенням органів, зазначених у частині четвертій цієї статті (крім керівників суб'єктів господарювання), для виведення чи вивезення основної частини населення із зони надзвичайної ситуації, районів можливих бойових дій залучаються у примусовому порядку транспортні засоби суб'єктів господарювання, а у разі безпосередньої загрози життю або здоров'ю населення - усі наявні транспортні засоби суб'єктів господарювання та громадян.

Суб'єкту господарювання і громадянину, транспортні засоби яких залучені, компенсується вартість надання послуг і розміри фактичних (понесених) витрат за рахунок коштів, що виділяються з відповідного бюджету на ліквідацію наслідків надзвичайної ситуації або усунення загрози її виникнення у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Працівник суб'єкта господарювання, власник, користувач, водій транспортного засобу, які відмовилися від надання послуг з перевезення населення у зв'язку з надзвичайною ситуацією, несуть відповідальність відповідно до законів.

У разі виникнення загрози життю або здоров'ю громадянам України на території іноземних держав відповідними центральними органами виконавчої влади здійснюється їх евакуації.

Евакуація матеріальних і культурних цінностей проводиться у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій, які можуть нанести їм шкоду, за наявності часу на її проведення.

Порядок проведення евакуації визначається Кабінетом Міністрів України.

Планування заходів з евакуації здійснюється відповідно до методики, що затверджується центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Охорона праці відіграє важливу роль як суспільний чинник, оскільки якими б вагомими не були трудові здобутки, вони не можуть компенсувати людині втраченого здоров'я, а тим паче – життя. Слід пам'ятати, що стан охорони праці є показником соціального та науково-технічного розвитку держави. Умови праці, що відповідають нормативним вимогам, дозволяють якщо не уникнути, то хоча б скоротити захворюваність, яка пов'язана з виробництвом.

Для запобігання виникнення надзвичайних ситуацій, а якщо вона виникла, треба застосовувати сукупність організаційних заходів і технічних засобів, які спрямовані на запобігання дії на людей небезпечних факторів небезпеки та обмеження збитку від неї.

ВИСНОВКИ

Отже, підсумувавши результати теоретичного та практичного дослідження впливу формування витрат і собівартості на прибуток підприємства на прикладі ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ», можемо зробити висновки.

1. Прибуток є одним з найважливіших показників, який характеризує успішний результат діяльності підприємства. При аналізі, а також оцінки ефективності фінансово-виробничої діяльності фірми цей показник є визначальним.

2. Основними факторами, які мають вплив на прибуток підприємства є витрати та собівартість. Саме ефективне управління над формуванням витрат буде мати позитивний вплив на прибуток підприємства.

3. Управління витратами – це складний та різносторонній процес, який об'єднує у собі управлінські дії, які мають на меті досягнення високого економічного результату функціонування підприємства.

4. Управління витратами передбачає створення єдиної, чіткої й налагодженої функціонуючої системи, яка має певні цільові установки та взаємопов'язані елементи.

5. При формуванні витрат потрібно враховувати їх особливості, а саме динамізм та різновид, необхідність застосування широкого спектра прийомів та методів управління витратами, труднощі, які пов'язані з їх виміром, облік та оцінку, а також складність і суперечливість впливу витрат на економічний результат тощо.

6. Калькуляція собівртості представляє собою розрахунок у грошовому вимірнику результату будь-якого господарського процесу – заготівлі матеріальних ресурсів чи виробництва продукції в основному та допоміжних цехах, а також реалізації продукції або матеріальних цінностей, визначення втрат від браку тощо.

7. Завданням калькулювання є визначення витрат на одиницю їх носія, тобто на одиницю продукції (робіт, послуг), призначених для реалізації, а також для внутрішнього споживання.

8. Обчислений чистий прибуток при будь-якому методі калькулювання може бути тотожним за умови рівності суми виготовленої та реалізованої продукції, при незмінній ціні і собівартості одиниці продукції, а також при рівності вартості товарних запасів на початок і кінець року.

9. ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» є одним із провідних підприємств м. Нікополь Дніпропетровської області, що спеціалізується на виробництві продукції сфери енергетики, а також надає різноманітні послуги у своїй сфері. Продукція підприємства постачається різноманітним місцевим підприємствам. Надійність продукції і якість забезпечуються сучасним обладнанням та технологіями, а також системою якості виробництва.

10. Проведений фінансово-економічний аналіз ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ» показав, що підприємству вистачає коштів на поточну діяльність, так як коефіцієнти ліквідності вище нормативного значення, але спостерігається у нашому випадку такий високий показник ліквідності, що не є позитивним моментом, адже це свідчить про надмірне відволікання ресурсів підприємства на формування грошових коштів. Це у свою чергу призводить до неефективного використання наявних фінансових ресурсів. У нашій ситуації більш ефективним є вкладання вільних грошових ресурсів у власну діяльність, ніж формування вкладів на депозитних рахунках.

11. Показник знизився на 0,04 та становить 0,05, що свідчить про збільшення фінансової стійкості підприємства. підприємству необхідно вжити заходів щодо активнішого використання залучених джерел фінансування.

12. Результат від іншої основної операційної діяльності, навпаки, зріс на 1587 тис. грн. та становить 1923 тис. грн. У той же час, результат від іншої звичайної діяльності має тенденцію до спаду, бо за досліджуваний період кожного року знижувався та у 2017 році становить -1177 тис. грн.

13. Прогноз основних показників платоспроможності демонструє різкий спад доходів та витрат у 2017 році. У першу чергу це по'язано з тим, що основною діяльністю підприємства було постачання теплоенергії. У 2017 році місто одне з перших в області повністю відмовилось від тепломереж. Тому підприємство, яке є монополістом у місті у своїй галузі, має такі фінансові результати як зниження доходів і витрат.

14. Показники рентабельності підприємства у 2017 році значно нижче, ніж у попередньому році, але підприємство все ще залишається прибутковим та зможе збільшити прибуток у майбутньому, якщо змінить підхід до виробництва та реалізації продукції, послуг. Насамперед це відноситься до виробництва продукції для електроопалення та надання послуг для встановлення цього обладнання. Також гарним рішенням буде вихід підприємства на нові ринки, адже його діяльність не обов'язково повинна бути у межах одного міста.

15. Коефіцієнт окупності операційних витрат показує, що підприємству потрібно 7,54 грн. операційних витрат, щоб створити 1 грн. прибутку від операційної діяльності. Отже, потрібно відмітити про менш ефективне управління операційними витратами на ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ».

16. На зростання коефіцієнта покриття найбільший вплив мали поточні зобов'язання та забезпечення, а саме. У той же час найбільш негативний вплив мала дебіторська заборгованість за розрахунками.

17. У 2017 році негативний вплив на величину чистого прибутку мали одразу три фактори. Це фактор зміни оборотності активів, зміни величини мультиплікатора власного капіталу та зміни величини чистої рентабельності, що призвело до зниження чистого прибутку на 36670,75 тис. грн. Найбільш негативний вплив у цьому випадку мав коефіцієнт оборотності активів, який у загальному зниженні чистого прибутку мав частку у 32756,66 тис. грн.

18. На підставі дослідження, з'ясовано, що більш вірне формування витрат збільшить прибуток ПрАТ «ЕНЕРГОРЕСУРСИ». Як ми дослідили, саме зниження витрат є найбільш вигідним шляхом для підприємства задля

підвищення прибутку у майбутніх періодах. У той же час, збільшення обсягу виробництва потребує додаткових витрат, у тому числі оборотних засобів.

19. Для більш ефективного управління фінансовим станом підприємства потрібно розробити та впровадити автоматизовану оперативну систему управління, яка дозволить проводити оперативний облік і аналіз фінансового стану підприємства, відстежувати формування, рух фінансових ресурсів, їх використання та розподіл.

20. Не потрібно забувати й про іноземні способи управління витратами, такі як «стандарт-кост» та «директ-костинг». Кожен з них має свої переваги та недоліки.

21. Основою директ-костингу є чіткий поділ витрат на перемінні та постійні, але при цьому постійні витрати рахуються витратами періоду та не розподіляються між виробами, а прямо відносять на результат, як наслідок цього, загальні витрати більш швидшко відносяться на результат при директ-костингу, чим при методі повної собівартості. Залишки готової продукції оцінюються тільки за змінними витратами.

22. Метод директ-костингу має ряд суттєвих недоліків. У випадку зниження цін із метою досягнення привілейованого положення на ринку по окремих виробах виникає небезпека, що маса неподільних постійних витрат не може бути покрита маржинальним доходом, таким чином підприємство потрапляє в зону збитків. Але серед постійних витрат є такі, що можуть бути віднесені прямо на виріб. Наприклад, вся амортизація при директ-костингу рахується постійними витратами, тоді як амортизаційні витрати можуть бути віднесені на конкретні вироби, у результаті чого з'являється категорія прямих постійних витрат.

23. Стандарт-костом є заздалегідь визначені кошториси витрат на виробництво одного виробу або декількох виробів одного виду протягом певного звітного і попереднього періоду, з якими порівнюють фактичну собівартість. Система "стандарт-кост" являє собою засіб управління прямими витратами. Недоліками ж цього методу є те, що іноді важко скласти стандарти

згідно з технологічною картою виробництва. Зміна цін, викликана конкурентною боротьбою за ринки збуту товарів, інфляцією, ускладнює обчислення незавершеного виробництва і вартості залишків готових виробів на складі. Крім того, не на всі виробничі витрати можна встановлювати стандарти, що зумовлює іноді послаблення контролю за ними на місцях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України (основний закон) Прийнятий Верховною Радою України від 28.06.96 №30
2. Антонюк Р. Р. Прибуток як регулятор підприємницької активності в сільському господарстві / Р. Р. Антонюк. – Д: ПДАБА, 2008. – 259 с.
3. Базецька Г. І., Суботовська Л. Г., Ткаченко Ю. В. Фінанси підприємства: планування та управління у виробничій сфері: навч. посіб. / Г. І. Базецька. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 292 с. ISBN 978-966-695-253-3
4. Бердар М. М. Фінанси підприємств. Навч. посіб. / М. М. Бердар. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с. ISBN 978-611-01-0090-8
5. Бердинець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: Навч. посіб. / М. Д. Бердинець. – К.: 2018. - 370 с.
6. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента- К., Эльга Ника-Центр, 2004. - с. 621.
7. Бланк И. А. Управление прибылью /И.А. Бланк. — Киев: Ника-Центр, 2007. – 768 с.
8. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор -Видавництво, 2016. – 378 с. ISBN 978-617-7278-89-3
9. Волкова Н. А. Економічний аналіз: Навч. посібник / Н.А. Волкова. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт. – 2015. – 310с.
10. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: Навч. посіб. — 2-ге видання / О. О. Гетьман. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 488 с. ISBN 978-611-01-0005-2
11. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз : навчальний посібник / Б. Є. Грабовецький. – Вінниця : ВНТУ, 2013. – 85 с.
12. Грабовецький Б. Є., Шварц І. В. Фінансовий аналіз та звітність : навчальний посібник / Б. Є. Грабовецький. – Вінниця : ВНТУ, 2011. - 281 с.

13. Давидович І. Є. Управління витратами: Навчальний посібник / І. Є. Давидович. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 320 с. ISBN 978-966-364-762-3
14. Данько Т. В. Аналіз та уточнення сучасних підходів до класифікації затрат підприємства / Т. В. Данько, М. М. Волікова. – Х.: Вісник НТУ «ХПІ». – 2012. - №16. – с. 101-107.
15. Деєва Н. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Н. М. Деєва. – К. : ЦУЛ, 2007. – 328 с .
16. Демченко В. В., Попович В. В., Максименко Н. Г. Організація та методика аудиту / В. В. Демченко. – Друк, 2012. – 288 с.
17. Довбенко В. І. Потенціал та розвиток підприємства / В. І. Довбенко. – Львів: Вид. нац. Ун. «Львівська політехніка», 2010. – 232 с.
18. Єпіфанова Ю. І., Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.
19. Захарченко Л. А. Управління витратами: навч. посібник до практичних занять з курсу «Управління витратами» / Л. А. Захарченко. – Одеса: ОНАЗ, 2009. – 216 с.
20. Зянько В. В. Фінанси підприємств: навч. посіб. Частина 1 / В. В. Зянько. – Вінниця : ВНТУ, 2016. – 126 с.
21. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 728 с. — ISBN 978-966-364-885-9.
22. Івахненков С. В. Інформаційні технології в бухгалтерському обліку та аудиті: Навч. посіб. / С. В. Івахненков. – К.: Знання – Прес, 2010. – 349 с.
23. Ковальчук Т. М. Теорія економічного аналізу: навчально-методичний посібник / Т. М. Ковальчук. – Ч.: Рута, 2008. – 392 с.
24. Крушельницька О. В. Управління матеріальними ресурсами підприємства / О. В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2010. – 162 с.

25. Крылов С. И. Финансовый анализ: учебное пособие / С. И. Крылов. — Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2016. — 160 с. ISBN 978-5-7996-1614-4
26. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. / О. В. Лишиленко. – Київ: Вид-во "Центр учбової літератури", 2009.– 670 с. ISBN 978-966-364-844-6
27. Любенко Н. М. Фінанси підприємств. Навчальний посібник / Н. М. Любенко. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с. ISBN 978-966-364-923-8
28. Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю. Фінанси підприємств: підручник / О. О. Непочатенко. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 504 с. ISBN 978-617-673-182-5
29. Ніпіаліді О. Ю., Карпишин Н. І. Фінанси підприємств: Навч. посіб. / О. Ю. Ніпіаліді.– Тернопіль: Економічна думка, 2009. – 232 с.
30. Паланюк Н. А., Петренко В. Г. Економічний аналіз: Навчальний посібник / Н. А. Паланюк. – К.: Аграрна освіта, 2010. – 252 с. ISBN 978–966–2007–17–6
31. Пантелєєв В. П. Внутрішньогосподарський контроль : методологія та організація: монографія. / В. П. Пантелєєв. – К..: ДП «Інформ.-аналіт. Агентство», 2011. – 491 с.
32. Пастухова В. В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність / В. В. Пастухова. – К.: КНЕУ, 2011. – 302 с.
33. Петренко Н. І. Правова основа організації внутрішнього аудиту в Україні / Н. І. Петренко. – Ж.: ЖДТУ, 2010. – с. 219 – 228.
34. Пилипенко І. І. Стандарти аудиту та етики: Навч. посіб. / І. І. Пилипенко. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агенство», 2013. – 277 с.
35. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.; Кер. кол. авт. і наук. ред.

проф. А. М. Поддєрьогін. – 7-ме вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 552 с.

36. Приймак С.В., Даниляк Л.Я. Економічний аналіз. Практикум. Навчальний посібник / С. В. Приймак. - Львів, 2015.- 66 с.
37. Рижикова Н.І., Накісько О.В. Управління витратами : навчальний посібник / Н. І. Рижикова. – Харків : ХНТУСГ, 2013. – 198 с.
38. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : Навч. посіб / Г. В. Савицька. – К.: Знання, 2014. – 654 с.
39. Селіверстова Л. С. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. С. М. Безрутченко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 274 с.
40. Серединська В. М., Загородна О. М., Федорович Р. В. Економічний аналіз. Навчальний посібник / В.М. Серединська. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2010. – 661 с. ISBN 978-966-308-223-3
41. Сук Л. К. Організація бухгалтерського обліку: підручник / Л. К. Сук. – К.: Каравела., 2009. – 624 с.
42. Супрун С.Д. Теоретичні аспекти визначення рентабельності / «Главбух» 2010 р. – 233 с.
43. Тарасенко Н. В. Економічний навч. посібник для студ. вищ. Закладів освіти / Н. В. Тарасенко. – Л.: Новий Світ, 2010. – 344 с.
44. Тігова Т. М. Аналіз фінансової звітності. : навчальний посібник / Т. М. Тігова. – К. : Центр навчальної літератури, 2012. – 268 с.
45. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підруч. / Н. М. Ткаченко. – К.: Алерта, 2011. – 1080 с.
46. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підручн. Для студ. економ. Спец. ВНЗ / Н. М. Ткаченко. – К.: А.С.К., 2012. – 784 с.
47. Ткаченко І. П. Конспект лекцій навчальної дисципліни «Фінансовий аналіз» для студентів усіх форм навчання напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» / І. П. Ткаченко. – Кам'янське, ДДТУ, 2018 р. - 223 с.

48. Фінансовий аналіз. Методичні рекомендації до практичних занять для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань «Управління та адміністрування» напряму підготовки 072 Фінанси, банківська справа та страхування / Л.Г. Соляник ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Дніпро : НГУ, 2017. – 67 с.
49. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль:, ТНЕУ, – 2016 – 304 с.
50. Финансовый анализ: теория и практика. Учебное пособие. – Хабаровск: Изд-во Хабар.гос. тех. ун-та, 2013 – 190 с.
51. Шваб Л. І. Економіка підприємства: Навч. посіб. / Л. І. Шваб. – К.: Каравела, 2014. – 568 с.
52. Шевченко Л. С. Економіка підприємства: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. – 208 с. ISBN 978-966-458-284-8
53. Шелегда Б. Г. Економіка підприємства: навч. посіб. / Б. Г. Шелегда. – Донецьк: ДонУЕП, 2010. – 685 с.
54. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С., Негашев Є.В. Методика финансового анализа.- М.: ИНФРА-М, 2009. - 208с.
55. Реструктуризація промисловості в регіоні: теорія, методологія, практика [Текст] : монографія / В. Г. Прушківський ; НАН України, Рада по вивченню продукт. сил України. - Донецьк : Юго-Восток, 2008. - 443 с.: рис., табл. - Бібліогр.: с. 386-411 (342 назви). - ISBN 978-966-374-305-9
56. Горшинський, В.М. Методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції та послуг на вітчизняних підприємствах [Електронний ресурс] : Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. – 2009. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlca/Ekon/2009_30/03.pdf.

57. Загальні вимоги до фінансової звітності: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 [Електронний ресурс] : від 07.02.2013 № 73. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13

58. Нєкрасова, А. В. Оцінка фінансового стану підприємства: проблеми та шляхи вирішення [Електронний ресурс] : / Національна бібліотека України ім. Вернадського. – 2010. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/PSPE/2010_2/Lanovluk_210.htm

59. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Дохід» затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. 290 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99.

60. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» затвердженийНаказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00

61. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України [Електронний ресурс] : від 16.07.99 № 966-XIV зі змінами та доповненнями. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/?nreg=996-14.

Додаток А

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЕНЕРГОРЕСУРСИ"
Територія	
Організаційно-правова форма господарювання	
Вид економічної діяльності	
Середня кількість працівників	320
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака	
Адреса	м. Нікополь, пр. Трубників, 56

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2013 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	138	198	0
первісна вартість	1001	2767	2898	0
накопичена амортизація	1002	-2629	-2700	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	201	141	0
Основні засоби:	1010	29470	31122	0
первісна вартість	1011	48339	51897	0
знос	1012	-18869	-20775	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	20429	20529	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0

Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1744	1249	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	44	38	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	**1095**	**52026**	**53277**	**0**
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	1467	1222	0
Виробничі запаси	1101	1467	1222	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	0	0	0
Товари	1104	0	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5758	4888	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	342	1340	0
з бюджетом	1135	113	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	113	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1324	1175	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	78	1309	0
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	78	1309	0
Витрати майбутніх періодів	1170	112	79	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0

Інші оборотні активи	1190	16	3	0
Усього за розділом II	**1195**	**9210**	**10016**	**0**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	**170**	**170**	**0**
Баланс	**1300**	**61406**	**63463**	**0**

Пасив	**Код рядка**	**На початок звітного періоду**	**На кінець звітного періоду**	**На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності**
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	46152	46152	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	7568	7274	0
Додатковий капітал	1410	1	1	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	310	466	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-973	2366	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	**1495**	**53058**	**56259**	**0**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1403	1169	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1180	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	901	952	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	901	952	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0

інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	**1595**	**3484**	**2121**	**0**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	3153	3018	0
за розрахунками з бюджетом	1620	1043	1252	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	548	0
за розрахунками зі страхування	1625	205	225	0
за розрахунками з оплати праці	1630	306	353	0
за одержаними авансами	1635	84	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	73	235	0
Усього за розділом III	**1695**	**4864**	**5083**	**0**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	**0**	**0**	**0**
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**	**0**	**0**	**0**
Баланс	**1900**	**61406**	**63463**	**0**

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЕНЕРГОРЕСУРСИ"

(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2013 р.

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	62993	60400
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(51757)	(51285)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	11236	9115
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	5731	8879
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	547	3487
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(6573)	(6605)
Витрати на збут	2150	(0)	(0)
Інші операційні витрати	2180	(6288)	(6180)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(447)	(334)
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	(0)	(0)

Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	4106	5209
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	10	20
Інші доходи	2240	15	803
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(130)	(89)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(18)	(2557)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	3983	3386
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-936	-267
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	3047	3119
збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	**Код рядка**	**За звітний період**	**За аналогічний період попереднього року**
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-448	1984
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	1
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	**-448**	**1985**
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	154	212
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	**-294**	**1773**
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	**2753**	**4892**

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	33569	35302
Витрати на оплату праці	2505	12959	11780
Відрахування на соціальні заходи	2510	4658	4227
Амортизація	2515	2043	1904

Інші операційні витрати	2520	10913	10431
Разом	**2550**	**64142**	**63644**

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Додаток Б

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЕНЕРГОРЕСУРСИ"
Територія	
Організаційно-правова форма господарювання	
Вид економічної діяльності	
Середня кількість працівників	317
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака	
Адреса	м. Нікополь, пр. Трубників, 56

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2014 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	198	226	0
первісна вартість	1001	2898	2987	0
накопичена амортизація	1002	-2700	-2761	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	141	360	0
Основні засоби:	1010	31122	33755	0
первісна вартість	1011	51897	58271	0
знос	1012	-20775	-24516	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	20529	21937	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0

накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1249	1249	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	38	35	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	**1095**	**53277**	**57562**	**0**
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	1222	1607	0
Виробничі запаси	1101	1222	1607	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	0	0	0
Товари	1104	0	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	4888	11139	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1340	1065	0
з бюджетом	1135	0	197	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	190	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1175	1118	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	1309	922	0
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	1309	922	0
Витрати майбутніх періодів	1170	79	186	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0

інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	3	62	0
Усього за розділом II	**1195**	**10016**	**16296**	**0**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	**170**	**164**	**0**
Баланс	**1300**	**63463**	**74022**	**0**

Пасив	**Код рядка**	**На початок звітного періоду**	**На кінець звітного періоду**	**На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності**
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	46152	46152	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	7274	8672	0
Додатковий капітал	1410	1	1	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	466	2832	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2366	2140	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	**1495**	**56259**	**59797**	**0**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1169	1453	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	952	1079	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	952	1079	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0

інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	**1595**	**2121**	**2532**	**0**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	3018	10245	0
за розрахунками з бюджетом	1620	1252	474	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	548	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	225	253	0
за розрахунками з оплати праці	1630	353	514	0
за одержаними авансами	1635	0	11	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	235	196	0
Усього за розділом III	**1695**	**5083**	**11693**	**0**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	**0**	**0**	**0**
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**	**0**	**0**	**0**
Баланс	**1900**	**63463**	**74022**	**0**

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЕНЕРГОРЕСУРСИ"

(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 12 місяців 2014 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	81669	62993
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(69815)	(51757)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	11854	11236
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	5152	5731
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	145	547
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(6898)	(6573)
Витрати на збут	2150	(0)	(0)
Інші операційні витрати	2180	(7739)	(6288)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(1709)	(447)
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	(0)	(0)

Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	2369	4106
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	58	10
Інші доходи	2240	749	15
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(4)	(130)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(1302)	(18)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1870	3983
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-780	-936
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1090	3047
збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	1628	-447
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	**1628**	**-447**
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-230	154
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	**1398**	**-293**
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	**2488**	**2754**

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	37363	33569
Витрати на оплату праці	2505	15346	12959
Відрахування на соціальні заходи	2510	5545	4658
Амортизація	2515	2195	2044

Інші операційні витрати	2520	10782	10913
Разом	**2550**	**71231**	**64143**

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Додаток В

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЕНЕРГОРЕСУРСИ"
Територія	
Організаційно-правова форма господарювання	
Вид економічної діяльності	
Середня кількість працівників	303

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака

Адреса	53201, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, пр. Трубників, 56

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2015 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	226	254	0
первісна вартість	1001	2987	3040	0
накопичена амортизація	1002	2761	2786	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	360	916	0
Основні засоби:	1010	33755	34384	0
первісна вартість	1011	58271	61260	0
знос	1012	24516	26876	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	21937	14320	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0

інші фінансові інвестиції	1035	1249	752	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	35	28	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	**1095**	**57562**	**50654**	**0**
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	1607	1935	0
Виробничі запаси	1101	1607	1935	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	0	0	0
Товари	1104	0	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11139	14866	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1065	1364	0
з бюджетом	1135	197	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	190	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1118	1127	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	922	704	0
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	922	704	0
Витрати майбутніх періодів	1170	186	236	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	62	42	0
Усього за розділом II	**1195**	**16296**	**20274**	**0**

III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	**164**	**164**	**0**
Баланс	**1300**	**74022**	**71092**	**0**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	46152	46152	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	8672	8332	0
Додатковий капітал	1410	1	1	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	2832	4972	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2140	3153	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	**1495**	**59797**	**62610**	**0**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1453	50	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	1079	1330	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	1079	1330	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0

Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	**1595**	**2532**	**1380**	**0**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	10245	3815	0
за розрахунками з бюджетом	1620	474	2307	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	1435	0
за розрахунками зі страхування	1625	253	227	0
за розрахунками з оплати праці	1630	514	418	0
за одержаними авансами	1635	11	86	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	196	249	0
Усього за розділом III	**1695**	**11693**	**7102**	**0**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	**0**	**0**	**0**
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**	**0**	**0**	**0**
Баланс	**1900**	**74022**	**71092**	**0**

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЕНЕРГОРЕСУРСИ"

(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 12 місяців 2015 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	77979	81669
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(61920)	(69815)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	16059	11854
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	11812	5152
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	147	145
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(7677)	(6898)
Витрати на збут	2150	(0)	(0)
Інші операційні витрати	2180	(16011)	(7739)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(723)	(1709)
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	(0)	(0)

Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	4183	2369
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	58
Інші доходи	2240	18	749
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(4)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(571)	(1302)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	3630	1870
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-1037	-780
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	2593	1090
збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-340	1627
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	**-340**	**1627**
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	**-340**	**1627**
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	**2253**	**2717**

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	38498	37363
Витрати на оплату праці	2505	17092	15346
Відрахування на соціальні заходи	2510	6138	5545
Амортизація	2515	2614	2195

Інші операційні витрати	2520	9089	10782
Разом	**2550**	**73431**	**71231**

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Додаток Г

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЕНЕРГОРЕСУРСИ"
Територія	
Організаційно-правова форма господарювання	
Вид економічної діяльності	
Середня кількість працівників	257

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака

Адреса	53201, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, пр. Трубників, 56

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2016 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	254	228	
первісна вартість	1001	3040	3081	
накопичена амортизація	1002	2786	2853	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	916	651	
Основні засоби:	1010	34384	34341	
первісна вартість	1011	61260	67119	
знос	1012	26876	32778	
Інвестиційна нерухомість:	1015	14320	220	
первісна вартість	1016			
знос	1017			
Довгострокові біологічні активи:	1020			
первісна вартість	1021			
накопичена амортизація	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030			

інші фінансові інвестиції	1035	752	752	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	28	24	
Відстрочені податкові активи	1045		1144	
Гудвіл	1050			
Відстрочені аквізиційні витрати	1060			
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом I	**1095**	**50654**	**37360**	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	1935	2322	
Виробничі запаси	1101	1935	2322	
Незавершене виробництво	1102			
Готова продукція	1103			
Товари	1104			
Поточні біологічні активи	1110			
Депозити перестрахування	1115			
Векселі одержані	1120			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	14866	33821	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1364	1745	
з бюджетом	1135		37	
у тому числі з податку на прибуток	1136		34	
з нарахованих доходів	1140			
із внутрішніх розрахунків	1145			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1127	3947	
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	704	593	
Готівка	1166			
Рахунки в банках	1167	704	593	
Витрати майбутніх періодів	1170	236	193	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180			
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182			
резервах незароблених премій	1183			
інших страхових резервах	1184			
Інші оборотні активи	1190	42	838	
Усього за розділом II	**1195**	**20274**	**43496**	

III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	**164**	**166**	
Баланс	**1300**	**71092**	**81022**	

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	46152	46152	
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401			
Капітал у дооцінках	1405	8332	9699	
Додатковий капітал	1410	1	1	
Емісійний дохід	1411			
Накопичені курсові різниці	1412			
Резервний капітал	1415	4972	6923	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3153	11704	
Неоплачений капітал	1425	( )	( )	( )
Вилучений капітал	1430	( )	( )	( )
Інші резерви	1435			
Усього за розділом I	**1495**	**62610**	**74479**	
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	50		
Пенсійні зобов'язання	1505			
Довгострокові кредити банків	1510			
Інші довгострокові зобов'язання	1515			
Довгострокові забезпечення	1520	1330		
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	1330		
Цільове фінансування	1525			
Благодійна допомога	1526			
Страхові резерви, у тому числі:	1530			
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531			
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532			
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533			
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534			
Інвестиційні контракти;	1535			

Призовий фонд	1540			
Резерв на виплату джек-поту	1545			
Усього за розділом II	**1595**	**1380**		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600			
Векселі видані	1605			
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610			
за товари, роботи, послуги	1615	3815	2236	
за розрахунками з бюджетом	1620	2307	1640	
за у тому числі з податку на прибуток	1621	1435		
за розрахунками зі страхування	1625	227	123	
за розрахунками з оплати праці	1630	418	395	
за одержаними авансами	1635	86	813	
за розрахунками з учасниками	1640			
із внутрішніх розрахунків	1645			
за страховою діяльністю	1650			
Поточні забезпечення	1660		987	
Доходи майбутніх періодів	1665			
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670			
Інші поточні зобов'язання	1690	249	349	
Усього за розділом III	**1695**	**7102**	**6543**	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**			
Баланс	**1900**	**71092**	**18022**	

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЕНЕРГОРЕСУРСИ"

(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 12 місяців 2016 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	89111	77979
Чисті зароблені страхові премії	2010		
Премії підписані, валова сума	2011		
Премії, передані у перестрахування	2012		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(67507)	(61920)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	( )	( )
Валовий: прибуток	2090	21604	16059
збиток	2095	( )	( )
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		
Інші операційні доходи	2120	21408	11812
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		147
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		
Адміністративні витрати	2130	(7983)	(7677)
Витрати на збут	2150	( )	( )
Інші операційні витрати	2180	(21072)	(16011)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(210)	(723)
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	( )	( )

Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	13957	4183
збиток	2195	( )	( )
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	1514	18
Дохід від благодійної допомоги	2241		
Фінансові витрати	2250	( )	( )
Втрати від участі в капіталі	2255	( )	( )
Інші витрати	2270	(2419)	(571)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	13052	3630
збиток	2295	( )	( )
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-3217	-1037
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	9835	2593
збиток	2355	( )	( )

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	1367	-340
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	**1367**	**-340**
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	**1367**	**-340**
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	**11202**	**2253**

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	44582	38498
Витрати на оплату праці	2505	17025	17092
Відрахування на соціальні заходи	2510	3666	6138
Амортизація	2515	2761	2614

Інші операційні витрати	2520	10822	9089
Разом	**2550**	**78856**	**73431**

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Додаток Д

Організаційно-правова форма господарювання	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЕНЕРГОРЕСУРСИ"
Вид економічної діяльності	
Середня кількість працівників	
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака	
Адреса	224
	53201, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, пр. Трубників, 56

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2017 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	228	193	
первісна вартість	1001	3081	3053	
накопичена амортизація	1002	2853	2860	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	651	601	
Основні засоби:	1010	34341	34150	
первісна вартість	1011	67119	69364	
знос	1012	32778	35214	
Інвестиційна нерухомість:	1015	220	220	
первісна вартість	1016	220	220	
знос	1017	0	0	
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	
первісна вартість	1021	0	0	

накопичена амортизація	1022	0	0	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	
інші фінансові інвестиції	1035	752	255	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	24	1	
Відстрочені податкові активи	1045	1144	1063	
Гудвіл	1050	0	0	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	
Інші необоротні активи	1090	0	0	
Усього за розділом I	**1095**	**37360**	**36483**	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	2322	2637	
Виробничі запаси	1101	2322	2522	
Незавершене виробництво	1102	0	115	
Готова продукція	1103	0	0	
Товари	1104	0	0	
Поточні біологічні активи	1110	0	0	
Депозити перестрахування	1115	0	0	
Векселі одержані	1120	0	0	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	33821	38295	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1745	745	
з бюджетом	1135	37	59	
у тому числі з податку на прибуток	1136	34	59	
з нарахованих доходів	1140	0	0	
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3947	3837	
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	
Гроші та їх еквіваленти	1165	593	466	
Готівка	1166	0	0	
Рахунки в банках	1167	593	466	
Витрати майбутніх періодів	1170	193	171	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	
резервах незароблених премій	1183	0	0	

інших страхових резервах	1184	0	0	
Інші оборотні активи	1190	838	896	
Усього за розділом II	**1195**	**43496**	**47106**	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	**166**	**2**	
Баланс	**1300**	**81022**	**83591**	

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	46152	46152	
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	
Капітал у дооцінках	1405	9699	8570	
Додатковий капітал	1410	1	1	
Емісійний дохід	1411	0	0	
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	
Резервний капітал	1415	6923	6923	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	11704	17983	
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	( )
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	( )
Інші резерви	1435	0	0	
Усього за розділом I	**1495**	**74479**	**79629**	
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	
Цільове фінансування	1525	0	0	
Благодійна допомога	1526	0	0	
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	

інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	
Призовий фонд	1540	0	0	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	
Усього за розділом II	**1595**	**0**	**0**	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	
Векселі видані	1605	0	0	
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	
за товари, роботи, послуги	1615	2236	1410	
за розрахунками з бюджетом	1620	1640	912	
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	
за розрахунками зі страхування	1625	123	83	
за розрахунками з оплати праці	1630	395	307	
за одержаними авансами	1635	813	2	
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	
за страховою діяльністю	1650	0	0	
Поточні забезпечення	1660	987	1098	
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	
Інші поточні зобов'язання	1690	349	150	
Усього за розділом III	**1695**	**6543**	**3962**	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	**0**	**0**	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**	**0**	**0**	
Баланс	**1900**	**81022**	**83591**	

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЕНЕРГОРЕСУРСИ"

(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 12 місяців 2017 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	63484	89111
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(49542)	(67507)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	13942	21604
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	4620	21408
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(8203)	(7983)
Витрати на збут	2150	(0)	(0)
Інші операційні витрати	2180	(2697)	(21072)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(0)	(210)
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	(0)	(0)

Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	7662	13957
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	312	1514
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(1489)	(2419)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	6485	13052
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-1175	-3217
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	5310	9835
збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-1129	1367
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	**-1129**	**1367**
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	**-1129**	**1367**
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	**4181**	**11202**

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	25690	44582
Витрати на оплату праці	2505	18761	17025
Відрахування на соціальні заходи	2510	3945	3666
Амортизація	2515	2910	2761

Інші операційні витрати	2520	8428	10822
Разом	**2550**	**59734**	**78856**

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0